

ARGIA

1985 – Maiatza 12 – XLVIII urtea – 1.059. zenbakia – 110 pezeta / 6 libera

SENPERE MAIATZAREN 12 a

IPARRALDEKO ABERTZAKEAK TINKO
FRANTSEZ GOBERNUAREN ERASOEN AURREAN

Zestuako Zinema Topaketak xede
berrietarako elkargune

Jabier Etxebarren, Txantreako
«brujoa»rekin elkarrizketa

KOMUNITATE AUTONOMOKO
PRESUPUESTUEZ,
XABIER OLABERRIREKIN

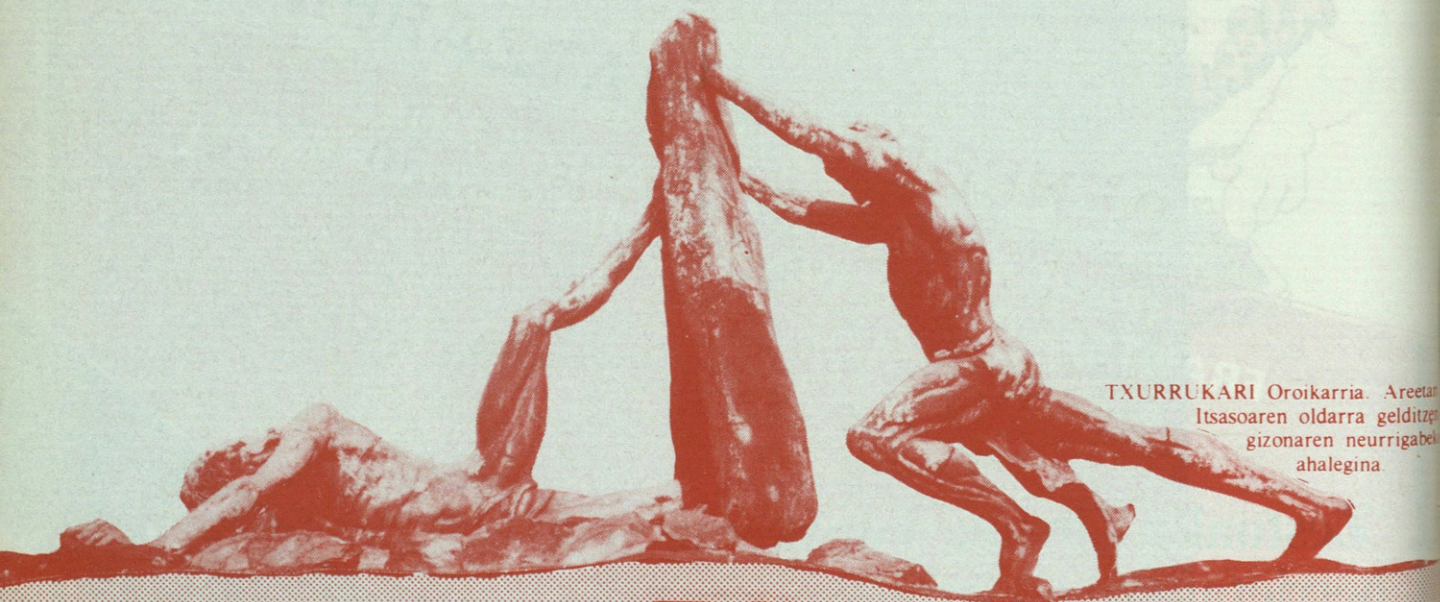
Gure ahalegina Bizkaiarentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

TXURRUKARI Oroikarria. Areetan
Itsasoaren oldarra gelditzen
gizonaren neurrigabelen
ahalegina

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta hultzatutako Erakundea

Maiatzaren 12an Senperen ospatuko da bigarren aldiz Herri Urrats, Iparraldeko ikastolen alde antolatzen den jai egun garrantzitsua. Aurtengoan, SEASKAk eta euskararekin zerikusia duen beste hainbat mugimenduk bizi duten egoera larriaren islada izango den erreibindikazio egun horri buruzko erreportaiak aurki dezakezu 20. orrialdetik aurrera.

Kultur orrialdetan Zestoako Euskal Zinema Topaketei buruzko informazioa aurkituko duzu 32. orrialdean. Musika polifonikoari buruz 34.ean. Hurrengo orrialdetan irratilibreak, Artzeren poesia emaldiak eta J.L. Davantek irabazitako sariak dute leku. Ohi denez Kultur Atariko berriak eta Txutxumutxuka saila hor dituzu.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA égitzen dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarrionandia, Mikel Ubillos.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

non-zer

1.059. zenbakia

POLITIKA

- 10.— Tanttaka. E.Galar.
- 11.— Xabier Olaberriekin Komunitate Autonomoko presu-
puestoez. I.Zubiondo.
- 15.— Mundua ez da borobila. Fan-
xin.
- 16.— Guatemalako herriska mode-
loak. P.Sastre.
- 18.— EEEren alde kezkarri bat-
zuk. Mikel G. Atxa.

ERREPORTAIK

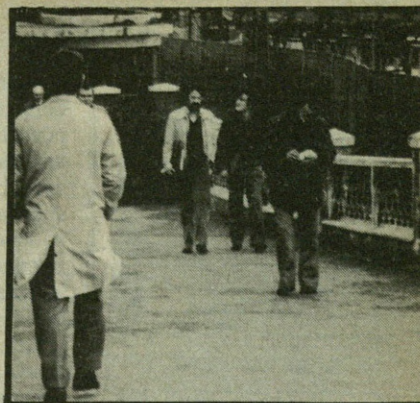
- 20.— «Herri Urrats-2» Senperen.
J.Mollarri.
- 23.— Txantreako aztiarekin. Urede-
rra.

KULTURA

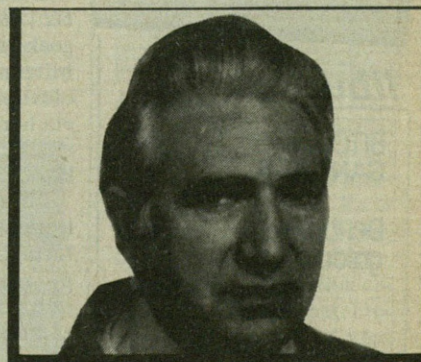
- 31.— Kulturaren ataria.
- 32.— Zestoako Euskal Zinema To-
paketak. M.A. eta J.L.
- 34.— «Doinuzahar» taldearen mu-
sika polifonikoa. K.Landa.
- 35.— Euskadiko Irrati Librean
koordinakundea martxan.
G.Lasarte.
- 36.— J.L. Davant «Xalbador» sa-
riaren irabazle. JA.
- 37.— «Gizon haundi bat da Artze».
I.B.
- 38.— Txutxumutxuka. Sabin.

BESTE

- 4.— Astegiroa.
- 27.— Irakurleak mintzo.
- 28.— Luma zorrozituz: Itxaro Bor-
da.
- 40.— Jo... adarra.
- 41.— Bertsoak: Herriaren arnasa.
A.Zelaia.
- 42.— Azkena.

Komunitate Autonomo presupostuetaz mintzatzen denean izen bat egina dauka Euskadiko Ezkerrako Xabier Olaberri diputatuak. Jelkideen egunkariak Diputa-
zioen kontrako obsesioa gozten zion bere titular batean. 11. orrialdean politiko ho-
nekin izandako elkarriketa duzue, aste-
roko kolaboratzaile den Iñaki Zubiondok
prestatur.

Jabier Etxebarren, Txantreako «bru-
joa» dugu. Iridiologoa praktikatzen du,
hots, begitako iris-a begiratzuz gorputzeko
edozein gaitz begiztatzea. Berarekin, iri-
diologiaz, medikuntza ofizialaz, sendabe-
larretaz eta beste zenbait gauzetaz hitzegin
dugu. Azkenean zenbait errezeta ere eman
dizkigu 23. orrialdean.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.
Administrazioa: Jon Barandiaran.
D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Virgen del Car-
men. z/g. Ramonaenea-behea. DO-
NOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako .. 4.000 pezeta
Ipar Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzerriarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

MAIATZA 11 MAIATZA 17

Maiatzak 11an ilbehera

mareak: (Maiatza 12koak)
gora: 12,14 eta (13koa)
00,35

behera: 05,40 eta 18,05

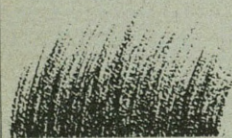
eguzkia: (Martxo 12an)
irten: 06,46
sartu: 21,23

(ordularen ordutan)

liburuak

BITORIANO
GANDIAGA

Denbora
galdu alde

Egilea: Bitoriano Gandiaga.
Titulua: Denbora galdu alde.

Argitaletxea: Erein. Literatura. 21.

Ezaugarriak: 160 orrialde. 600pta.

«Elorri» ez beste, halabeharrez argitaratu dira Bitorianoaren liburuak. Hau ere halabeharrez kariaz argitaratu da, egile honek bihotzeko joaldirik izan ez balu, ez bait zuen halako libururik idatziko. Osagileak denbora galtzen ikasi behar zuela aitortu zion Gandiagari, eta honentzat hori egiteko erarik hoberena idaztea da. Goazen pittaka liburuan bertan sartzen. Sikoritikarako bai liburu egokia haxe, idazlearen gogo-giroen berri aratz eta zuzena ageri baita orrialde guztie-

tan zehar. Hain da zuzena, Gandiagaren ordurarteko poesi lanek zuten literaturtasun hartatik guti sumatzen dela. Liburuaren gai nagusia Gandiagaren gogo-egoera da, horretaz arduratzen da gehienik. Horretarako poesi nahiz hitz-lauaz baliatzen da. Prosa ez da landua, gogora datorkion moduan narratzen digu, formaz lar estutu gabe. Olerti lanetan ere, garai bateko formalismo poetikoek ez dute lekurik, liburu honetako poesia ia ia hitz-laua dela esan baitaiteke. Beste olerki batzutan, literaturtasun izpiak ageri dira, azken partekoetan nagusiki. Oso olerti narraitiboa du batzutan. Badira deskriptiboak ere jakina, baina ez lehen-goak adina. Koplak ere erabiltzen ditu, bere ohizko olertiaren musikalidadea eta herri tradiziozko erritmuak ez baitauzka ahanzteko.

Liburuan barrena, idazlearen etsia ageri zaigu, ezin lortuzko zoriontasuna, esperantzarako arrazoirik ezin aurkitua, besteei ezin ia ezer eskainia, poza ezin piztua eta etsipenik beltzena. Egiaiti jokatzeko du Gandiagak liburu guztian, bere izaikera ase-ezina aditzera ematean. Badira bestalde, naturaren erdian denboraz diharduten poemak, euskararen hiltziaz edota erdi hila dagoen Euskal Herri haren oroitzapen mingotsez idatziak. Olerkiren batean goizero egunsentiak dakarren poz-giroaz ere mintzo zaigu, baina lasaitasun eta asebetetze giroko poemak berehala bukatuko dira, olerkariaren izakera kontentagaitza erakusten duten bestetzu datozenean.

Bihozmenez eta itxaropen faltaz beterik heldu zaigu Bitorianoaren liburu zuzen hau.

EGAN

1-2

Titulua: Egan. 1-2. 1984.

Argitaletxea: Real Sociedad bascongada de los amigos del pais.

Ezaugarriak: 173 orrialde.

Egan-ek hiru liburukitan atera du 84.eko boletina. Guk lehenengoa dakargu horri hauetara. Indarberritzen dihardu Egan-ek itxura denez, iazkoa baino askoz ere luzeagoa eta jende gehiagorekin ageri baita. Literatur lanen artean, antzerkian Landartek 68.ean itzulitako Bertolt Brtecht-en 'Amaren armak' dakar. Kintanak, Nikoloz Barataxvili georgiar eromantikoaren poema saila. Otsalarrek. Espriu-ren «La pell de brau» ren itzulpenaren jarraipena eta Vigo-z hitz egiten diguten XIII. mendeko kantiga batzuren egiten du. Bertako jatorria duten lan literarioen artean Josu Baizen bi poema ditugu, bederatzi puntuko bertsua, (Etxeberriak egin artikuluxka Muruaren bertsuak atxakiatzat harturik). Juan San Martinek bestalde, Taue-rreren gutun ondasunaz eta Irigarai zenaren lanaz ari du bere lana. Bada Jose Manteola zenaren oroiz egindako lan motz bat eta Krutwig-ek Europako Erdi Aro eta Berpizkunde garaiko musikaren garrantziaz egindako bestea. Bertan, polifoniaren sorreraz, garuneko burmuinek musikarako duten eraginaz, ar eta emetasunerako dutenaz, hizkuntza klasikoaren perfekzioaz eta geroztikako etengabeko suntsiduraz, populuaren jakintzaminik ezaz eta beste gai labangarri batzuz ari zaigu. Ipuiak lau dira: At-

xagarena bat, «Gauero aterako nintzateke paseatze-ra», herri txiki batean, Marie bere aitonaekin bizi da gehienik. Zaldi eta zakur batekin paseatzen dira, egun batean trenak dena hondatzen duen arte. J. Egigurentarrak, akelarre gau baten deskribioa egiten digu. «Samuel» Anjel Lertxundirena dugu, (ipui hau beste inon ere publikatu dela uste dugu, baina ez gara gogoratzen non). Samueli alaba hotzak hil zitzaion, eta horren ondorioz herrian batek baino gehiagok gorrotatu egiten du. Bukaera trajikoko ipuia dugu. Kamiñazpiren «Maitasunaren arantzak» ere, bukaera trajikokoa da. Bizkaiko kostaldeko herri batean, Ondarrun, bi gazte alkarrekin ateratzen hasiko dira, baina etorkizuna segurtatu beharrak, lanera bultzako dituen, ondorioak ezin beltzagoak izaki.

Egilea: A. Zelaieta.

Titulua: Euskarazko hatsapenak latin ikasteko.

Argitaletxea: Lauro.

Ezaugarriak: 190 orrialde.

Bazen garaia latina ere euskaraz irakasteko liburuak ager zedin. Ez da ahaztu behar, euskal kulturako apez euskaldun askok erdaraz tutik ere jakin gabe, latina ezin hobeki ikasi zutela, Etxeberriak eta Orixek (esate baterako) bazituztela latina ikasteko euskal metodoak, baina gaur egun eskola eta ikastoletan erakutsi beharra dagoen latina behar bezala erakusteko zerbait modernua behar zen.

Hara hemen ba Anjel Zelaitaren lana: hastapenetatik hasi da, aurreneko deklinazioa, «Sum» aditza, adjetibuak, izenordeak, erakusleak, erlatiboak, esaldiak, komuntadura eta gainerako gauza errazak. Bigarren maila deritzanean, burukomin handiagoko tirabirak heldu dira: ablatibo absolutua, gerundioak, xedezko perpausak, kantitatezko konparaketak, aditz irregularrak, baldintza, pasiba eta beste asko. Hirugarren maila delakoan, testuak ditugu. Kezar, Kikero, Salustio eta Virgiliorenak. Idazle bakoitzari sarrera biografikoa egiten zaio, bere testuetan argitu beharreko diren egitura eta sintasi joako orrialdearen azkenean ohar bidez esplikatu. Badira azkenean beste bi lan. Bata, «Latinaren eragina euskal hizkuntzan» eta bestea, entzute handiko esaldien bilduma.

Egilea: Jakin taldea.
Titulua: Euskal Herria (Historia eta gizartea-Historia y sociedad)
Argitaletxea: Lankide Aurrezkia.

Pixu handiko lana Jakin taldeak Joseba Intxaustiren gidaritzapean kaleratu duena. Euskal Herriari dagozkion guztiez da liburuaren mamia, eta firma oso ospetsuek egindako lanez osatua. Adibide soila ematearren, hara firma zenbait: X. Amuriza, J. Apalategi, J.A. Arana Martija, J.M. Castells, J.M. Basabe, J. Altuna, X. Estevez, J. Garmendia Larrañaga, J. Haritschelhar, J.M. Jimeno Jurio, M. Lekuona, M. Moreno, E. Sorazu, J.A. Urbeltz, L. Valverde

eta beste asko, leku ezaz aipatzen ez ditugunak. Gaiaz ere luzaz ihardun genezake, baina labur beharrez, izenak aitatu besterik ez dugu eginen: Euskal Herria: Herri baten espazio denborak. Espazio fisikoa (Geologia, geografia: lur-itsasoak). Giza espazioak (Ekosistemak, Giza Geografia, Egoitzak, Etxebizitza). Gizaldien harria (Antropologia, Historiaurrea, Gizakiak, protagonista). Lurralde historikoak (Nafarroa, Araba, Gipuzkoa, Bizkaia eta Iparralde).

Bigarrenik Euskal Herria: Sormenaren barrutiak. Bizitza eta lana: Ekonomia eta erakundeak, Pentsamendua, Jakintza, Erlijioa, Herriaren lana. Artea eta hitza. (Artelanak, Hizkuntza, Literatura). Jolas eta joko (Haur-jokoak, Herri-kirolak).

Hirugarrena eta azkena (Euskal Herria: Krisialdia) deritzana da. Modernia zaila (Hautabideak, Nazionalismoak, Sozialismoak). Eraberritze-saioak (Foruen deuseztapena, Hobakuntzak, Kontzertuak eta Autonomia).

Hauek dituzue laburregi bada ere liburuan lantzen direnak. Gogoratu Jakin-en harpidedun zaretenok mila pezeta merkeago duzuela berau.

aldizkariak

Titulua: Aske, Lezoko aldizkaria.
Ezaugarriak: 1. zenbakia. 85.eko maiatza. 26 orrialde.
Aldizkari berria Lezo aldetik gure erredaziora heldu dena. Itxura xumea du, sei

lagunek eginga da, eta herri barneko dinamika pixka batez zuzpertzearren kaleratu da. Lezoko historiak, gizarteak, bertako euskararen egoerak, literaturak eta kirolez arduratzen da. Hainbat denborapasa ere badu. Aldizkariari buruzko iruzkina egileek bere eginga da. Horra ba: «Lezoko herri honetan aspaldidanik somatzen zen behar bat betetzeko asmoz argitaratzen da aldizkari hau, ASKE alegia.

Ale honen plazaratzea Euskararen Egunean gertatzen da, Maiatzaren 3an alegia. Hain zuzen euskara eta honen erabilpena bultzatzeko tresna eta lagungarri izan nahi bait du.

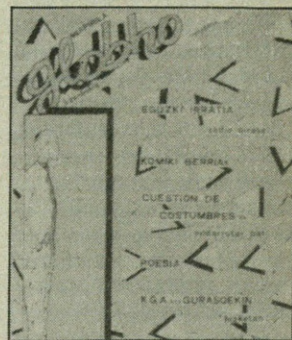
Aldizkari egileen asmoa da bizpahiru hilabeteko argitaratze ematen joatea hurrengo aleak. Bainan guztiau jendeak eman diezaiokkeen harreraren eta egileen astiaren mende dagoke».

Aldizkaria: Sustrai
Titulua: Azkueren oroimenez.

Ezaugarriak: 49. zenbakia. Ale berezia. Azkueren oroimenez. 112 orrialde
Hara zer nolako ideia izan duten lekeitiarrek: Azkueren gorazarrez zeozter egin behar ta, nondik joko? Oso erraza, Azkuek Lekeitioren gainean egindako lana aldizkarian batu eta argitaratu. Lekeitiar hiztegi berezia batetik, Azkueren hiztegitik aterea. Lekeitiar herriaren jakintza, «Euskal Herriaren jakintza» tik aterea: ohiturak, sineskeriak, ezkontze, heriotze, jai, arrantzale, olerki, ostagikinde, haur-jolas, atsoitz eta antzeko kontuez beterik. Lekeitiar kantategia, Lekeitioko kantuz

eta berari buruzkoek hornitua. Azkenean poesia batzu eta Azkuerenak izan daitezkeen bi paperren komentarioa. Aldizkariaren hasieran, Juan San Martin, Alfontso Irigoien eta Eusebio Erkiagaren hiru lan daude Azkue zenaz.

Aldizkaria: Globho.
Ezaugarriak: 85.eko apirila. 3. zenbakia.

Komiki anitz dakar hirugarren globho honek. Baita Iruñeko «Eguzki Irratia» koekiko elkarrizketa, olerkiak euskaraz nahiz erdaraz, narrazioaren bat. Delirium Tremens eta Cuestion de costumbres taldeen elkarrizketa, musikarako orrialdea, heroinaz eta K.G.A.-z hitzaspertu batzu, komikiaz ideia batzu, eta eskusiban «La guerrilla de Kamiñazpi» koekin ere hizketaldia auzo horrek dituen arazoez. Aldizkariaren aurreneko orrietan, Chileko gobernuak duen krisialdiaz artikulua dator.

diskak

Egilea: Blaine L. Reininger.
Izena: Night Air.
Diskoetxea: Les disques su crépuscule-G.A.S.A.

Ez dakit gogoratuko dituzuen ilusentziaren diskoak. Belgika aldean lanean diharduen diskaetxe independente bikain baten etengabeko emaitza hauek. Iazkoan lehen hurbiltze ariketa bat eskuratu genizuen «Hemen da ilusentzia», eta Ana Dominoren «East and West» Lpak zirela medio. Musika inglesaren eremutik at, zentzu europear berri eta tinkoz nukleo sortzaile definitu bat lortze xedean oso aurreratua dugu jende hau eta bestalde, Estatu mailan kinka larrian mantentzen den G.A.S.A. etxeak lorturiko kontaktoez lan horien berri jakin ahal izaten dugu, nahiz eta argitalpenak gorabehera, atzerapen eta iraunkortasun eskasez emanak etorri. Gaitzerdi dena den, nozibehinka gaurkoaren antzeko Lpak gureganatzeko aukera suertatzen bada. Blaine Reininger, Tuxedo Moon taldeari lotua ezagutzen du gaurko musikaren munduak. California aldean Ralph Records etxearekin hasi eta European aurkitu dute nonbait beren adierazpenentzako eremurik egokiena. Halaxe, bai Tuxedo Moonen talde bezala, bai bertako taldeki-deek bakarka, beti ere Les Disques du Crépuscule etxearen bidez, dimentsio berriak eratu dituzte, musika bera, beste mila adierabide ezberdinez uztartuz eta erabiliz. Testuinguru honen barruan (Tuxedo Moon-Les Disques du Crépuscule-Europa), kokatzen dugu Reiningerren «Night Air» hau. 83.eko lana, oraintsu hemen argitaratua. Erritmo jartxa sinplea, Paris, Roma, Berlingo gau giroak beregan dituen musika aideen konpasean, ahots garratz eta sarkor batek egituratuak, saxo-biolin - piano - klarinete eta ingurukoak gorte moduan izanik. Misterioa, gau zirrarak, gau leun, gau garratzak, norabide musikal latindarrak, europeoar ikutu exotiko susmagarri batez. Beste amerikar bat Paris-en agian baina honi, maletak, karreta eta beste gauza ugari ahaztu zaizkio, Ralph Re-

cords-eko jendearekin ikasitakoak beregan mantendu dituelarik. Blaine Reininger duela bi urte.

Berriz ere... berandu gabiltza.

ihardunaldiak

Nafarroako gazteen I. topaketak

Agoitzeko «Bilaketa» Kultur taldeak Nafarroako Gazteen I. Topaketak antolatu ditu apirilaren 27tik larunbatetik maiatzaren 25a arte. Datorren larunbatean, maiatzaren 11n, Pablo Sarasate Musika Konserbatorioko balletak eskeinitako emanaldia.

Euskararen hilabetea Irunen

Hilabete osoan euskararekin zerikusia duen hainbat ekintza eratu du udaletxeko Euskara Batzordeak Irunen. Datorren igandean, maiatzaren 12an, bertsolari jaialdia antolatu dute, zeinaren aurkezpena Udal Bertsolari Eskolako ikasleek egingo bait duten. Bestalde, maiatzaren 13tik 17ra «Euskal Artegitari» buruzko mahai-inguru batzua antolatu ditu aipatu batzordeak.

Euskal-kultur hitzaldiak Zarautzen

15 Zarautzko udal Euskara Batzordeak eta IRALEK antolaturik, ekaina bitarte zenbait hitzaldi ospatuko da Zarautzen geografia, historia eta kultur gai desberdinen inguruan. Datorren maiatzaren 15erako, asteazkena, «Karlismo-aurrea Euskal Herrian» gaia jorratuko dute Malores Etxeberria eta Alizia Sturtzek, Euskal Herriko historiazko liburuaren egileek. Hitzaldia Antoniano zineman izango da arratsaldeko zazpi terditatik aurrera.

ikastaroak

Euskara hobetzeko ikastaroa Bilbon

11 Bilboko AEKko Larrako euskaltegiak antolaturik guztiz dohainekoa den «Euskara Hobetzeko Ikastaroa» ospatuko da ekainaren 29a arte, larunbatero ikasgai bat emango delarik. Euskaltegi hau San Inazio auzoan dago, datorren ikasgaia maiatzaren 11ean eskeinitako du Inaki Antiguedadek, bere bigarren izangop delarik «Itzulpen teknika»-ri buruz. Ikastaro honetar mintza praktika egin eta euskara hobetzeko asmoz dabilzanak ager daitezke, goizeko bederatzi-etan hasi eta ordubata terdiarte arte irauten duen ikasgaia.

Haitzetan eskalatze ikastaroa Bizkaian

Datorren maiatzaren 16an emango zaio hasiera Bizkaian eskaladako ikastaro bati. Bi mailatan emango da, zerbait bada- kitenentzat perfektionatzeko, eta ideiarik ez dutenentzat hasiapenak, teoriak ikasgaia jasoko dute apuntatzen direnek maiatzaren 16an, eta hurrengo bi asteburutan, 18-19 eta 25-26an emango dira ikastaroak Atxarten. 2.500 pezeta ordaindu behar da izen ematerakoan Kiroletako Lurralde Ordezkaritzan astearte edo ostegunean arratsaldeko zazpiteratik zortziterara. Bizkaiko Goi Menditako Euskal Eskola da antolatzailea. Argibide gehiago nahi duenak dei beza 681 34 32 telefonora astearte edo ostegunean gaueko zortziteratik hama- rrek bitarte.

lehiaketak

Santurtziko IV. antzerki laburra lehiaketa

Aurrera darraiki Santurtziko udalak antzerki laburrari eskeinitako lehiaketa honen antolamenduan, aurten laugarrenez eratzen delarik. Ondorengo arau hauei kasu egin beharko die lanen bat aurkeztu nahi duenak:

Euskaraz ala gazteleraz aurkez daitezke lanak, betiere argitaratara gabeak, egileek sortuak, eszenaratzeko behar hainbat adierazgarri lagundurik eta ordu erdi inguruko luzapena izango duen antzerkiak. Jatorrizkoa eta bi kopia bidali beharko dira, egilearen argibide guztiak sobre itxi baten barruan sartuz, eta bai sobrea eta bai lanean identifikatzeko zeinuren bat ezarri. Epea ekainaren 1etik 15erakoa da. **Santurtzi Udaleko Kultur Saila** igorri behar direlarik lanak. Aurkeztutako lanen arteko bost aukeratu eta liburuki batetan emango dira argitara, egile bakoitzari 40.000 pezeta emango zaiolarik sari edota egile eskubide gisa. Hiru kideek osatuko dute epai mahai modalitate bakoitzean eta beren izenak ekainaren hamabostan baiono lehen jakinaraziko dira. Santurtziko udalak nahi bezainbeste alditan argitaratzeko eskubidea hartzen du, egileak bere aldetik obrarekin nahi duena egin dezakelarik.

Naturari buruzko argazki lehiaketa

«Izadi» elkarteak naturarekin zerikusia duten argazkien I lehiaketa antolatu du. Horrek esan nahi du edozelango lanak hartuko direla, betiere naturarekin zerikusia izanik. **Usurbilgo Izadi Elkartean** egoitzara igorri behar dira lanak maiatzaren 23a baino lehen.

jaiak

Arabian
Ekoran, maiatzaren 12an; Erribera goitian, maiatzaren 14an; Santi Gurutze Kanpezun, Lantaron, Urizaharran eta Urionan, maiatzaren 15ean.

Bizkaian

Zeanuri, Derio eta Larrabetzun, maiatzaren 15ean dituzte jaiak.

Gipuzkoan

Adunan eta Iruerrietan, maiatzaren 15ean.

Nafarroan

Nafarroako geografiako pundu anitzetan aurki dezakezu jaietan dagoen herriren bat. Ezinezkoa litzateke le-rootan transkribatzea guztien izenak, ez bait litzateke beste ospakizunetarako lekurik geratuko. **Maiatzaren 15 eta 16an** dira denak, gehientxoena herri tikiak direlarik, jakin ezazu Agoitz eta Irunberrin ere ospatzen direla jaiak, herri haundienak aipatzeagatik besterik ez bada.

kantaldiak

Oskorri eta Itoiz

Aste honetarako "Oskorri" eta "Itoiz" musikal taldeen emanaldiak bildu ditugu. Lehenak, aste guztiz betea dauka: **maiatzaren 11n**, larunbata, Ermuan izango dira gaueko hamarretatik aurrera Arizmendi frontoiean; **maiatzaren 16an**, osteguna, Derioko Herriko enparantzan gaueko hamarretan ere; eta Bermeon, ostiralean, **maiatzaren 17an**, Artza frontoiean gaueko hamar t'erditak aurrera.

"Itoiz"ek berriz, **maiatzaren 11n**, Algortako Faduran du emanaldia, gaueko hamar t'erditan; eta **maiatzaren 12an**, larunbata, Donostiako polikiroldegian "Jotakie"rekin batera zortzi t'erditak aurrera.

zinema

Euskarazko filmeen zikloa Iruñean

14 Iruñeako Udalak antolatuturik euskarazko filmeen ziklo bat emango da datorren astean Iruñean. Guztira zortzi proiektio izango dira, lau helduentzat eta beste lau haurrentzat. Zikloa hasia delarik ere, datorren **maiatzaren 14rako**, astearte, "Abereen Etxaldea" eskeiniko da bostak eta laurdenetako sesioan, eta zazpi t'erditan Hitchcocken "Kanpoko berriemailea". Iruñeako Plaza de la Cruzeko Ikastetxetako aretoan izango dira proiektzioak.

Bilboko II. Zine Amateur Erakustaldia

maiatzaren 15, 16 eta 17an Bizkaiko Foto Zine-Klubak antolatuturik II. Zine Amateur Erakustaldia ospatuko da **Bilbon** Banco de Bilbaok Aresti Kontearen enparantzan duen aretoan, bost t'erdia eta zazpi t'erditako sesiotan. Super-8ko filmeak aurkeztuko dira bertan.

Kresala Zine-Kluba

11 Donostiako Kresala zine-klubaren egitarauan datorren **maiatzaren 13rako**, astelehena, Bernardo Bertolucciren "La Luna" filmearen proiektzioa dago. Arrasate kaleko 12.ean eman ohi dira aipatu zine-klubaren emanaldiak arratsaldeko zazpi t'erditan.

bertsolaritza

"Pernando Amezketarra" herrien arteko bertsolarien lehiaketa

17 Datorren ostiralean, **maiatzaren 17an**, ospatuko da azkenaurrekotara igaroko diren lau izenak erabakiko dituen azken saioa. **Segurako** "baratze" frontoian ospatuko da Segura eta ERrezilen arteko enkontrua. Lehia irratiz segi ahal izango dute Euskadi Irratiko entzuleek gaueko hamarretatik aurrera zuzenean, eta igande goizean diferituan.

Eskolarteko Bertsolari Gaztetxoan V. Txapelketa

11 Finalerako datorren **maiatzaren 11ko** bailarako azken semifinala besterik ez da fal-

ta. Berau Urnietan ospatuko da Donostia Oiaztzun bailarako ikastolek parte hartuz. Urnietako "Eliz-ondo" zinetokian lehiatuko dira arratsaldeko hiruretatik aurrera kanturako hamalau urte bitarteko hamabi eta hemezortzi urte bitarteko beste lauzpabost. Finala Donostiako Balda pilotalekuan **maiatzaren 25ean**.

kultur asteak

Leitzako VII. Kultur Astea

Joan den asteburuan hasi eta **maiatzaren 19a** arte luzatuko da **Leitzako VII. Kultur Aste** interesgarri hau, egitarauaren zatirik sendoena **maiatzaren 12an** hasten delarik. Egun horretatik aurrera, egunez egun zeozer aurkituko duzu Leitzara hurbilduz gero. Egunez egun adierazirik duzu ondoren:

Maiatzaren 12an, igandea, egun osoan Nafarroako dantzarien eguna ospatuko da, eta zortziretan pilotalekuan Be-

nito Lertxundiren errezitala.

Maiatzaren 13an, astelehena, zazpi t'erditan eta hamar t'erditan oasis baten inguruan bizi diren animalien gora beharak erakusten dituen "Gente maravillosa" filmea erakutsiko da.

Maiatzaren 14an, astearte, arratsaldeko zazpi t'erditak aurrera zinetokian Eneko Landabururen hitzaldia "Cómo ser sano y barato" gaiaren gainean.

Maiatzaren 15ean, asteazkena, Pedro Olearen "Akela-rre" filmearen bi pase eskeiniko dira zazpi t'erditan eta hamar t'erditan.

Maiatzaren 16an, osteguna, arratsaldeko zazpi t'erditan, eta zinetokian, "Alkohola eta droga" gaiarekin mahai ingurua antolatuko da, "Alcohólicos anónimos" eta "El Patriarca" erakundeko enpartaidetzarekin.

Maiatzaren 17an, ostirala, goizeko hamaiketan eta bazkalondoan hiruretan "La guerra de los botones" haurrentzako filmea projektatuko da. Ondoren lau t'erditan enparantzan txokolate hartzea umeentzat. Eta gaueko hamar t'erditan zinetokian, jazz musikaldia "Garaialderen laukotea" rekin.

Hurrengo astebururako egitarauko postrea dator, nolabait esatearren. Larunbatean, antzerkia eta rocka eta haurrentzako jokoak. Peter Roberts mimoa arituko da lau t'erditan umeen aurrean; eta zarautzko "Branka" taldea zazpi t'erditan pilotalekuan helduentzat. Gaueko hama-bitatik aurrera rock jaialdia Hertzainak, Zarama eta Pilindrajós Bai taldeekin.

Igandean "IV. Iparralde Eguna" ospatuko dute, kirol, bertsolari eta kantariekin, trikitixa eta txarangak ere giroa alaitzen arituko direlarik. Herri bazkaria ere egingo da; ondoren festak jarraituko duélarik.

ospakizunak

Herri Urrats Senperen

maiatza
12 Iazko edizioan izandako arrakastak bultzaturik aurtengoan ere SEASKAK jende andana bildu asmo du **Senpereko** laku inguruan. Inguruan oinez, kilometroak eginez, zirkuitoko puntu estrategikotan kokaturiko ikusgarri eta solasgunetaz profitatuz. Iparraldeko ikastolen festa egun nagusia da "Herri Urrats", eta dagoeneko mundu guztiak daki datorren igandean, **maiatzaren 12an**, ospatuko dela. Erreibindikazio zentzu haundia izango du euskaltzaleen bilkura egun honek, egoera larrian bait dabilta ikastolak eta AEK. Horregatik egun horretan bildu diruak sekula baino mesede haundiagoa egingo dio ikastolari. Antolatzaileek denetarik prestatu dute zirkuitoan, parking ugari autoz hurbiltzen direnentzat, bai Hegoaldeko bai Iparraldeko puntu desberdinetatik. Zerbitzu sare garrantzitsu bat egonen da, sendagile, ostatu eta komunekin. Argitasunak emateko bulego bat ere aurkitu ahal izango da. Eskulangileen erakusketak bat ere antolatu dute, eta nola ez artista pilo baten emanaldiak egun osoan haur eta haundientza: antzerkia, txotxongiloa, kantariak, haizkolariak, estropadak, soka tira, trikixia, txistulariak, gaiteroak, txarangak. Bi mila pertsonendako bazkari bat ere prestatuko dute antolatzaileek, norberak bere aldetik ere bazkaria eraman dezakelarik, noski. Baina ez da ahaztu behar urratsak ematea dela garrantzitsua egun honetan, guztien urratsen artean batxilergo osoa euskaraz egin ahal izateko Institutua eraikitzeke behar den urrats haundi hori ematearren.

antzerkia

"Antzerkia Euskal Herrian" festibala Hendaian

Aurten lehenengo aldiz ospatuko da **Hendaian maiatzaren 10, 11 eta 12an** antzerki festibal bat Frantziako, Euskal Herriko eta Italiako taldeen partaidetzarekin. Antzerki emanaldi gehienak Arrain Saltegian izanen dira Paueko talde batek emango diolarik hasiera jaialdiari **maiatzaren 10ean**, ostirala, goizeko hamarretan eta gaueko hamarretako bi emanaldirekin. Tartearen, zortzi t'erditan Italiako talde batek aktuatuko du. **maiatzaren 11n**, larunbata, Bordeleko talde bat ibiliko da karrizak karrika. Zazpiretan Bokaleko talde baten aktuazioa; zortziretan Baionako Chimeres taldeak eskeiniko du obra bat; eta gaueko hamarretan izurako "Oztibarreko Taldeak" "izar buztan luzea" obra du eskeiniko. Igandean, **maiatzaren 12an**, Donibane Lohitzuneko talde baten aktuazioa arratsaldeko seiretan eta zazpiretan musika emanaldia Pascal Gaigne eta Beñat Axearirekin. Hendaia Herriko Etxea, Euskal Herriko Kultur Zentroa, Herrialdeko Kontseilua eta Baionako "Chimeres" antzerki taldea dira antolatzaile eta babesle lehen jaialdi honetan.

dantza

II. Maiatza Dantzan

Donostiako Astoria antzokian ospatzen da Gipuzkoako Diputazioak antolatutako II.

Maiatza Dantzan ihardunaldia, datorren asterako bi emanaldi besterik ez daudelarik egitarauan, bide batez bigarren zespazen den ihardunaldia itxiz. **Maiatzaren 13an**, astelehena, Walloneko Balletak bere lehen programa erakutsiko du; eta **maiatzaren 14ean**, astearte,

bigarren programa. Bi emanaldiok arratsaldeko zortziretan ospatuko dira.

erakusketak

Legazpiko Argazki Topaketak

Legazpiko "Ikatz" argazki elkarteak **maiatzaren 17an** innauguratuko den argazki topaketa antolatu du. Ez da lehiaketa bat, nahiz eta arau batzuek ezarri dituzte elkarteak: Erakusketara doanak paperean edota diapositiban aurkeztutako argazkiak aurkituko ditu, gaia libre dute larrik. **Legazpiko kultur aretoa**n kokatuko dira fotografi hauek, argazkilari afizionatuen lanaren ezaugarri izan nahi dutenak.

ihardunaldiak

Udaberrian Kultur Topaketak Erriberan

Tuteran, **maiatzaren 4tik 19ra** "Udaberriko Kultur Topaketak" antolatu dituzte Erriberako HBkoek. Egitarau pottolo eta gustagarri bat, gustu desberdinetarako erakargarri gerta daitekeena. Pena da, apur bat berandu iristea gure eskutara, baina hala ere, datorren astean bada ekintza mordoxka bat. **Tuteran** antolatu dira ospakizun denak, eta datorren larunbaterako, **maiatzaren 11a**, Tuterako kaletan zehar "Kalean" Iruñeko kale-antzerki taldea arituko da; zazpiretan Plaza Berrian, Burlatoko fanfareak aktuatuko du. Egun osoan zehar Nafarroako artegintza erakusketak bisitatu ahal izango da. Eta gaueko hamarretan Lestonacen rock kontzertua "Barrikada", "Hertzainak" eta Tuterako bertako "Piskerra" taldeekin.

Maiatzaren 12an, igandea, goizaldean fanfareak alaitu-

ko du giroa, eta hamabitan plazan sokatira txapelketa Erriberako herrien artean. Nafarroako artegintza erakusketak jarraituko du. Ordubatak inguruan Karrikazteluko akordeoilaria eta Falzesko joteroak. Arratsaldeko zazpiretan Plaza Berrian folk-celta musika jaialdia Erriberako "Cadenza Landini" kamara taldearen eskutik. Eta bederatzitan Iruña Blus Band.

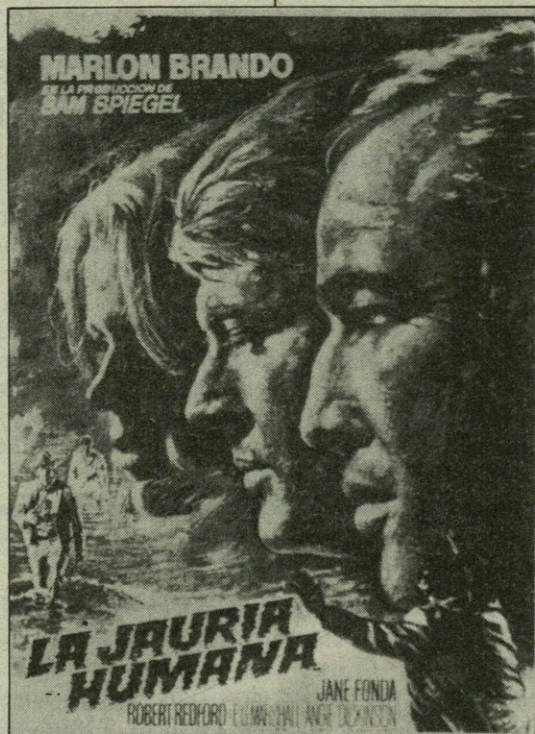
Egitarauan salto egitea asmatu dute antolatzaileek zinemaldi bat dela medio maiatzaren 18a arte. Debate interesgarri bat ospatuko da egun horretan, Gabiria, Armendariz, Sadaba, Sastre, Soroazabal etabarren artean. Igandean bukatuko dira ekitaldi hauek, musika-tresna herrikoien errezital bat, jazz, txistulariak eta abarrek.

"Euskararen Udaberria Egiñ"

Maiatzaren 7tik 12ra Donostiako Egiñ auzoko Euskara Taldeak "Euskararen Udaberria Egiñ" ekitaldia antolatu du. Asteburuan biltzen dira ekintzarik gehienak, eta hona hemen horien detaila:

Maiatzaren 11n, larunbata, "Haur Eguna" ospatuko da, goizeko hamar t'erditan hasita haurrentzako txokolatadarekin Plaza Berrian, eta ondoren haur jolasak. Arratsaldeko hostetan, leku berean, "Aitor" ikastolako haurren antzerkia eta abesbatza, ondoren Egiako haurren marrazki erakusketak eta gozoki-banaketa. Arratsaldeko zazpiretan buruhandiak eta "Porrontxo" txaranga, iluntzean zezen-suzkoarekin agurutuko delarik, gaueko hamar t'erditan "Arkaitz" taldearen dantzaldia eta berriro ere zezen-suzkoa.

Maiatzaren 12a, igandea, "Euskara Plazara" lemapean ospatuko da, eta goizeko bederatzitako goiz-deiarekin hasiko. Plaza Berrian euskal liburu eta diskoen azoka kokatuko, hala nola herri-taberna, bote eta toka jokuekin batera. Eguerdiko ordubata t'erditan txalaparta emanaldia.

Giza-zakurrada

Filma: The Chase (La Jauria humana). Zuzendaria: Arthur Penn. Produtorea: Sam Spiegel. Aktoreak: Marlon Brando, Robert Redford, Jane Fonda, E.G. Marshall, Angie Dickinson...

Ez da gaur goizeko pelikula. Eta halaz eta guztiz ere liluragarria da gaur eguneko beste zenbait amerikana-aren ondoan.

Redford, Brando edo Fonda begiratzea besterik ez dago berria ez dela ikusteko. Marlon Brandok pelikuloi bat dauka honetan nahiz eta gazte samar agertu,

Egia esan pieza guztiak daude ondo kolokatuta: gidoia, irudia, aktoreak, musika... Dena dago maisuki lotuta Arthur Penn jaunaren eskutan (nahiz eta zuzendariaren izena agertu ere egin ez gartelean).

Istorioa bera egituraketa eder batetako da. Herri txiki bat (amerikanoa noski), kapitalista handi bat eta bere semea, burges-txikiak, gazteak, zaharrak, scherriff-a eta gartzelatik ihes egin duen herriko seme

(on-baina-kasualidadeek-bultzatuta-gaizkilebihurtua)... Elemendu guztiak «giza zakurtegia» osatzeko.

Bi egunen buruan osatuko da dena tartean mamituko diren harremanak eta sentimenduak izango direlarik: aita aberatsaren eta bere semearen arteko ez ulertua, arrazismo txuria beltzekiko, bikotearen harremanak, funtzionario itxura onekoen izaera zikina, burges txikien faszismoa eta bereziki scherriff-aren ondradutasuna.

Scherriff-ak (marlon Brando) badaki Bob (Robert Redford) ona dela. Badaki berak ez zuela hil gartzelatik beste batekin ihes egin zuenean beste gizon hura. Barrura sartu nahi du «laguntzeko». Hiri horretako ero guztien hatzaparretatik ateratzeko. Abokatu on batek lagunduko duelakoan...

Polizia eta legeak onak dira. Onak ez direnak dira lege hori betetzen ez dutenak eta polizia txantajeatu nahi duten guztiak. Hori da azpian geratzen dena eta guk onartzen ez duguna. Filmaren hondo hondotik ateratzen den poliziarekiko adostasuna eta indar burges-txiki eta kapitalista haundiekiko menpekotasun fatalista.

Bi ondorio horiek dira azpian daudenak: nahiz eta polizia ona izan ezin da ezer egin Jaun-Goiko (aberrats)en borondatearen kontra.

Iheslaria izan da horren kontra egin nahi izan duena: hil egingo dute azkenean.

Scherriff-a izan da legea mantendu nahi izan duena: alde egin beharko du herritik azkenean.

Kapitalistaren semeak ere lagundu egin nahi izan du bere maitalearen emaztea

den iheslaria: herrikoek sortutako iskanbila handi batetan «istripu» batez hilko da.

Azkenean herri guztia da «gaiztoa», «txarra»... baina nola larunbat gaueko mozkorraldi batetan gertatu den guztia... Amets bat bezala geldituko da.

Oso ondo isladaturik agertzen zaiguna ideologia faszistara bultzatzen duten oinarriak: burges-txiki-belurtu-arrazista-familia-zentzu handikoak; eta bere ondoriak: bortxa-indarra-erotze kolektiboa...

Ukatu ezin dena da The Chase honen handitasuna... nahiz eta bat ez etorri uzten duen mamiarekin.

Mendi ibilaldiak

Maiatzaren 19rako

Club Vasco de Camping (Donostia): Elorrio-Besaide-Udalaitz-Udala. Tf.: 428479.

Tabira (Durango): Gipuzkoako bira-ko ibilaldi bat.

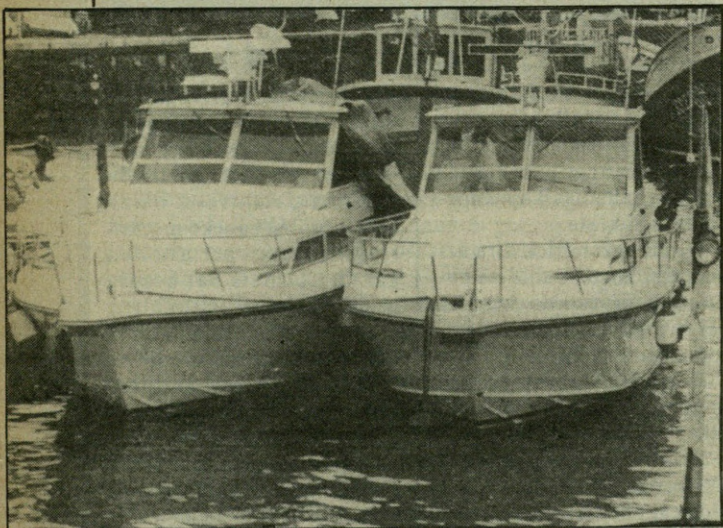
Iruñako taldeak: Karrantxu-Sarrietako bailara-Aragues de Puerto. Tf.: 254900.

Miru-gain (Otxandio): Jarindo (886 m.).

Artibai (Markina): Tologorri (1.066 m.)-Txarlazo (927 m.)-Orduña.

Meategi eskualdekoak (Bizkaia): Elgeta-Askorabitz. Gallarretak antolatzen du. Talde honek hilaren 17rako hitzaldi bat ere prestatu du.

Gasteiz: Azpilikueta-Anboto-Legate (870 m.)-Azpilikueta. Tf.: 250354.

Eusko Jaurlaritzak «Argi» eta «Garbi» arrantza zaintzeko

BI dira Gasteizko Gobernuak Bartzelonatik ekarri dituen baporeak, kanoak hobeki esateko, eta Bidasoako bokaletik Santanderko mugaraino hementdik aurrera patruilan ibiliko direnak. Bizkaiko itsasaldea zainduko du «Argi»k eta «Garbi»k berriz Saurarandik Hondarribia arterainokoa.

Ezaguna da gure kostaldeko arrantzan dagoen kontrolik ezagatik inguruko urak ia erabat erreak daudela, espezie asko ia erabat suntsituta daudelarik. Bi txalupa horien eginkizuna litzateke beda garaiak errespetatzea, arrantzaleei igandeetako lana galaraztea, sareen neurriak kontrolatzea, gaueko arrantza ongi zaintzea, eta arrantzan deporte modura aritzen direnei oso gertutik behatzea.

Denborak erakutsiko du ea benetan eskua sartzea ausartzen diren. Eta baita ere itxurazko radarrak eta kostaldea ongi ezagutzen duten marinelak kontratatatu dituzten. Pentsa bestela ze komeria, Eusko Jaurlaritzaren kanoak Baionan detenituta.

CESIDek seirehun profesional kontratatatu ditu

ESPAINIAKO armadaren zerbitzu sekretua den CESID (Centro Superior de Información de la Defensa) erakundeak profesio liberal deitzen direnetako seirehun pertsona kontratatatu ditu bere lanetarako. Urte betez proba moduan edukiko omen dira profesional horiek CESIDean eta horietako batzuek Estatu Batuetara bidaliko dituzte, han ikasketak eta entrenamendua hartu dezaten. Urte horren buruan esamin bat pasa beharko dute eta aprobatzen dutenak Estatuaren langile bihurtuko dira.

Antiterrorismoan CESIDek duen papera hainbat alditan azpimarratu izan da, eta azkenik Bordaletik trenetara zetozen lau agenteren detentzioa ezagutu zen prentsaren bidez. Eta yankiek hemen gertatzen direnekin zerikusia dutela esatea amets berotan aritzea dela esango dizute gero.

Euskal Herriak polizia espainolak ere aldatzen ditu

ESTATU Espainoleko Policía Nacionalean indar handia duela erakusten duen SUP sindikatuak deituta, itxi eta eserialdiak ari dira egiten beren koarteleetan, beren eskakizun nagusia erakundearen militarizazioa delarik.

Kasualitatez, itxialdiak Hego Euskal Herriko lau hiriburuetan hasi ziren. Maiatzaren 4tik aurrera hasteko erabakia zuten eta hemen daudenek lehendabizikoa aukeratu zuten. ZEN planarentzako eta polizien grebarentzako lauak bat eta besteetatik bereziak. Hori bai, ez omen dute Lege Antiterroristaren kentzea eskatuko.

Reaganen aurkako kanpaina pasatu da eta OTANen segitzen dugu

EZIN esango da Reagan Europatik pasa dela eta antolatutako kanpaina zabal bezain ugarian irudimena erabili ez denik. Euskal Herriko kaleak bete dituzten txartelak ikusi besterik ez dago, edo joan den igandean hiriburuetan egindako manifestaldiak. Milaka herritar mogitu da Reagani burla egiten, eta denborak esan beharko du benetan indarririk badagoen ala «Liberacion» egunkariarekin bezala sekulako ilusioak egiten eta gero eztabaidarik ere piztu gabe itzaltzen utzi duen ezker espainiarraren pulamentua baino gehiago ez den.

Batere zalantzarik ez duena Arzalluz da. Aldez aurretik Laxalt senatorearekiko adiskidantza azpimarratu ondoren (USAko senatorerik eskuindarrenetakoa da) garbi utzi du aukerarik onena Reagan dela, OTANen aurkako mogimendua sobietarrek manipulaturia egon daitekeela bezala, eta berak Estatu Batuen enbaxadan oso ongi hartzen dituztenik ez du ezeztatu.

Ez da bukatu turismoaren kontrako ETA militarren kanpaina

PRENTSA espainiarrak Mediterranealdean ETA Militarrak ipinitako lehergailuak bukatuak zirela iragarritzen zuenarekin bateratsu pasa du erakunde armatuak Alicanteko kostaldean beste lau petardo jarriak direnaren abisoa. Turismoan espezialdutako konpainiek beren kontratarik gehienak egiten dituzten urtesasoian eta Reaganen etorrerarekin koinziditzen duen kanpaina honek ez omen ditu da parteari begira perspektibak asko aldatzen, baina nahiko nabarmena da Madrilgo agintarien urduritasuna, eta baita bertako ostalarren kezka ere. Areago bestela ere aurtengoa nahiko tenporada ahula zetorrela aitortzen badute.

Euskadiko Ezkerrako Xabier Olaberriekin

Politika ekonomiko nazionalistari uko egin dio PNVk

Presupostuak edo ekonomi aferak aipatzen direnean izen bat egina dauka Euskadiko Ezkerrako Xabier Olaberri diputatuak. Jelkideen egunkariak Diputazioen kontrako obsesioa egozten zion bere titular batean. Baina Olaberri aitortzen duenez, diputazioen indar gehiegiaz bera bezain obsesionatuak dauden jelkideek «paperak pasatzen dizkirate ate azpitik». Lehendabiziko galdera pausatuta eta ele azkar eta ugariko iturria da Xabier Olaberri.

ARGIA.— Gasteizko parlamentuan eztabaidatzen ari diren presupostuak direla eta zure izena prentsako orrietan gogotik dabil. Zer gertatzen da aurrekontu hauekin?

Xabier Olaberri.— Berezitasun bat badute aurtengo aurrekontuek: Lurralde Historikoen legearen ondotik egiten diren lehendabizikoak direla. LTH hori egon da, PNVren krisi bat ikusi dugu eta herri honetako diruak nola gastatuko diren erreparatzea interesgarria da.

Garrantzizkoak dira aurrekontuak: 250.000 milioi pezeta dira denetara, eta herrian diren diruen ehuneko 14a suposatzen du horrek, hots, hemengo 7 pezetatik bat administraritzaren autonomoak manejatzen du. Ez da bromakoa. Eta INSALUD pentsioen arazoetan transferitua balego asko igoko litzateke: Barne Produktu Gordinaren % 20tik gora administraritzaren autonomoak erabiliko luke. Europan gertatzen den estiloaren antza badu horrek; Europan %35 inguruan ibili liteke, egia da, baina autonomia batentzako sos asko dira.

Dirutza horren erabilpena oso inportantea da benetan; areago, ziur nago azken urteotan gure artean egon den ekonomi hazkunde txikia neurri haundi batean presupostuei eskerrak ematen dela. Badirudi pribatu mailan ekonomia geldirik dagoela eta sektore publikoa dela ekonomiaren gorakada bakarra markatzen duena. Diru asko erabiltzen da beraz, eta ikusten dugu

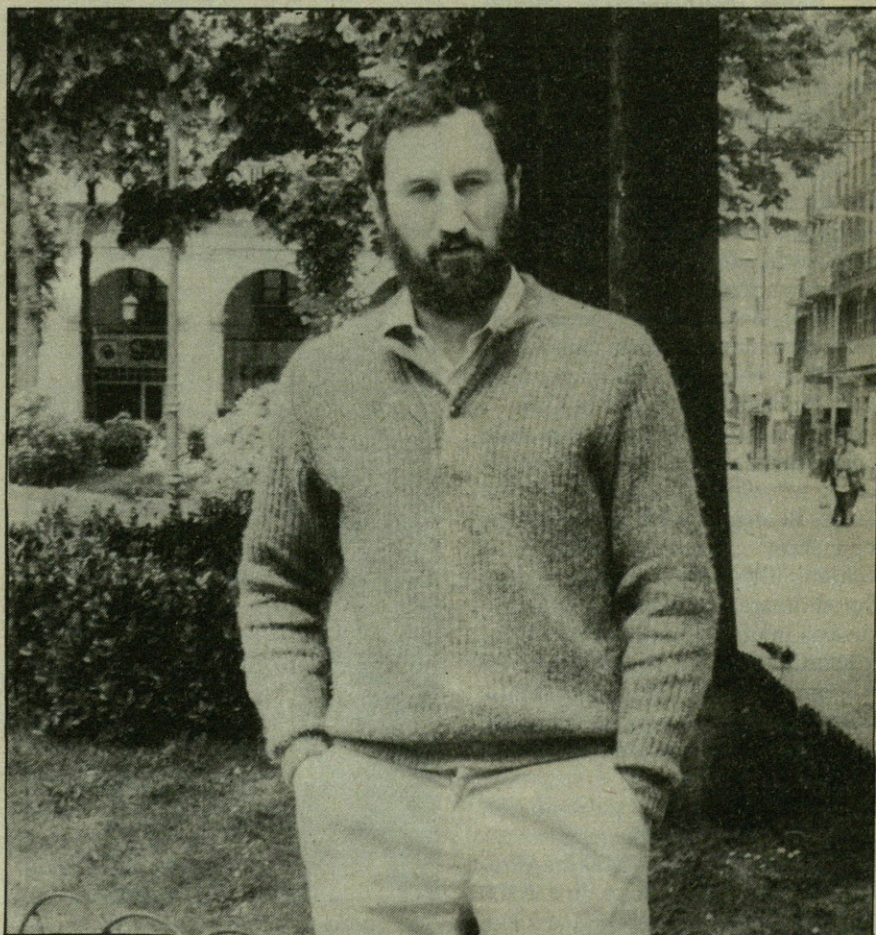
lau direla gastatzen duten erakundeak.

A. Diputazioen eta Gobernuaren arteko gorabehera famatua. Joan den

urteko krisiaren ondotik, diputazioak indartuta aterata ziren.

X.O. Lehendabizi deigarri egiten dena zera da: %55 Jaurlaritzak gastatzen duela eta %45 diputazioek. Jakin behar da diputazioen dirutik ordaintzen dela udaletara doana, 30.000 milioitik gora, eta benetan diputazioena aipatu dugun presupostu hori baino tikiagoa da. Berehala ikusten da, dena dela, gobernuak diruz ahul dagoela, diputazioek pisu haundiegia daukatela.

Bigarren arazoa: kompetentzien

Xabier Olaberri ZUR delakoaren kontura Euskal Herriari adarra jo zaiola sinesten du.

arazoa ez dela argitu. Txarra da legea eta trasferentziak okerrago eginak daude. Urbanismoko trasferentziez errekurtso bat sartu genuen, esate baterako, eta egunotan jakin dugu Bizkaiko Diputazioko zerbitzu juridikoak gurea onartzen dutela. Onartze hori gero egitan bete eta berriro trasferentzia egiten hasiko diren ez nago oso ziur, baina hor duzu adibidea.

Erotzeko moduko egoera bat dago. Nekazaritzako Bizkaiko arduradunak ez du bilerarik ere egiten, eta pentsa inportantea dela nekazaritza gure ekonomian. Mendietakoek ez dute biltzeko obligaziorik ere. Hiru erreinu independente balira bezala. Industrian 3.000 milioi gastatuko dute diputazioek. Merkataritza dela? Araba eta Gipuzkoak Jaurilaritzarena dela diote, eta Bizkaian hainbeste milioi gastatuko dira, potroetan jartzen zai-gulako, ala. Zabortegiak Jaurilaritzarenak direla diote Bizkaian, Gipuzkoan aldiz diputazioaren presupos-tuetan sartzen da. Badirudi konpe-tentziak telefonoz erabakitzen dituz-tela, eta bakoitzak nahi duena egiten duela.

A. Baina Garaikoetxea botata, Jaurilaritzaren eta diputazioen arteko harremanak erabakita gelditu direla zirudien.

X.O. Denak foralistak dira, bai, eta elkarren artean guztia konpondua du-tela diote; baina egun osoan elkarri mokoka aritzea dela dirudi foralis-moa. Dekadentzia sartu da adminis-traritzea, erizpide politiko baten arau-er funtzionatzeko ahalmena galdu duen neurrian. Bakoitzak berea gas-tatzen du batere ordenik gabe, joan den urtean potentziazten ziren sailak aurten erabat eliminatzen dira...

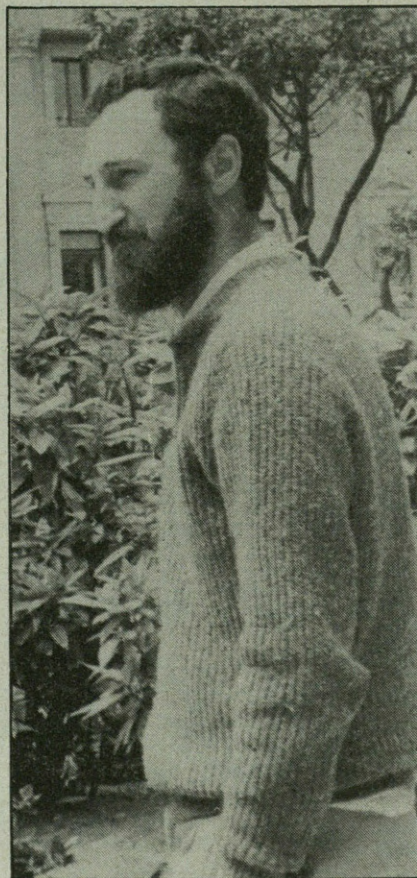
A. Presupostuetan agertzen omen da administraritzaren proiektu ekonomi-koa.

X.O. Bi errealiteri erreparatzen diogu hori juzgatzeko: Europako Ekonomi Elkartearen afera eta krisi ekonomikoarena. Eta hemen batez ere industria mailan gastatzeko diru asko dagoenez (28.000 milioi daude gastat-zeko, proportzioan Madrildo minis-traritzak urrutitik ere ez dauzkanak), errekonbertsioaren prolemtikarekin sartzen gara.

Garaikoetxearen gobernuaren erorketak sektore txikiak erabat aban-donatzea erakarri du. Makina-erre-mintarekin zerbaite sartuko dira, 1.300 bat milioi emango dizkiete, eta kitto. Enpresa txikiekin ez dute ezer jakin

Gobernu berriak politika ekonomiko propio bat egiteko ahalmenari uko egin dio Madrid eta enpresa haundien onetan.

Herri batek merezi dituen agintariak dituela errepikatzen du Xabier Olaberri.

nahi, eta hortik etorri da gobernuaren eta patronalaren arteko istilu bat. Garaikoetxeak dossier bat utzi zuen prestatua, enpresak sailkatuz: laguntzak epe laburrera eta erdi epera hartuko zituztenak eta hasieratik abandonatu-rik geratzen zirenak. Orain gertatzen da erdi eta epe laburrekoak ere ez di-rela sartzen.

Orain hasi dira enpresagizonen bi-lerak, protesta egin nahian, baina beti bezala berandu, eta Garcia Egotxea-garen gobernuak alor hori oso garbi dauka, logika guzti horretatik ateratzen da. Ondorioak? Oso gogorrak. Birmoldaketa basati bat sektore zaba-letan, Fabrelec eta horiek baino obre-ro askoz gehiago harrapatuko dituen.

Promoziorako berriz administrari-tzak diru asko jaurtitzen du, baina plan alternatiborik ez dago. Eta testuinguru horretan azaltzen da ZUR.

A. ZUR famatu horren inguruan is-tilu puska bat ibili duzue azken hilabete honetan.

X.O. ZUR ez da eztabaidatu ere egin, badirudi horretan Madrilek esa-ten duena dela ona, Garcia Egotxea-gak Madrilen negoziatu duena beste-rik ez dagoela eta kitto. Zona de Ur-gente Reindustrialización horren ara-zoak? Bi: Zona asistida delakoarekin dituen arazoak eta herrian ZUR hori

non izango denak dakarzkienak.

ZURraren helburua kanpotik industria berriak ekartzea izan beharko luke, baina hori gertatzen ari denik ez da inondik ikusten. Cadiz-ko ZURraz irakurtzen duzu eta enteratzen zara han Tabacalerak 12.000 milioi sartu behar dituela; Valenciakoarekin hasten zara eta ez dakit nongo Vidrieras bat omen doala eta proiektu pilo bat dituztela.

Hemen aldiz ZUR bai baina izen eta abizenik ez duzu entzuten. Eta jakina, ZUR hori bakarrik egin behar badute Eibarren tailer txiki bat eraiki nahi duena Bilbo aldera joan dadin han laguntza haundiagoak direlako... Hori ez da enplegu berriak sortzea, hori da herri batek beti daukan dinamika tikia lekuz aldatzea. Eskualdeen arteko oreka ongi aztertu beharreko gauza da, eta hori ez da ikutu ere egin.

A. Baina ZUR horrek harrapatzen ez dituenak ere Zona Asistida izendatuko omen dituzte.

X.O. Espainiako Ley de Incentivos Regionales delakoak garbi dio ZUR hori dela Zona Industrial en Declive, galbidean dagoen industrialdea. Eta benetako zona asistida hori da. Zer dakarkizu zona asistida izendatzeak? Batetik Europatik laguntza. Eta bestetik laguntza maila haundiena. Esplikatu dizut. European laguntza maila ezberdinak dituzu. 0 mailan bazaude %20rainoko laguntzak ematen ahal dizkizute gehienez ere; eta hola mailaz maila. Eta laugarren maila da zona asistida hori, zure inbertsioen %75eraino eskuratu dezakezularik.

Benetan inportantea da European sartzen garenako maila horietako batean egotea, gero enpresentzako laguntzen topeak ere horiek erabakiko dituzte eta. Beraz, laugarren maila edo zona asistida izateko bi bide daude: herrialde atzeratua izatea, Italiako Mezzogiorno edo Espainiako Extremadura izan daitezkeen bezala, edo bestela Estatu Espainolean ZUR izatea.

Eusko Legebiltzarrak beraz zona asistida komunitate autonomo osoa kontsideratzen du, baina Madrilek ZUR bakarrik, Bilboalde. Hor zegoen kontraesana lehendik ere aipatzen genuen, baina gure proposamena ez zen plenora azaldu Madrilen sinatu zuteneko biharamuna arte. Eta orduan montatu zen sekulakoa: PNVren talde parlamentarioak abstenitu egin behar izan du.

A. Komunitate Autonomoko beste

Badira Garcia Egotxeagaz, esaten diren gauzak dinamita direnak, baina argitaratu ezinezkoak.

eskualdeetarako ere plan komarkal batzuek mintzatu da Eusko Jaurlaritzaz.

X.O. Korrika eta presaka egin dute, baina ez da pezetarik aipatzen, hasiera batean presupostuetan sartu ere ez ziren egiten. Eskualde plan batek ZURraren alternatiba bat izan behar du. Erakunde publikoak beti ere inbertsioaren zati bat ematen dizu, eta horretatik landa kreditu ofizial bat egon behar du; gure ustez 50.000 milioi sartu behar ziren hiru urterik begira aurrezki kutxekin batera kreditu subentzionatuak ugaritzeko.

Baina Garcia Egotxeaga-eta ez dira horretaz ari. Enpresagizona administrazioarekin harremanetan jarri eta laguntza posible guztiak koordinatzeko ofizinatxo batean funtzionari bat jartzeaz ari dira. Ideia hori frogatua da jadanik Busturialdean, nork eta Albisturerek berak gainera, orain gipuzkoarrak isiltzeko atera bait dute berriz ere eskualde plangintzarena. Zer egin da hiru urtez Busturialdean? Urtean bost kilo jasotzen duen jelkide bat jarri bulegotxo batean eta kitto. Ez bait dauka sinadurarik. Zerbait konpondu behar duenak dirua behar du, edo diru hori eskuratzeko agintea. Eta bestela jai dago. Busturialdean ikusi den bezala: 15 milioi gastatuko zituzten, eta ez dute ezta arbola bat aldatu ere.

A. Aizu, baina hainbeste milioiren artean, presupostu osoan, zerbait ona egingo zuten, ez da txarra izango dena...

X.O. Gobernuaren hasieratik nahiko poliki eraman den sail bat bakarra dago aurrekontu guztian ondo samar: ikerketa eta desarroiloarena. Autono-

mia dugunetik diru asko erabiltzen da horretan, eta aurtan ere bide hori sendotzen da. Baina birmoldaketa eta birrindustrialitze mailan ahulezia erabatekoa da.

A. Ze interpretazio ematen diozu zuk politika honi? Ez bait da posible goiz batean kontseilari Garcia Egotxeaga azaldu eta aldaketa batzuk hala bururatu zaizkiolako sartzea.

X.O. Giltza zerean datza: ea zer esanahi daukan Garaikoetxearen erorketak ekonomiaren ikuspegitik.

Badira Garcia Egotxeagaz esaten diren gauzak dinamita direnak, baina argitaratu ezinezkoak.

PNVko kritikoak komentzitu behar ditugu mogimendu ideologiko batzen buruzagitza hartu dezaten.

Guk Euskadiko Ezkerran badugu horretaz gure tesia gertatzen ari dena interpretatzerakoan, baina etxerako gordetzen dugu, herri hau oso konplikatu bait da eta ez dugu traidore eta holako etiketak jarri ibili nahi. Baina bago gauza bat mundu guztiak onartzen duena: Garcia Egotxeaga gobernu honetan elementu klabe bat dela paketo famatuan suposatzen duenaren aurrean.

Badira Garcia Egotxeagaz esaten diren gauzak dinamita direnak baina argitaratu ezinezkoak, frogarik ez dagoelako. Baina Madrilekiko tratua eta Garcia Egotxeagaren sarreraz mintzatzen zarenean aurrean duzunak ere gauza horiek badakizki, hark ere frogarik eduki ez arren; eta azkenean sindikatuak bezala enpresarioek edo PNVren bi aldeek baldintza horiek benetakoak balira bezala funtzionatzen dute.

Ofentsiba izugarri bat dago autonomiaren kontra, LOAPA ekonomiko bat. Euskadi Estatu Espainolean arazorik gabe artikulatu behar da, eta LOAPA ekonomiko horretan gizon klabea Garcia Egotxeaga da. Orain zuk galdetzen badiñazu ea EBBk zergatik jarraitzen dion horri, ez dakit:

izan liteke makiabelismoz, baina ezjakintasunagatik ere izan liteke, hemen txapuzero asko bait da.

A. Bueno, baina PNVn alde guztietako jendea dago eta honez gero barruan ere kalapitaren bat piztuko zen.

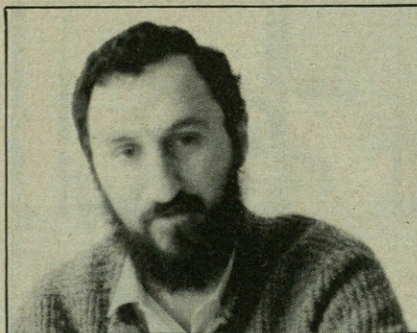
X.O. Joan den egunean Garcia Egotxeaga Donostiara heldu zenean gipuzkoarrek kristorenak esan zizkionten, galtzaile sentitzen direlako. Baina orain, polemika ateratzen. Mundu guztiak esaten dizu interes batzuk daudela gobernu honen azpitik eta klan horretakoak ez direnek hartu dezatela popatiki: enpresa txiki eta ertainak, larri dabilzanak...

Interpretazioa galdetu didazu lehen eta esango dizut Círculo de Empresarioseko partaide batek emandako definizioa: Se trata de recuperar para Bilbao el prestigio y el poder que tenía cuando España estaba dominada por tres polos, Madrid, Barcelona y Bilbao. Bilboko enpresa haundiek hola ulertzen dute beren agintea.

Solchaga ministrari sozialistak berak esaten duenean argi eta garbi Garcia Egotxeaga dela tratua klabea eta berak ematen diela fidagarritasuna, horrek adierazten du operazio gogor bat dagoela, edo EBBekin ados jarrita edo EBB enteratu ere egiten ez delako. Politika ekonomikoaren ikuspegi nazionalistari uko egiten zaio eta gora foralismoa: politikarik onena Madrilen egiten dena da eta harengan eraginik izateko lobby bat behar da; Eusko Jaurlaritza oso ongi izan daiteke lobby bat.

A. Orain dela aste pare bat idatzia dugu ARGIA PNV barruko krisia bukatu dela, Gipuzkoakoek amore ematean eta estrategia ezberdinik ere ez gotean.

X.O. Estrategiaz mintzatzeko ez dugu modurik aurkitu sekula ez Garaikoetxearekin eta ez aparatoarekin. Azkenean gertatzen da batzuek foralistak eta besteak ez izate hori fiktizioa dela. Bistakoa da LTHren interpretazioaz istiluak sortu direla baina hori bezain egia da bi bandoetatik batek ere ez zeukala batere argi. Sekula ez dugu ikusi Garaikoetxea berearen alde a tope borrokan. Nork sartu zuen eskubide historikoena Konstituzioan? Garaikoetxeak Arzalluzekin. Nork eman zuen botoa Konstituzioan autodeterminazio eskubidea sartzearen aurka? Garaikoetxeak Arzalluzekin. Nork aurkeztu zuen LTH, eta Consejo Vasco de Finanzas... Beti kontra zaudela baina sekula ez zuten egiten planto.

Hemen trasferentziak telefonoz erabakitzen omen dira.

Gobernu berriak ez du enpresa txikiekin ezer jakin nahi eta hortik dator enpresagizon askoren haserre.

Baina orain gertatzen ari dena da galtzaileak agertzen direla, interes ekonomikoekin, izen eta abizenekin, lehen eztabaida askoz haizezkoagoa zen bitartean. Orain enpresagizon batzuek ikusten dute gaitzen ari direla, Garcia Egotxeaga interes batzuekin dagoela, eta egonezin erreal bat dago. PNV berriz hasi da guztiei dena agintzen, baina ezingo du bete.

A. PNV barruko krisia benetan maitu dadin oinarriak jartzen ari dira beraz, zure eritziz.

X.O. Kritiko jendea komentatu behar dugu mogimendu ideologiko baten buruzagitza hartu dezaten, egonezin huts bat baino gehiago antolatzekeko posibilitateak badirela. Baina kritikoaren inkoherentzia ere izugarria da: negartiz betetako txalupa bat dirudi, foralistenak sozialdemokratekin nahastuta...

Baina Herri honek merezi dituen agintariak ditu eta azkenean autonomiarentzako hain garrantzitsua den hainbat arazo, ZUREn ingurukoa bezala, txiripaz ateratzen da plazara, egoera oso berezi batean EEn mozio bat aurkeztu delako. Borroka hori gertatu dadin arrazoin objetiboak badaude beraz baina falta direnak lide-rrak dira, beren eginkizunak hartu eta ekintzak ere programa baten arauera egingen dituzten liderrak.

Baina Mario Onandiak ondo deskribatzen du PNV: Jesusen modura asto baten gainetik eskuinera eta ezkerrera bedekakioa emanaz doan gizon bat. Navalean greban daudela? PNV aurrean. Peronistak bezala: es-

kuin muturretik ezker muturrerako posizioak beren barnean erresumitzen dituzte, hauteskunde makina izugarri bat dira, eta agintea hartzen dutenean betirako. Herri batentzako kalamitate bat dira.

A. Gauzak zuk diozun bezain beltz egonik harrigarriena dena da inor ez mogitzea.

X.O. Jendea ez da enteratu ere egiten. Eta pentsa gauza akonjanteak gertatzen direla. Turismo mailan, esate baterako. Dekreto bat ateratzen da Madrilen eta Obiols, PSOEkoa, katalana, inkonstituzionala, autonomiaren kontrakoa eta Tribunal Constitucionalera eraman behar dela. Hemen berriz Luis Mari Bandresen oso ona dela eta ados daudela erabat. Duela zazpi egun gertatua da. Zer da hori: ezjakintasuna ala makiabelismoa?

Begira zer gertatu den nekazaritzarekin. Sail horretan kompetentziak Jaurlaritzarenak dira, transferituak daude. Pentsa liteke EEn sartzen garen Europa mailako armonizazioan sartu behar dugula guk ere, baina guk European, ez dauka horretan Madrilek zer esanik. Ez ordea, Europak ezda-kitzer eskatu duela eta Madrilek artikulatzen ditu gauzak Estatu Mailan. Horrela, joan den astean joan da Ormazabal Madril eta oso ondo, ados jarri dela hangoekin. Baina nola ados jarri dela, kompetentziak gureak badi-rra, zer daukate esateko Madril-rik?

A. Bueno, eta orduan nola dago autonomiaren asunto guztia?

X.O. Une honetan LOAParen gainean bizi bagina bezala. Lehen LOAPA jarri nahi izan zenean mundu guztia mogitu zen erakundeak aurrean zituela eta edonori galdetu zergo erant-zun garbia: entzungo zenuen: autonomia moztu nahi digute. Orain LOAPA ekonomikoa ezartzen ari zaizkigu, politikoa baino inportanteagoa dena, eta gobernuak ez du protestarik egiten. Eta eritzi publikoa konten.

LTH lehertu egiten da arazo hauekin. Europak gauzak erabakitze-koan autonomiekin hitzegiteko arazoak baditu, zuk esango didazu dipu- tazioei ze nolako kasua egingo dien. Italian esate baterako, eta hango Au- zitegi Konstituzionalaren erabakiz, herrialde autonomoen bidetik apli- katzen dira Europako erabakiak. Guk aldiz diputazioen artean sakabanatu ditugu gure kompetentziak. Europari bizkar emandako LTH bat egiten da.

Iñaki ZUBIONDO

Pakistanek arma atomikoak egiten ari da

Horren frogak badituela esan du Rajiv Gandhi-k Kongresuaren Alderdiaren bilera batetan. Hori indiarrentzat —beren presidentearen ustetan— mehatxu bat izan daiteke, zeren aspaldiko etsaitasuna bait dute pakistandarrekin. Gandhi-k oreka ez dutela galduko azpimarratu du, baina Asian horrelako arma lasterketak egiteari gaitzetsi dio.

Mendebaldekoak tontorrean bildurik

Mendebaldeko edo mundu kapitalistako zazpi Estaturik ahaltsuenak Bonn-en bildu dira bi-hiru egunez munduko ekonomiaren gora-beherak eta tira-birak aztertzekotan eta etorkizunean ekonomia hori norantza bideratu diskutitzekotan.

Alemaniaiko «bakezale»en koordinakundeak honela esan du: «Estatu

Maite dute kolonialismoa zenbait frantsesek.

Afrikako trianguloa

Saharan Polisariok berriro eraso du, ehundaka marokiar soldadu hilik. Libano berriz ere gerra-aurretiko egoera batetan dagoela dio- te begiratzaleek. Eta ONUtik hirugarrena, Namibiari buruz, Hegoafrikak Estatu —Estatu oraindik ez den— honetarako izendatu zuen «gobernua» baliorik gabekotzat jotzen bait du Nazio Batuen Erakundeak.

aberatsen politikak desarroilatu nahi duten herriak zorretan utzi ditu, eta munduak sufritzen duen miseria, gosea eta gerraren ardura berari dagokio».

Frantziapeko kolonietatik heldu den abotsa...

Etengabe ari dira Frantziak Pazifikoan dituen kolonietatik askatasun abotsak iristen. Baina oraingoan abots horrek metropoliaren bihotzean izan du oihartzuna. Izan ere manifestaldi bat eta beste ekintza batzu burutu dituzte Kaledonia Berria, Guadalupe, Komores, Guyana, Martinika, Reunion eta Polinesia-ko independentizialeek.

Manifestaldi horretan (maiatzaren lehenean izan zen) kolonialismoaren amaitzearekin batera Frantzian bertan arrazismo eta faxismoaren bukatzea eskatu zen.

Azken aldi honetan gehien prentsa-

ratu den kolonia Kaledonia Berria da. Kaledonia Berrian pasa den astean Pisani Frantziako gobernuaren ordezkariak gauzez ibiltzeko debekua altxatu zuen. Handik beste albiste bat ere ailegatzen zitzaigun, alegia, orain frantsesak, ihesaren beldurrak edo, irlako azpiegiturak sendotzen ahaleginduko direla batipat.

Libano ez bide da baketan egotekoa.

Sandinistek ez dute erraz amoremango.

Nikaragua: hesia estu eta estutzen

Maiatzaren lehenbiziko egunetan berri gogor bat heldu zen Amerikaldetik. Estatu Batuek Nikaraguarako laguntza guztia moztu egin dute, salbu eta «antolatutako erresistentzia demokratikoa» rentzakoa, kontrakoentzakoa alegia. Bayardo Arce, komandante sandinistak, dramatikoki adierazten zuen horri buruzko bere ustea:

«gosez errendituarazi nahi gaituzte».

Ondoko egunetan, munduko bazter guztietatik iritsi da aurkako deia darra. Estatu Batuen aliatuek berek ere kondenatu dute Nikaraguako ekonomia oso egoera delikatuari utziko duen ekintza hori.

Guztiau gertatzen ari den aldi berean, Daniel Ortega komandante-burak Sobietar Batasunera eta ekialdeko beste zenbait Estatutara egin du bisita. Iada, kasik, ez du beste norakorik, beharbada.

Jendeak ihes egin ez dezan

Guatemalako «herriska modeloak»

Joan den urteko maiatzaren 29an Guatemalako gobernuak Chacaj-eko —ereduzko herriska— inauguratu zuen, Huehuetenango-ko departamenduan. Herriska hau Mexiko-ko mugatik 10 kilometrotara dago. Bere helburua hau da, Mexikon bizi diren errefuxiatuak Guatemalara itzuli daitezen. Kontrol estrategiaren barnean pauso bat gehiago.

Panzos, 1978ko maiatzaren 29an. Ehundik gora *quekchi* etniako nekazari, udaletxeruntz zihoazen, lurjabe handiak —aldi berean, guatemaldar armadaren buruzagi direnak— beren lurrak kentzen ari zitzaizkiela gutun batetan salatuz. Agintarien erantzuna: denak akabatzea.

Hilketa masiboen taktika Panzos herriskan hasi zen. Helburua bat zatekeen: gerrilaren oinarri, gerrilaren ongari den nekazalgora bide gogorrezt ahultzea.

Guatemalan aspalditik Ameriketako gerrilarik indartsuenetakoa aritzen bait da; gobernuaren armada eta oso gaizki ez bagaude duela pare bat urte batasuna burutu zuen gerrilaren artean borroka etengabea dago (nahiz orain dela denbora puska batetik hona *Unión Revolucionaria Nacional de Guatemala*-ren berri gutxi dugun). Gobernuak kontrainsurjentzia gerra bat planifikatu du.

Plangintza horretako punturik garrantzitsuenetarikoa «ereduzko herriskak» dira. Gerta izaten da: eskualde bat bonbaz edo bestez ebakuarazten dizute eta aldegindako jendea horrelako herrisketan biltzen dizute.

Etapas desberdinak

«Ereduzko herriska» edo, hango gobernariaren mintzaeran, «*aldea modelo*» hauk ez dituzte, derragun bide batez, guatemaldarrek asmatu, baizik eta, lojiko dena beste alde, amerika-

rrek, izan ere Vietnamen horien antzekoak sorrerazi bait zituzten, han «aldea estratejiko» konnotazio militar gehiagorekiko izena ipini zietenarik ere.

Guatemalan proiektu hau *Plan de Asistencia a las Areas en Conflicto* delakoak bideratzen du. Plan hau «*Fusiles y Frijoles*» edo FF deitzen dutena-

rekin hasten dute, esan nahi bait da: bertan behera botatuko herrietan hala ere gelditzen den jendea menperatzeko goseaz baliatzen dira.

Bigarren faseak ere badu izen berezi bat: «*Techo, Tortilla y Trabajo*»; honetan jadanik lortu dute populazioa leku aparteko batetan bizitzera jarri dadin, eta behin-behineko etxea eta zer-jatekoa ematen diote; lana ere ematen diote, gobernuarentzako lana, **Tricontinental** bi-hilabetekariak salatzen duenez esklabutza antzeko kondizioetan eta armadaren bijilantziapean.

Azkenik, behin-betirako bizilekura eramanen dituzte.

Seinalatzekoa da Rios Montt-en administrazioak politika honi eman zion erlijiozko ñabardura berezia, zei-

Nekazariak gerrilari eskaini laguntzatik otu zitzaion gobernuari herriska estratejikoaren ideia.

na ez bait da harritzekoa, presidente zenak California-ko *Godspell Outreach* sektarekin zituen hartu-emanak ezaguturik; *Fundación de ayuda a los Pueblos Indígenas* delakoak baduke zer-kontatzerik honetaz.

Ríos Montt 1983ko abuztuan bertan-behera etorri bazen ere, politika honekin jarraitu dira gobernuak. Guatemalan duela zenbait urtetatik eta gaurdaino lan egiten duten 300 asesore israeldarrak honetan ere aritzen direla, susmoak baino gehiago dira; Israelgo Estatuak esperientzia handia bait du, palestindarren lurralde okupatueta praktikak eginik bait dago.

«Acción cívica»

Gerra Berezia izendatzen denaren fase bat da *acción cívica* hau. Populazioari begira ekintza psikologikoak burutzen dira, eta arreta handiaz estudiatzen da populazioaren antolatzea, politiko, ekonomiko, militar eta kulturala. Aipatu ditugun «komunidade berri» edo —beti ere hizkera ofizialean— «*polo de desarrollo*» horietan Mejía Victores-en gaurregungo gobernuak kontrainsurjentziatzko taktika hauek aplikatzen ditu.

Hasieran genioen Chacaj-en, adibide batera, populazio zentsoak, ikerketa topografiko eta hidrografikoak, eskualdeak jaso dezakeen populazioari buruzko ikasketak egiten ditu. Baita ere, edateko ura eta elektro indarra ezartzen ditu, eta nekazaritza mekanizatzen eta erriegorako kanalak erakitzen laguntzen du, eta lanerako tresnak ematen dizkie laborariei. Bestalde, eskolak ipini, baso lanak antolatu, merkatalgintza zuzendu egiten du.

Ikusten denez, bi «ereduzko herriska» moeta dago: batetik benetan «ereduzko» deitu daitezkeenak, hau da, batez ere Guatemalako giza eskubideez arduratzen diren nazioarteko erakundeei erakuts daitezkeenak, eta bestetik noski erakusten ez direnak, askoz kondizio txarragoetan eta militarren (*kaibile*-en, insurjentziaren aurkako soldadu berezien) kontrol ageriago batekin —besteetan kontrola infiltratuen bidez egiten bait da.

Chacaj Mexikon dauden errefuxiatuak horra sartu daitezkeen eraki zutela, Mejía Victores-ek esana duzue. Mila eta bostehun familientzako lekua izango da bertan, 10.000 lagun. Mexikon ordea, muga lerroan bakarrik, 120.000 guatemaldar errefuxiatu da-

Bertako basoetan errefuxiatzen dira Mexikorako bidea hautematen ez dutenak.

go, arrazoi politikoak zirela-ta Guatemala-tik ihes eginik.

Ikusteko dago, plan guzti hauek gobernuak gura duen fruitua —berrint-sertzioa— lortzen dutenentz.

Herriska klandestinoak

Peten-go oihanean herri erakunde berri bat sortu da: herriska klandestino; badirudi Guatemala-ko beste departamendutan ere badirela horrelakoak.

Nekazari denek ez bait dute hautatu ihesaren bidea. Batzu bertan gelditu dira, nahiz ezer ez eduki, nahiz gaixotasun giroan, nahiz seguridadeagatik batetik bestera erdi nomada ibili behar. Bizitzearren etengabe borrokan, antolamendu propio batekin, non bakoitzak ardura berezi batzu hartzen dituen, hala nola laborantzaren ardura, eskolaren ardura, eta abar.

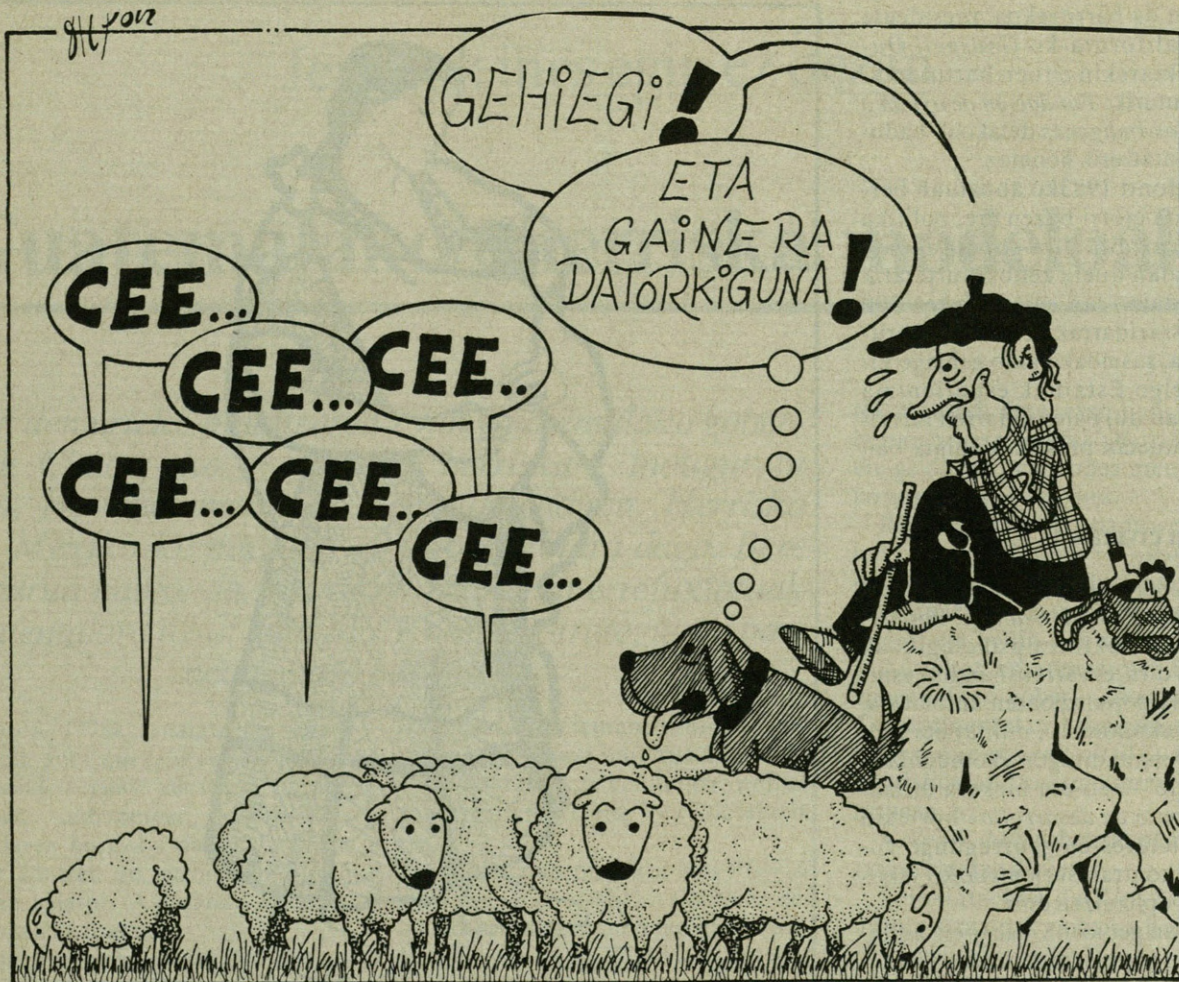
Umeez ere lanaren beharra daukate, koxkorretatik. Txikienetakoen ze-

reginetarik bat sutarako egurraren biltzea izaten omen da. Beste bat, nagusiak mendian lanean ari direlarik, kaibileak ote datozen zelatan egotea.

Lanerako badute zailtasunik frango. Jakina, ezin dute herriskatik hurbilean lurrik aldatu, bestela etsaiak abioietatik antzemango bait lieke, horretaz bide luzeak egiten dituzte aritu behar duten bakoitzean. Animalirik ere ez dute, mugikortasun eta isiltasun kondizioek hala eskatzen dutelako. Urzikina lortzen omen dute jeneralean, eta honekin infekzioaldi gaiztoak pairatzen omen dituzte.

Etxeak egur eta belarrez egiten omen dituzte, eta ez dira biziki erosoak imajina daitezkeenez, halaz eta guztiz ere gerrilak gobernuaren «ereduzko herrisken» aurrean erresistentziatzko alternatibatzat aipatzen ditu.

Pablo SASTRE

**Europako Ekonomi Elkartea gero eta hurbilago
daukagularik,**

EEEren alde kezkagarri batzuk

*“Aberassoc jaya daude, chiro gajooc veti neque,
aucooc vere yguy daude, veti dabilena esque”*

Jaiotze beretik izan dira tirabirak Elkartearen barne-arazoetan; sortze beretik jazo dira kontresan ugari erakundearen ekintzetan.

Tirabira politiko-ideologikoak

Ekonomi Elkartea izan arren izen bezala, politikak bultzatuta egin omen zituen bere lehen urratsak umetzar honek; «gurea politika da, ez negozioak» esaten omen zuen Elkartearen Batzordeko (organu iraunkor eta ejekutiboko) lehendakariak 1961. urtean. Garai hartan, gudaren mamu izugarria estali nahi izan zuten Europako Estatu Federalen antzeko zerbait egi-

XVI. mendean idatziriko susmook ondo baino hobeto betetzen dira gaur egun, besteak beste, Mendebal Europako guzti ahaldua dugun Ekonomi Elkartean. Badirudi, penintsula honetako bi estatuek behin betiko irtenbidea aurkitu diotela egoera sozial eta ekonomiko negargarri honi (jadanik elkartekideek arazorik ez balute bezala). Hola ematen du behintzat, egunotako prentsa, irrati eta telebistetako eritzi gehientsuenak aditu ostean.

nez eta kapitalismo liberean oinarrituz. Marshall plana eta N.A.T.O. erakundearekin batera osaturiko ideologia genuen.

Bain laister agertu ziren barneko bi joera elkarren aurrean nolabit esateko: naziozgaineko erakunde baten aldekoak eta nazioarteko egitura baten aldekoak. Lehenengoez, Elkartearen Batzar Nagusia eta instituzio bateratuak mantentzea proposatzen zuten oinarrian, politika orokorrak bakarrik utziz Batzar Nagusiaren —Batzordearen— eskutan. Azken eritzi honen burua Frantzia gertatu zen. De Gaulle-ren garaian batik bat; eta bere teoriak aurrera eramateko, enpresa-bilketen aurka jarri zen, Batzordearen nola baiteko joera honen aurka alegia.

Industria eta multinazionalak

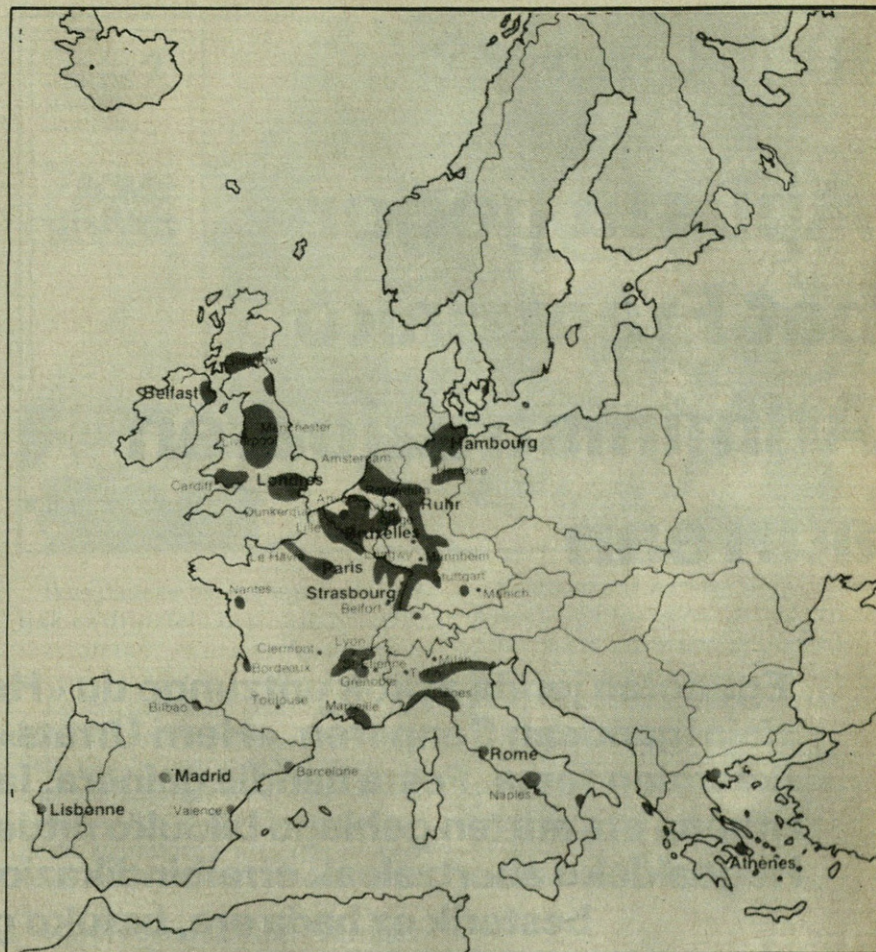
Guzti honez gainera, egitura-krisi baten atarian —edo barrurago— zeuden jadanik oinarritzko industri sektoreak eta aurre-aurrekoak: altzairu, untzigintza, metal ez-burdinezko, makina-erreminta, oihalgintza, papera, komunikabide, elektronika eta indar nuklearra, besteak beste.

Bestalde ezin ahanzi langabezi teknologikoa handituz zihoala kapitalak langileekiko sortzen zuen ordezkoa-gatik. Europako konpetitibitate galera nabari-nabaria genuen, Japonia eta Asiako Hegosortaldeekiko batez ere. Herri hauetan kokatutako europar multinazionalak izan dute erruaren parte handi bat.

Multinazionalok eta EEBBetakoek teoria liberala beraren lege nagusitzat jotzen den konpetentzia perfektua hautsi egin dute; ez diete graziaz egiten estatuen eskusartzeek, eta moneta-batasuna nahi lukete, baina gobernuen parte hartzea murriztuta geratuko litzatekeen heinean bakarrik.

EEEI suposatu duen ariel-desagerpena izan da bultzadarik handienetarikoa kapital multinazionalaren ezarpenarentzat. Joera honen kontra, estatuek beren aldetik, enpresa nazionalen fusioak, holding publikoak eta estatu-enpresa berriak babestu zituzten.

Honela, konpetentziaren arauak hautsiz zihoazen. Are gehiago, 1961-69 urte bitartean, 257 fusio edota absorzio gertatu ziren EEEl estatuen artean, besterik ez; 1.861 estatu bereko enpresen artean, eta 820 Elkarteko

partaide eta kanpoko herrien artean, EEBBetakoekin batipat.

Antzeman daitekeenez, elkarte barruko harremanak ez ziren oso bateratzaileak gertatzen. Beraz, enpresa nagusienak kanpoekiko partaidetza zuten edota estatu baten alorrean higitzen ziren.

EEBBetako multinazionalak aparte. Europako enpresa asko ere maila horretara iritsi zen. Esate baterako, 1977an, Europako mozkin handienak lortu zituzten 50 enpresetatik, erdiak baino gehiago Britainiarrak ziren.

Gaineratiko estatuetan ere badira hainbat eta hainbat multinazional; adibidez, 1970ean, salmentetan 400 milioi dolarretik gora lortu zituzten enpresak 85 izan ziren eskulan sektorean. Elkartearen joera makroekonomikoa menperatzen duten enpresok inflaziorantzko jarrerari ari dira, prezioen mugagabetasunagatik eta enpresa txikien irabaziak mantentzearen, besteak beste (honela enpresa txikiak ez lukete istilurik sortuko gobernuari laguntza eskatuz oligopolismoa baino monopolismoaren aurrean). Bien bitartean, inflazioaren

zama, soldatei eta gastu publikoari botatzea baino ez dago. Kanpoko kapital multinazionalari errua leporatzen zaion bitartean, bertan barruan, barne kapital multinazionalak bereak eta bi egiten ditu.

Gaia hedatuz, esan beharra dago baitare multinazionalen kalteak beste zenbait arlotara zabaltzen zaizkigula. Esaterako, enpresok beren kideengandikako inportazioei komertzio konpetiktor batean baino prezio handiagoak jartzen dizkiete; beraz, deklaraturako mozkinak gutxitu egiten dituzte enpresaren arlo nazionalan eta handitu atzerrikoan —fiskalki gutxiago ordaindu beharrekoan, noski—.

Hainbat atal interesgarri geratzen zaizkigu aipatzeko: nekazaritza, lurralde-politikak, langilearen egoera eta abar. Dena dela, bibliografia soil batek gai honen atarian jar gaitzake:

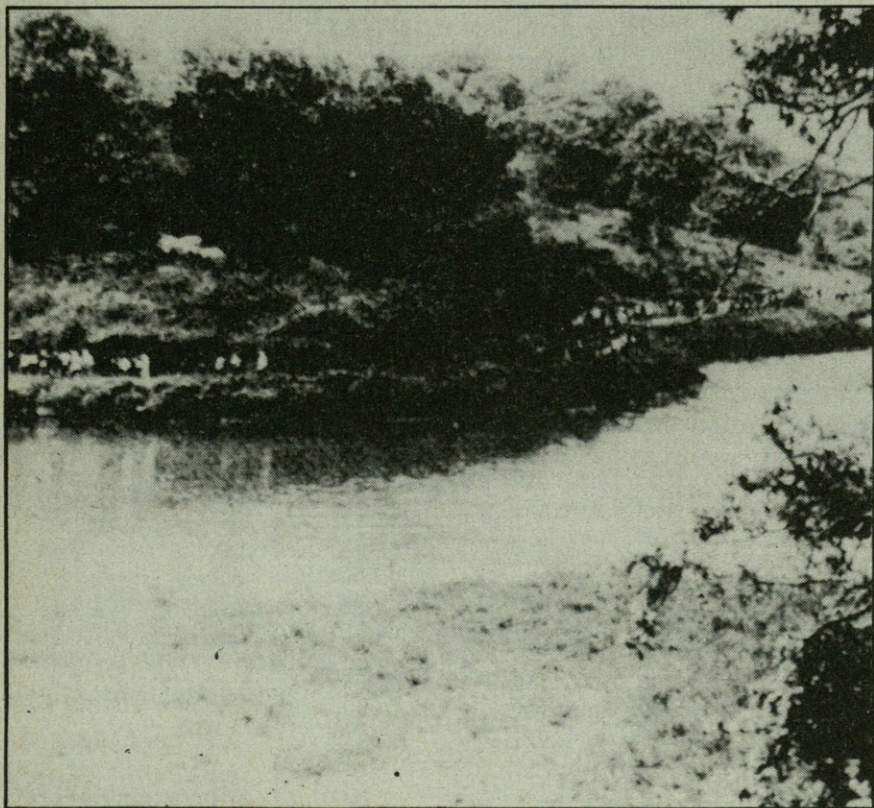
— HOLLAND, Stuart, *El mercado incomún*. Madrid. Ed. H. Blume. 1981.
— G.E.M. *Contraproyecto para Europa*. Ed. H. Blume.

Mikel G. ATXA ELORDUI

«Herri Urrats» 85:

Apustu gogor bat Frantziako Administrazioaren aurrean

Egunotan jende askok entzungo du «Herri Urrats» ospatuko dela igandean Senperen. «Herri Urrats» direla Iparraldeko ikastolen festa. Festa handia gainera. Iaz 15.000 lagun bildu zituen eta aurten gehiago bilduko dituen. Iparraldeko eta Hegoaldeko abertzaleak erreibindikazio giroan, egun batez besterik ez bada ere, batuko gaituen.

Komunitate Autonomoan baditugu «Kilometroak», «Ibilaldia» eta «Araba Euskaraz». Nafarroako Komunitate Foralean hortxe dago «Nafarroa oinez»... Eta Iparraldean ere baditugu «Herri Urrats»ak. Hiru egoera politiko ezberdinetan zatikaturik gaudela ahantz erazi dezake honelako aurreinpresio batek. Iparraldeko ikastolen egoera, eta euskararen egoera Iparraldean, «alde honetakoa»ren antzekoa dela suposatzen eraman gaitzake honek.

Eta ez da horrela. Ez eta urrutitik begiratuta ere!

«Gogoratu behar da Iparraldeko ikastolen egoera arras ezberdina dugula» dio antolatzaileetako batek. Eta hala da. Pentsa ezazue hegoaldean BUP delakoaren parean Iparraldean dagoen 2. mailako 3. ean zazpi gazte baino ez direla ikastolan ari direnak.

Belaunaldi baten buruan gal daiteke euskara Iparraldean

«Ohartu gauza batetaz: Baxe Nafarroa da Iparraldeko probintziarik eus-

kaldunena. Bada probintzia horretako haurrik ez dago ia ikastoletan».

Zergatik ote den hasi gara buruari bueltaka eta berak erantzun digu: «batez ere ideologia aldetik euskaldunak direlako atzerakoenak. Nekazal giroa da nagusi eta familia eta ideologia oso tradizionalak dira. Hauteskunderen ere frantses eskuinari ematen diote botoa».

Harritzekoa baldin bada ere Hegoaldeko askorentzat hala da. Baina ez da hori faktore bakarra. Badago beste zenbait ere.

Hegoaldean gaur jende guztia da kexu hurrek ikastolan euskaraz egin eta beraien gurasoek heuren artean erdaraz mintzo direlako. Iparraldean berriz, eta batez ere barnekaldeko bi probintzian, orain dela belaunaldi bat edo Hegoaldean gertatzen zenaren antzeko zerbait gertatzen da. «Euskara desprestijaturik dago euskaldunen artean. Gurasoen artean euskaraz egiten dute baina haurrei frantsesez. Haurrei frantsesez egin eta eskola frantsesera bidaltzen dituzte gainera».

Sintoma bat da. Kontutan hartuz gero Baxe Nafarroan 30.000 biztanle baino ez direla eta Zuberoan 17.000 euskara galtzea belaunaldi batetako gauza izan daiteke.

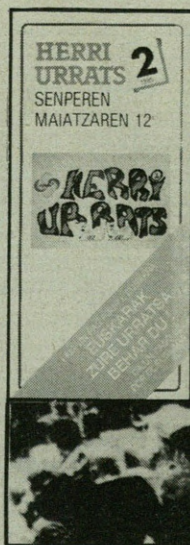
237.000 biztanletik 800 haur ikastoletan

Zuberoako eta Baxe Nafarroako biztanle horiei Lapurdiko 189.000 bizilagunak gehituz gero (Iparraldeko erdaldunenak) 237.000 biztanle dagoela ateratzen dugu. Donostian baino milaka batzuk gehiago.

Iparraldeko ikastoletan ordea guztira 800 haur ari dira (Donostiako ikastola handi xamar batetan adina), eta horietatik gehienak (442) «ama-eskola» izenekotan dabilzala. Hau da, hurrek sei urte bete bitarteko eskoletan.

Ondoren, «Lehen maila» izeneko epean, lau ikastaro ditu, 284 haur dauzkate. Hamaika urtetik beherako haurrak dira.

«Bigarren maila» daukate ondoren 74 ikaslerekin. «Bigarren maila» hau honela banatzen da: 6.a (31 haur), 5.a (26 haur), 4.a (10 haur) —Hegoaldeko OHoren goi mailak lirateke hauek— 3.a (7 haur), 2.a (datorren ikasturtean), terminala eta hango COU den BAC izeneko. Goitik behera zenbatzen dituzte ikus daitekeen bezala.

Ikus daiteke bai eta ere maila guztiak ez dituztela oraindik betetzen ikastoletan. «Gure helburua maila guztiak betetzea da. Guztitara iristea».

Egoera beltz honi gehitu behar zaio 2. maila osoa babes legalik gabe ari dela, hau da, onartu gabe dagoela, eta ikastola guztiak daudela etxe utzitako batzutan. Ikastolak ez dauka etxe propiorik Iparraldean. «Hori da gure helburuetariko beste bat Etxe propio bat ukaitea».

Gogora dezagun bai eta ere Frantziar badagoela lege bat Napoleon-en garaikoa Frantziako eskolatan frantsesez ikastera derrigortzen duena. Hori ere hortxe dago eta ezin ahaztuko dugu euskarari ofizialtasunik ematen ez diotela kontutan hartzerakoan.

Hazkunde handia 15 urteotan

Ipar Euskal Herriko lehenengo ikastola 1969. urtean sortu zen 8 ikasle besterik ez zituelarik. «Orduko abertzale gehientsuek, Hegoaldeko ikastolen esperientziaren berri ez zekitelako edo, ez zuten ikusten, euskaraz bakkarrik nola egin zitekeen eskola. Gainera, gastu guztiak gurasoek beren gain hartu!» zioen duela gutxi Gexan Lantziarik.

Ez da txikia beraz urte hauetan eman den urratsa. Urtetik urtera 10 batetik 14 batetako hazkuntza izan dute Iparraldeko ikastolek. 1970. urtean 14 haur zeuzkaten. 1975.ean 305. 1980.ean 516 eta aurtengoan 800.

«Gaur egun argi eta garbi ikusten da euskara eta euskal kultura Iparraldean berriz indartzeko ezinbestekoa dela ikastola».

Kontzientzia hau hedatuz doa eta ikusten da Frantziako beste herri zapalduak ere beren begiak ezarriak dituztela prozesu honetan. Bretoiak eta korsoak esaterako oso interesaturik daude ikastolen mugimenduekin.

Dena dela gero eta garbiago ikusten da ikastolak ez direla aski. Zabaldu beharra dagoela kale mailan eta piztu beharra dagoela Iparraldean euskalduntasuna eta abertzaletasuna.

Herri Urrats 85: test gogor bat Frantziako administraritzaren aurrean

Gaur egun begiratzuz gero Ipar Euskal Herriko ikastolei bi gauza oinarritzko ikusten dira lehen bait lehen lortzeko: legeztapena alde batetik eta finantziapena bestetik.

9.000.000 frankotik gora da gaur egun ikastolen presupostua edo budgeta. Horietatik ehuneko 30era ere ez da iristen Frantziako administraritza ezberdinetatik ematen dena. Gai nontzekoa guraso, laguntzaile eta ekintza ezberdinetatik atera beharrean aurkitzen dira.

Iparraldeko martxa ezagutzen duen edonosrki daki urtean zehar pilo bat aldiz antolatzen direla han hemenka festak eta jaialdiak ikastolen alde sos batzuk biltzeko.

Horretaz aparte mobilizapenak ere etengabekoak dituzte. Seaska-k 1982. urtean lehenik eta 1984. urteko urrian gero Frantses Hezkuntz Ministeritzarekin izenpetutako Hitzarmenak, guraso, irakasle eta laguntzaileen aldetik aurrera eramandako borroka gogor eta luze baten ondorio izan ziren.

Hitzarmenak ez ditu betetzen ordea Frantziako gobernuak. Seaska-ko irakasleak behar adina kobratu gabe ari dira aurtengo ikastaroan. Orain, maiatzaren 2lean, «lizentziatuak» edota paroan sartu behar ziren gutxienek hori kobratzeko. Administrazio frantsesak atzera egin du eta hori ere ukatu egin du.

Testuinguru honetan eman da due-la aste gutxi Iparraldeko mobilizape-nik handienetako bat 2.800 lagun bil-du dituztelarik Seaska-k eta AEKk deituta.

Testuinguru honetan kokatu behar da «Herri Urrats» festaren 2. edizioa.

Ezinbestekoa da Iparraldeko ikas-tolen finantziatziorako «Herri Urrats»etan aterako den dirua. Behar beharrezkoa dute ahalik eta dirurik gehiena lortzea.

Ezinbestekoa zaie halaber ahalik eta jende kopururik handiena biltzea Frantziako gobernuaren aurrean pre-sioa egiteko. Indarra erakusteko.

guttun bat bidali diela beste udaletxeei «Herri Urrats»ak direla eta.

Bestalde filme txiki baten 30 kopia egin dira zinematlan banatzeko iazko «Herri Urrats»etan jasotako imajine-kin eginda.

Horretaz aparte kanta bat ere egin da eta Irrati guzitara izan da banatua.

Bost hilabete daramatzate antolaki-zunetan sartuta Seaska-ko ikastola guzitako guraso, irakasle eta lagunt-zaileek. Bost hilabete lanean.

Iaz «Herri Urrats»etatik ateratako diruari begira ikusten da 15 egunetako gastuak ordaintzeko adinakoa zela. Eta halaz eta guztiz ere ezinbestekoa zaie diru kopuru hori.

Indar erakuste aldetik eta Iparraldeko abertzaletasuna piztearen alde-tik ezinbesteko urratsa dela ikusten da bestalde.

Igandean frogatu beharko da Eus-

kal Herri bat bakarra nahi dugula. Hortxe dago okasioa festarako eta erreibindikaziorako. Hegoaldekoek erantzunkizun berezi bat daukagu ho-rren aurrean.

Hor ikusi beharko da Euskal Herri-ko askapen mugimendu bi ezberdin izan beharrean bat besterik ez dagoela nahiz eta erritmo ezberdinez aritu be-harra egon testuinguruaren arauera.

Hor ikusi beharko da iazko «Herri Urrats»etan Peixotok esan zuena: «*Errefuxiatuek hitzegiterakoan, hau esango nizuke: hegoaldeko iheslari ba-tek bere motxilan ekar lezakeen pasa-porterik egokiena eta beharrezkoena, euskara dela. Euskaraz iparraldeko euskaldun batekin hitzegitean, muga, elurra eskuetan bezala urtzen da*».

Joxe MOLLARRI

Iaz 15.000, aurtun...?

Iaz «Herri Urrats»era hurbildu zen jendea pozik etorri zen. Jende asko, toki ederra eta giro zoragarria.

Prebisio guztiak motz xamar geratu ziren. Prestatutako guzia amaitu zen. Abastorik ezin eman.

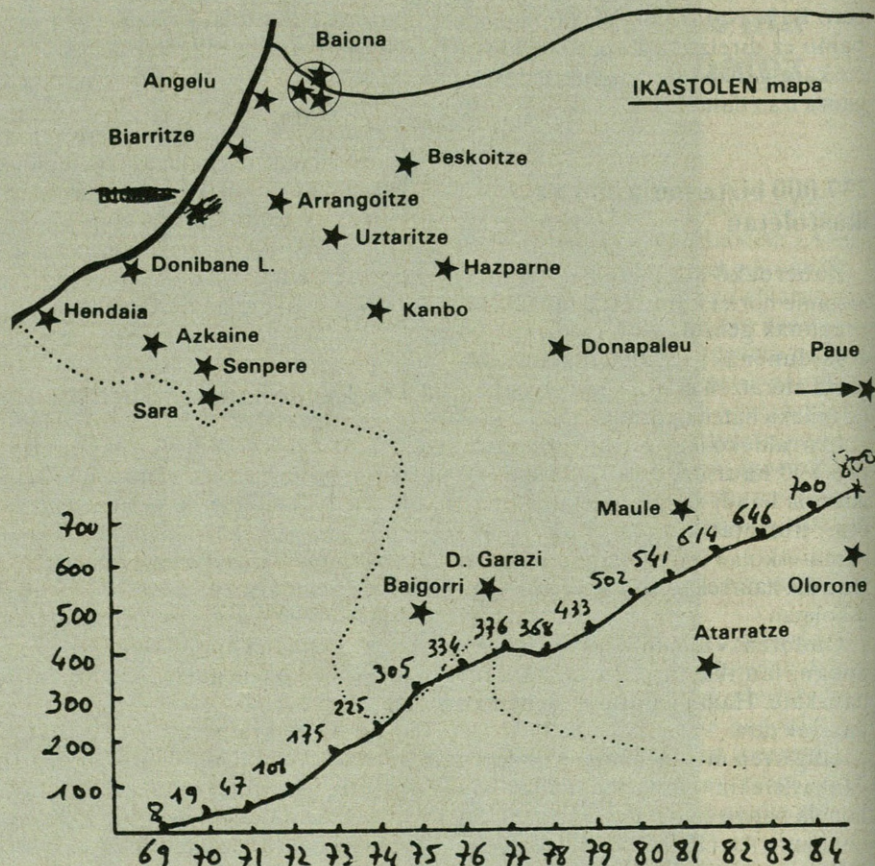
Aurtun berriz jende gehiago espero dute eta hobeto prestatu dira. «*Bi mila eta bostehun lagunentzako bazkariak bazkariak prestatu ditugu. Horretaz aparte zenbait ostatu ere izango da zir-kuitoan zehar eta hor ere izango da na-hiko jaki behar duenarentzat*».

Egitarauaren barruan 50 talde bai-no gehiago izango dira parte hartuko dutenak.

10 txaranga.
3 talde gaiteroenak.
Antzerkiak.
Trikitilariak.
Haurrentzako jokoak.
Eskulan erakusketa.
Abeslariak: Txanbela, Bilboko abesbatza...

Eta zazpiretatik aurrera dantzaldi bat «Tturuttak» talearekin.

Egitarau honetaz aparte aipatze-koak dira pare bat gauza jende gehia-go agertuko denaren seinale direnak. Alde batetik iparraldeko komertsian-teek laguntza gehiago eskaini dituzte-la eta bestetik Senpereko udaletxeak

Banda eta guzti, «Egia»n gaude

ILARGIAN ez geundela aurreratu genizuen aurreko KOXKA. Non gauden esango dizuegu orain: «Egia»n. Donostiako «Egia» auzoko plazaren gainean. Hortxe, aurrez aurre «Firestone» dioeneko letreroaren gaineko lau leiho horiek dira ARGIA. Horiek dira gure lokal alokatu berriko leihoak.

Eta aurrean dagoena Donostiako Udal Banda «gure lokalen inagurazioan». Hala ulertu genuen guk behintzat. Igande goiza zen. Hortxe geunden gu argiak piztutako leiho horiek erakusten duten bezala. Orain bezala pantalletan zertxobait idazten ari ginen.

Leihotik behera txaketa urdinez jantzitako lagunak inguratzen hasi ziren. Kontserbatorio-ko morroia errenak banan bana jarri zituen aulkiak eta atrilak. Eguraldi grisa.

Berrito ere geurean jarraitzen genuelarik, idatzi, artikuloak zuzendu, telefonoz deitu, hara hor batek esaten digula «etorri, begira agure hori». Bagoaz denak leihora eta hara hor non ikusten dugun gabardina zahar-bat-dun agure bat bankoan eseritzen kontzerturako postura hartzen. Udaltzainak trafikoa zuzentzen Virgen del Carmengo maldan, igande goizeko makarrak begitatie kendu nahian bikote gazteak auzoko kortinen atzetik eta pastelak eta ogia eskutan etxeratzen etxekoandreak.

Halako batean, ia ia ahaztuta kanpokoaz, bandaren hotsa sartu zen leihotik hiribusaren zaratarekin batera. ARGIAren lokalaren inagurazioa zela interpretatu genuen. Egia. «Egia» gaude.

ABILEZIA ETA INDARRA

Paul Maye, txirrindulari historikoa

PAUL MAYErekin mintzatzea oso pozgarria da. 71 urte pasatu ditu baina izpiritu eta gorputzak erne. Gizon gazte baten pare. Metro bat eta 58 zentimetro eta 70 kilo. Txirrindulari zelarik 69 pisu zituen!!

Baionan sortu zen 1913ko abuztuaren 13an. 32 eta 35 urte haietan amateur proba guziak irabazi zituen eta gainera Frantziako xaplegoa. Gero «militar» xaplegoa eta bietan profesionalena: 38 eta 43an. 36 urterekin utzi zuen lehiaketa bainan anartean bere izena ezagutarazi European zehar. Bere sprinteak bildurra ematen zien denei: horietan barne zelarik Rik Van Stenbergeen gaztea. Errepide edo pistetan garaipen aintz eskuratu ditu. Hona zenbaitzu: Paris-Roubaix 45an; Paris-Tours 41, 42 eta 45an; Tour-reko 3 etapa (36an) 5 egin dituela orotara; Paris-Nantes; eta Europako saria (47 km/o 100 km.tan). Pena bat aitortu digu Paul Mayek; jarraierik ez izatea euskaldunetan. Iparraldean bederen. Baluke zer erran bainan utzi behar izan dugu Paul bere andrearekin Angeluko itsas bazterreko etxe batetan segi dezan bere bizi gozoa. Agian luzaz.

Xarlot ETXEZAHARRETA

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Loiolako Herri Irratia

Frekuentzia modulatuan emititzen du 99,8 Mhz. tan. Atzetik () daukaten irratsaioak Donostiako Herri Irratiarekin batera egindakoak dira. Hemen bakarrik euskarazko saioak aipatzen ditugu.*

Astegunetan:

- 07.00: Jaikitzen (*).
- 09.00: Meza.
- 09.30: Ez beharrean zorian.
- 17.00: Gure lagunartea (*).
- 18.00: Seietako trenak (*).
- 18.30: Bidez bide (*).
- 20.00: Errosarioa
- 21.00: Euskara Lantzen (astelehen eta ostiralek) (*).
- Baserrria (astearte eta ostegunak) (*).
- Euskal abestaldeak (asteazkeneak) (*).
- 22.30: Azken furgua (*).

Larunbatean:

- 07.00: Jaikitzen (*).
- 09.00: Meza
- 09.30: Ez beharrean zorian.
- 11.00: Txiki txoko (*).
- 14.00: Zorion egurrak
- 15.30: Zer egin (*).
- 19.00: Beti Jai (*).
- 20.30: Errosarioa

Igandean:

- 09.00: Meza (*)
- 10.00: Saski naski (*)
- 15.00: Zorion egurrak
- 20.00: Errosarioa

BA AL LITEKE ORAINDIK EZ JAKITEA?

Santi UGARTEMENDIA

Hego Euskal Herriko irrati libreak koordinatzekotan.—

Jakina da Gipuzkoa mailan irrati libreak koordinatzen hasiak direla. Badirudi, oraingo egoeraren aurrean (ixteko mehatxuak, legearekiko jarrerak, etabar), Hego E2skak Herriko irrati libreak koordinatzeko saio bati ekingo diotela. Zentzu horretan, eta nahiz eta irrati libre desberdinen arteko mogidak oso igualak ez izan ardura eta behar amankomun batzu badituzte. Horretaz oharturik, Hego Euskal Herriko lau probintzietako irrati libretako partaideak Gasteizen bildu ziren joan den maiatzaren bostean. Asmo onak asmo, ea oraingoan aurrera ateratzen duten mugida hori koordinatuko duen erakunderen bat, batak besteak zer egiten duenaren berri jakin dezan besterik ez bada ere.

“Iluna Irratia”-ri mehatxua.— Bilboko Santutxu auzoko “Iluna irratia”-koak dabilta oraingoan mehatxupearan. Lehengo batean “enbor” pare bat agertu zen irrati horretako lokaletan bere kabuz itxi zezaten mehatzuarekin eta aginduekin. Hasierako larrialdia pasata mugitzen hasi dira “Iluna”-koak eta Bizkaiko Gobernadore Zibilarekin elkarrizketetan hasi auzi hori garbitu, edota bederen argitu nahiean. Irratiko kideek zergaiti desberdinak bilatu dituzte urtebete ondoren etorritako mehatzu honi arrazoiak bilatuz, eta horien artean Santutxun eraiki asmo duten zakurtegia egon liteke. Dena dela, eta kasu hauetan gertatu ohi denez, argi dago “Iluna irratia”-k norbaiti enbarazu egiten diola.

“Zintzilik Irratia”-k fanzine bat argitaratu.— Errenderik “Zintzilik Irratia”-k beste proiektu berri bati ekin dio, berriki iritsi zaien itxialdi mehatxuaren erdian: aldiari behineko fanzine bat kaleratzeari. “Fanzintzilik” izen ezinhobea duen fanzine hau irratiaren emititzen diren saioen arduradunek egindakoa da, eta bertan aurkezpen gisa, bakoitzak orrialde bat betetzen du, bere kasa moldatu duelarik norberak. Interesgarria, herrian ze mota-tako programak egiten diren jakin dezaten, bertan egitaraua ere azaltzen bait da.

Jojo Malharin, Xiberon zenbaiten monopolioa hautsiz

Maulen sortua den hogeitabi urteko mutiko gazte honek Libarenxeko gazte-luan kokatua den Xiberoko Botza irratiari lan egiten du. 1982eko uztailaren emetit-

AHOTSEN AURPEGIAK

zen hasi zen irrati elebidun hori. Eta Jojo hor ari zaigu kasik haseratik gaur arte. Zergatik irratiari galdera egin diogularik haxe ihardetsi digu: «*beste medien monopolioa hausteko, irrati herrikoi bat erakitzea eta funtziona araztea arraz inportanta da. Gurea, egoera erralistaki kontsideratuz, bi hizkuntzetan ari da, nahiz eta frantses baino euskara gehiago entzuten den*».

Ez du formazio berezirik segitu irratiari lanean aritzeko. Ikustearren eta egitearen borteaz trebetasuna etorri zaio. Ez du ere emankizun finkaturik aurkeztzen, bere eginbidea teknikaz arduratzea baita goizeko zazpietatik arratsko hamarrak, hamakak arte emititzen duen irrati honetan. Ordea, gertatzen zaio goizaldean diskoak eta musikak aurkeztea. Berak dio irrati batean animatzailea ez dela aski, teknika izigarria inportanta dela.

Kanpoan erreportaiak egiten ditu. «*Interesgarria da jendeekin kurutzatzea, haiekin mintzatzea, haiek ahal bezain ongi konprenitzea. Interesgarria eta manera batean aberasgarria*».

Galdegin diogu zein ziren bere xedeak urte berriari buruz: «*nahi nuke euskara are gehiago sar dadin Xiberoko Botzaren programetan, eta emankizun guziak hizkuntza horretan egiten balira. Nihaur euskara ikasten ari naiz Mauleko Gau-eskolan. Giro ona dago, eta laster zuekin euskaraz aritzeko esperantza dut*!».

Atharratzen jauregia ederra dela bada-kigu, eta han bi zitroin doratu badirela, baina ez gara gu zitroin doratuekin asetzen. Jojo sinpatikoa da, ostatu bero bate-tara gomitatu gaitu eta berak Adelscott bierra irlandesa bat manatzen zuela, guk bi kafe hartu genituen.

I.B.

11 maiatzak 15,30: Aurkezpena. 15,32: Tarzan (marrazki bizidunak) 21. kapitulua. 16,00: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 17,00: Francis mandoa (luzemetraia). 18,30: Telesaila. 1. kapitulua. 19,30: Mundu bat amaitzeaz (dokumentala) 5. kapitulua. 20,30: S.O.S. erne (telesaila) 4. kapitulua. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Show txanpa. 22,15: Bronk (telesaila) 7. kapitulua. 23,00: Amaiera.

12 maiatzak 15,32: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 23. kapitulua. 16,00: Bidaariak (telesaila) 12. kapitulua. 17,00: Ehizakatuak (marrazki bizidunak). 17,30: Bide bihurriak (telesaila) 5. kapitulua. 18,00: Klasikoen txokoa. 19,30: Lur berriak (telesaila) 5. kapitulua. 20,30: Aztiaren semea (telesaila) 4. kapitulua. 21,00: Gaur Eguna (informatiboa). 21,15: Hemen bizi (astekaria). 22,15: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

13 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 23. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 2. kapitulua. 15,50: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur egun (informatiboa). 19,30: Lirainduz. 20,00: S5perman (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 20,30: Kirolez kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Popa Zoro. 21,50: Dallas (telesaila) 47. kapitulua. 22,50: Gaur egun (informatiboa). 23,00: Amaiera.

14 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Superman (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 3. kapitulua. 15,50: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur egun (informatiboa). 19,30: Virulyse (telepanpinak) 12. kapitulua. 20,00: Bide bihurriak (telesaila) 6. kapitulua. 20,30: Gaztetandik. 21,00: Gaur egun (informatiboa). 21,15: Iparraldetik. 21,30: Mahai ingurua. 22,50: Gaur egun (informatiboa). 23,00: Amaiera.

15 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Virulyse (telepanpinak) 10. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Ejekutiboak (telenobela) 13. kapitulua. 19,15: Gaur egun. 19,30: Lirainduz. 20,00: Kaixo Sandibell (m. bizidunak) 5. kapitulua. 20,30: Zopa Haundi. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Errepublikak batetako gertaerak (Les temps d'une République). 22,50: Gaur egun (informatiboa).

16 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Tarzan (marrazki bizidunak) 21. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 5. kapitulua. 19,15: Gaur egun. 19,30: Telesaila. 20,30: Zerotik zetara. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Wayne eta Shuster (umorezko telesaila). 1. kapitulua. 21,45: La bella Otero (telesaila). 6. kapitulua. 22,45: Gaur egun (informatiboa). 22,50: Fede giroan.

17 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Kaixo Sandibell (marrazki bizidunak). 7. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 6. kapitulua. 19,15: Gaur egun. 19,30: Lirainduz. 20,00: Plaza berri. 20,30: Kirolez kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Hong Kongeko Kontesa (luzemetraia). 22,40: Gaur egun (informatiboa).

programazioa

18 maiatzak 15,32: Tarzan (marrazki bizidunak). 22. kapitulua. 16,00: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 17,00: Francis mando hitzuna (luzemetraia). 18,30: Telesaila. 19,30: Mundu bat amaitzeaz (dokumentala) 6. kapitulua. 20,30: S.O.S. Erne (telesaila) 5. kapitulua. 21,00: Gaur egun (informatiboa). 21,15: Show Txanpa. 22,15: Bronk (poliziakoa) 8. kapitulua. 23,00: Amaiera.

19 maiatzak 15,32: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 24. kapitulua. 16,00: Bidaariak (telesaila). 13. kapitulua. 17,00: Ehizakatuak (marrazki bizidunak). 17,30: Bide bihurriak (telesaila) 6. kapitulua. 18,00: Klasikoeen txokoa. 19,30: Lur berriak (telesaila). 6. kapitulua. 20,30: Aztiaren semea (telesaila). 5. kapitulua. 21,00: Gaur Egun (informatiboa). 21,15: Hemen bizi (astekaria). 21,50: Kirolez-kirol. 22,50: Amaiera.

20 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 24. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 7. kapitulua. 15,50: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur egun (informatiboa). 19,30: Lirainduz. 20,00: Superman (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. 20,30: Kirolez kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Popa Zoro. 21,50: Dallas (telesaila) 48. kapitulua. 22,50: Gaur egun (informatiboa). 23,00: Amaiera.

21 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Superman (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 8. kapitulua. 15,50: Amaiera. 19,10: Aurkezpena. 19,15: Gaur egun (informatiboa). 19,30: Virulyse (telepanpinak) 13. kapitulua. 20,00: Bide bihurriak (telesaila) 6. kapitulua. 20,30: Gaztetandik. 21,00: Gaur egun (informatiboa). 21,15: Iparraldetik. 21,30: Mahai ingurua. 22,50: Gaur egun (informatiboa). 23,00: Amaiera.

22 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Virulyse (telepanpinak) 13. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 9. kapitulua. 19,15: Gaur egun. 19,30: Lirainduz. 20,00: Kaixo Sandibell (m. bizidunak) 8. kapitulua. 20,30: Zopa Haundi. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Errepublikak batetako gertaerak (Les temps d'une République). 22,50: Gaur egun (informatiboa).

23 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Tarzan (marrazki bizidunak) 22. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 10. kapitulua. 19,15: Gaur egun. 19,30: Telesaila. 20,30: Zerotik zetara. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Wayne eta Shuster (umorezko telesaila). 2. kapitulua. 21,45: Lapurra (telesaila). 1. kapitulua. 22,45: Gaur egun (informatiboa). 22,55: Fede giroan.

24 maiatzak 13,35: Hitz eta pitz. 13,45: Kaixo Sandibell (marrazki bizidunak). 8. kapitulua. 14,10: Hitz eta pitz. 14,30: Gaur egun (informatiboa). 15,00: Carson-darren legea (telenobela) 11. kapitulua. 19,15: Gaur egun. 19,30: Lirainduz. 20,00: Plaza berri. 20,30: Kirolez kirol. 21,00: Gaur Egun. 21,15: Gable eta Lombard (luzemetraia). 22,50: Gaur egun (informatiboa).

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

"Ejekutiboak" telesaila, merkealdietakoa

Birritan komentatua izan da duela aste pare bat —zorionez— amaitu zen "Ejekutiboak" sailaren kaskartasuna. Telesail nahiko labur horrek guztiz kritika txarrak jaso zituen bere mementuan eta geu ere eritzi beretsukoak ginen. Datu berri bat gaineratu nahi genuke baina. Telesail horren erosketari egiten dio erreferentzia datu horrek eta hauxe da: "Dallas" telesail hiperfamatua ereostearekin batera debalde lortutako hondarra izan zen "Ejekutiboak" ena, horrek telesailak duen apreziazioaren neurria ematen digularik.

Pikutara doake "Gaztetandik"

ETB barruko zenbait pertsona fidagarrik komentatu digunez, oso litekeena da barne-produkzioako programen artean ospe haundienetako bat lortu ohi duen "Gaztetandik" delakoa egitarautik baztertua gertatzea. Itxura denez, azken garaietan egin ohi diren saioak ez dirudi goiko buruen oso gustokoak gertatzen ari direnik. Batzuren ustez, Arantxa Urretabizkaia utzi zueneko beherakada litzateke hori, baina gehienon ustez orduz aldatu eta karakterra galdu zueneko kontsideratzea hobe. Dena dela, zurrumurrua hortxe dago: "Gaztetandik" emisiotik kanpo geratuko da.

Badago martxan saio didaktikoa

Duela zenbait KOXKA iragarri genuen HABEk gisa desberdinetako proiektu bi aurkeztu zituela ETBn euskarazko saio didaktiko bat egiteko. Orduko hartan ere esan genuen bata magazin itxurakoa zela eta bestea esketx laburrez osatutakoa. Honez gero, bi horietako bigarrena aukeratu dutela esan genezake, baita proiektu horrexen arabera gidoiak prestatzen eta burutzen ari direla ere. Argi dago gramatikazko eta gainerako ikasgaiak esketx moduan aurkezteak izugarrizko lana eskatzen duela antzeste aldetik eta horretarako, batez ere, "Antzerti" n ibilitako jendearekin kontatzen ari dira, dagoeneko filmaketa bizian (HABEk berak orain arte produzitutako bideoetan ere "Antzerti" ko ikasleekin ibili ziren). Asmo hutsa baino, iadanik emititzeko egunaren zain dagoen programa da, beraz, saio didaktikoen hau. Hala eta guztiz ere, zeharo heldu arte bizpahir, hilabete itxaron beharko ditu, antza denez.

BOTOIA SAK

luzemetraiak

Francis mandoa eta Chaplinen "Hong Kongeko kontesa"

Datorren hamabostaldirako beste lau luzemetraia ikusteko aukera ematen dizu ETBk; as-teazken arratsean, 21,15etan eskeintzen den "Errepublikat batetako gertaerak" telesaila alde batera utzi gabe. Hamabostaldiko filmeei errepaso eginez, gauza interesgarriak aurki dezakegu Arthur Lubinen bi filme eta Charles Chaplinek zuzendurikoen artean. Maiatzaren 11ean, larunbata, arratsaldeko bostetan Francis Arthur Lubinena, zeinean Mando hizlari baten abenturen parte bat kontatzen den, maiatzaren 17an, ostiral gauz, 21,15tan, Charles Chaplinek zuzenduriko Hong Kongeko Kontesa filme mitikoa eta kuidoazko errepartoa duena ikusi ahal izango da pantaila txikian; Marlon Brando, Sophia Loren eta Sidney Chaplinen aurpegiak ikusi

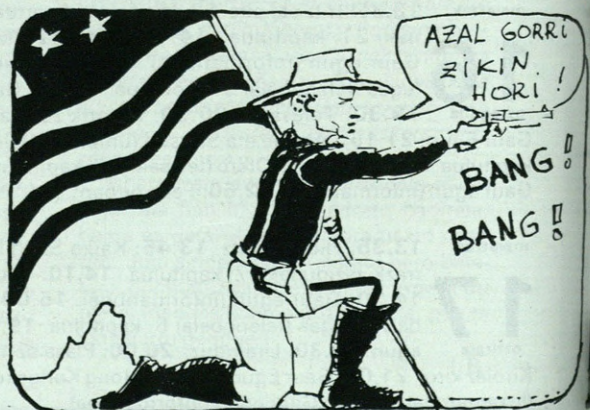
ahal izango dituzu. Larunbatean, maiatzaren 18an, eta arratsaldeko 17,00tan Arthur Lubinen Francis mando hituna eskeiniko du telebistak, mandoa hitzunaren abenturen bigarren parte gisa. Bukatzeko, maiatzaren 24ean, ostiralez, 21,15tan, Sidney J. Furiek Clark Gable eta Caroline Lombarden bizitzan oinarritutako Gable eta Lombard ikusi ahaliko duzu. James Brolin eta Jill Clayburghekin.

bertako saioak

Hiru saio berri

Euskal Telebistako egitarauari begiradaxoa botaz geri bertan ekoiztutako hiru saio berriren azterna aurkitzen da: Zeretik Zetara, Hitz eta pitz, eta Fede giroan. Lehena hitza eta hizkuntzaren lehiaketa bat da, ostegunetan zortzi t'erditatik aurrera eskeintzen dena; bigarrenak eguerdiko blokean hartzen du, bi zatitan banaturik ordubata t'erditatik ordu-

biak laurdengutxitara, eta ordubiak eta hamarretatik ordubiak t'erditara. Elkarriketak, lehiaketa txoak eta agenda moduko gauzak eskeintzen dira saio honetan. Azkenik, hirugarrena, ostegunetan, gaueko hamaikak bost gutxiagotan eskeintzen da, saioaren izenburuak ongi asko adierazten duenez fedearen inguruko saio bat delarik.

AURRETIK

telenobelak

"Carsondarren legea", sendi baten agindupean

ustrialako filmagintza eta bat telebistarako pro-
duzioa guztiz interesgarri bi-
gatu da azkedn urtetan.
Eg. ETBren bidez ikusi ahal
duzu kontinente artako
gukto berri bat, bazkalon-
tin: **Carsondarren legea**.
Gututiboak telesail amerik-
zen ordeko gisa eskeintzen

zaigun telenobela austrialar
honetan saga baten bizitza
kontatzen zaigu, beren arteko
eztabaida eta botere burruke-
kin. Interesgarria izan daite-
keen telenobela hau eguerdi-
4an hiruretatik aurrera, maiat-
zaren 11ean eman zelarik le-
hen kapitulua.

telesailak

Wayne eta Shusters, umorezko tarte kanadiarrak

Dallas amaigabeak hor dia-
riaren artean, ostegunetarako
La Bella Otero telesail
eresgarriaren aurretik or-
duerdiko telesail kanadiar bat
inorporatzen da ETBko egita-
ra. **Wayne eta Shuster** da
ere izena eta kanadiarre-
gina da, kapitulu bakoitzaren
rupena ia orduerdikoa iza-
telesailari izena ematen
aten bi protagonisten gora
berak ikusi ahal izango dira
mairu kapitulutan zehar,
uzietan umorezko kablea
erabiltzen delarik. Kapitulu
bakoitza ingurune exotiko
edota historiko desberdin ba-
tean kokatzen da, gangste-
rak, motel fantastikoak, erro-
matar inperioaren garaia. Sha-

kespeareren parodiak, boxea-
lariak eta abar luze bat ikuitzen
direlarik, esan bezala ordu erdi
umoretsua eskeini nahiez te-
leikusleei. Ostegunetan
21,15tan, **La Bella Otero** te-
lesailaren amaiera ondoren
Lapurra izeneko beste bati
emango zaio hasiera ostegu-
netan. Telesail italiarra dugu,
eta erromatar inperioaren ga-
raian kokatzen da haria.
21,50tan, ostegunero.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

"Hitz eta pitz" beste saio bat eguerdirako

Bi zatitan banatutako saioa dugu "Hitz eta pitz", ETBk barne-produkzioan eskeini duen azken produktoa. "Hitz eta pitz" Elene Lizarralde eta Xabier Zalduren artean aurkeztua da, Jose Mari Iriondoren gidaritzapean. Honelako saioen aurrean prudentziazko jarrera bat hartu beharrean nago, alde batetik eskertzekoa bait da ETBn programa berriak eta ideia berriak sortzeko asmoak egotea, baina bestalde, beste telebistetan hain ohizkoak diren programa betegarrien usaina dario "Hitz eta pitz" honi. Programa lasaia, ikusentzulegoarekiko harremanak estutzeko balio dezakeena, eta orain arte ETBn nabari den korseta apur bat lasaitu dezakeena, lehen saioek erakutsi dutenaren arabera. Itxura denez, gai informalagoak, modu informalago batez tratatzeko saioa da, eta hori eskertuko duen jenderik egongo da, batez ere telebisio espainolako ohizko direnen artean. Lehiaketaren formula finkatzerakoan arrakasta haundikoa eduki dezake, bazkalorduan marrazki bizidunak ikusteko telebista pizten duten haurren artean.

Teleberriak laburregi

ETBn eskeintzen diren albistegien birmoldaketaren ondotik, arratsalde partean eta emisioa amaitu artean ikusi ahal diren hiru albistegiak labur samar gertatzen ez ote diren beldur naiz. Agian, aldaketako akatsak dira, baina berriren bat beste batetarako utzi beharra egon da behin baino gehiagotan. Tratamendu aldetik ere, berriak arinago tratatu behar izateak, edota batzu kanpoan utzi behar izateak, galbaheketa arriskutsu bat ekar dezake dagoeneko nahiko tendenzioso gertatzen diren albistegitara. Dena dela, oraingoz orduerdiko kopurua duen albistegi bakarra gazteleraz egiten dena da.

Azpituluekin gora eta behera

Aspaldi samar ez dudala azpituluen gaia ikuitu. Aitzakia "Popazoro" saio berriak eman dit. Hain zuzen ere, musika taldeak agertzen direnako saioen ohitura da kanten hitzak azpian idatzirik agertzea. Nire ustez, eta zalantzarik gabe, kanten hitz horiek beti euskaraz agertu behar dira, nahiz eta kantariak gazteleraz, txinarrez edota frantsesez egin. Bestalde, marrazki bizidunetan gaztekerazko azpitulurik ez agertzeari egoki baderitzot. Interesgarri litzateke azpitululu horiek euskaraz agertzea. Bestelako telenobela, telesail eta luzemetraiekin insistitzeak ez omen du merezi, azpituluekin gaztigatzen jarraituko dira, nahiz eta behin Amatiñori "Gaztetandik" saioan haur batek ongi galdetu: "Baina beste aldean ez dute gazteleraz ulertzen, frantsesera baizik...?"

BESTEEN AHUNTZAK

Nola golda bat tigre bati mintzatzen zitzaion

Jarri zaitez Korea, Txina eta Sobietar Batasunaren mugan; apur bat goraxeago, Ussuri ibaiaren edozein adarretan. Mende honen hasieran. Errusiar armadaren kapitain bat, hango naturaren handiak erabat inpresionatuak, inguru-minguruak esploratzen ditu.

Egun batetan golda bat ezagutzen du. Gizon zaharra da. Kapitainari gustatzen zaio, eta ibilaldia elkarrekin segitzen dute.

Gizon honek basoan eraman du bizia, eta basoko jendea ondo maite du. «Zergatik botatzen duzu haragia sutara?», galdetzen dio kapitainari arratsalde batez, «gu bihar abiatuko gara eta beste gizon batzuk etorriko dira eta jan nahiko dute». «Baina, nor etorriko da hona?», galdetu dio kapitainak harritua. «Tira, edozein! —goldaren erantzuna—. Arratoitxoa, azkonarra, edo belatxinga etorriko dira; belatxingak ez badira, sagutxoa edo inurria. Bada gizonik taigan!»

Bizidunak oro dira «gizon» Dersu Uzala izena duen lagun honentzat. Bai egurra ere, «jende urdea», berak dioenez, intziri egiten bait du, erretzerakoan. Eta bai sua eta ura ere, «gizon ahaltsuak», eta eguzkia, «gizon beharrezkoena», eta ilargia, eta basurdea.

Animaliei naturaltasun guziz berba egiten die. «El Zer ari haiz hor, ezti lapur?», jazartzen dio hartz lasaiari. «Barkatu —katagorri urduari, intxaurrak ohostu dizkiotelarik—, gu ere gose gaituk eta, hik hor goian nahi hainbat dauk...»

Batek bakarrik beldurtzen du Dersu: tigrea, «Anba». «Zergatik zatoz gure atzetik? Zer nahi duzu, Anba? Gu geure bidetik goaz, zuri enbarazu egin gabe. Zertarako guri segi? Ez al da aski handia taiga zuretzat?» Eta aurrez-aurre duelarrik, tiro egin beharrean: «Ongi da, Anba, ongi da! Ez duzu haserretu beharrik. Leku hau zurea da, badakigu, eta berehala aldegingo dugu...»

Lurralde hotz haietan beste jende batekin topatzen dira: udeheak. Jende hau gogor, oso gogor bizi da. Denek dituzte gorputzean basurde letaginek eta hartz erpeek utzitako markak. Mendian lo egiten ohituta daude. Goiz batez kapitainak bat ikusi du, elurrak erdi estalia, malkar baten gordean. Izoztutako bizarretik tira egin dio. Bestea esnatu da. «Ez al zaude hotzak?», kapitainak. «Ez —udeheak, eta nonbait zerbait gertatu delakoan, sorpresaz: — Zer ba?»

Martin IRAZGOITI

BIDEAK NORA, OINAK HARA

Behereobiatik Errozatera, artez arte

Ibilaldi hau guztiz interesgarria da, baina menditan ibiltzeko ohitura dutenei dago zuzenduta: lehen partea, inorgabeko oihan malkartsuetan egiten da, bigarrena, berriz, arrokozko gailur batean. Kontpensatzeko, itzulbide guztiz erraza ezarriko diogu.

Errozate, kasko zut eta eza-guna da; bere arrokek Hartxilondo, Irau eta Harpeko larreak gailentzen dituzte. Udan, milaka dira hango ardiak eta kabalak; neguan, behor bat edo beste, haizea eta elurra ditugu lagun. Hara joateko, Esterenzibitik gora Behereobiaraino segitu behar da, eta hango ostatuaren aurrean den aparkalekuan autoa utzi.

Hasteko, GR10ak gorritz eta zuriz balizatutako bidea hartuko dugu: errepideak, laister, pentzeren artean dabilen bide zabal bati utziko dio jarraipena. GR 10ak zubi batez Iparragerreko eskuin aldetik doan sendraz jarraituko dugu eta, laister, Tutapeko erreka haitzerakoan, uraz bestaldera pasatuko gara: Tutape eta Agerreko oihanen artean dagoen erreka honek ura dakar goiko partean, eta, usu, urik ez du behean, hango egitura karstikoak urak irensten dituelako. Halere, Tutapeko erreka-aren eskuin aldean (hots, ekialdean, edo, nahi bada, gure ezkerrean...) jarriko gara, eta sendrarik gabe joko dugu gailurraren ahotik, beti gora, 541 metro goitasuna arte. Hemen, arroken azpian, oihanaren gainean izango gara, soiltoki batean, eta arbolon ondokit hegoaldera jotzen, mapak agintzen digun sendra ageriko da, azkenean.

Sendra honetatik inor gutxi dabilela bistan zen: bi kartutxo gorri eta, batez ere, gainean erretako belardiak, handik norbait pasatzen denaren seinaleak genituen. Baina, oro har, pista berrietatik aparte den Agerreko txabolarako bidea guztiz inorgabekoa da. Hasieran, ikusi dugunez, ez da sendrarik gehiago; Tutape oihanaren zehar, berriz, aurki daiteke, baina arretaz aztertu behar dira bai mapak emandako orientazioak, bai eta ere abere sendren artean egiazko bidea hautatzeko mendizaleak ikusi egin behar dituen seinaleak. Oihan trabesia luze batez, 716 metroan Tutape erreka zeharkatuko dugu, eta zuzen gora, hegoaldera lehenik eta hego mendebalera gero, Agerreko lepora (908 metro) helduko gara.

Hegoaldean, Harpeko erreka, guztiz ikusgarria (Euskal Herrian ederrenetarikoa bat, nere ustez), izango dugu. Txabolan atsedena hartuz gero, kaskora doan gailurra dugu jarraipena: arroka arroka, oztoporik gabeko trabesia, nolabait zorabiagarria, egingo dugu, gailurra guztiz arrokatu eta zuta bihurtu arte; han, eskuinetara jotzen, arantxo zintzilikatu belarditsu batean gertatuko gara, eta, zuzen gora, kaskoa ageriko zaigu bapatean (1.345 metro).

Behera joateko, aski dugu ekialdera jotzea, pista berri itusua lepoan (1.273 metro) aurkitzeko. Pistatik behera, GR10az jarraituko dugu, Errozate leporaino (1.076 metro); eta handik, beti bide balizatuaz, Harpetik eta Geresteitik, beheraino problema-rik ez.

Desmaila: 1.010 metro. **Denbora:** 6 ordubeite joanetorria. **Nolakoa:** bakardadean eta galzorian ibiltzeko gogorik edo ohitura-rik ez, hobe GR 10 hartzea. **Mapa:** St Jean Pied de Port 7-8, 1/25.000.

BELTZA

PLAGIO POTAGIO

Plagio Potagio VIII: Aurrera ala atzera

- Ari gabela, ari gabela!
- Zertan ari zarete bada?
- Zertan izango duk? Aurrera egiten.
- Nola duk ba hori?
- Nola? Handik eta hemendik ekinez, direnak eta ez direnak nahastuz, litekeena eta ezin litekeena bilatuz, beti aurrera su ta gar.
- Beste zer baiten usaina hartzen zioat nik horri.
- Zerena bada?
- Harako hartan ez al ziaten esaten ba beste batzuk aurrera goazela eta aurrera goazela? Arrazoia eman behar diek oraingoan ala?
- Bai zera! Nahiko nikek egia balitz, baina horiek ez di- tek antzik hartzen ere nondik nora jo jakitekotan, eta bel- dur nauk horko bat edo beste azkarregia izan eta ez ote nahi gaituzten kontrako bidetik eraman nahi.
- Kontrako ezarritik?
- Horiek beti ari dituk gurdia badabilela eta igotzeko denok bertan. Baina gurdiaurrean idi pareja jarri be- harrean tiraka, karramarroa jarri ditek, eta badakik nora jotzen duen karramarroak: atzera eta atzera.
- Orduan nondik zetorrek aurrerapidea?
- Karramarroaren gainera igotzetik ez behintzat. Au- rrera egiteko kemena duk beharrezkoena, eta indarra.
- Ez al gaituk txiki-egiak ordea halako indarra izateko?
- Txikiak bai baina sasoia badiagu eta haundikiei po- troetan jotzen ikasi beharra zegok. Gainera txikiak garaitu izan dik inoiz haundia. Hor dituk David eta Goliath, hortxe Pulgartzito ere: martxa ederra hartu zian hark ere Ogroa- ren oinetakoak jantzita.
- «Esto marcha»-ren antzekoa?
- Ez, «martxa eta borroka» bezalakoa.

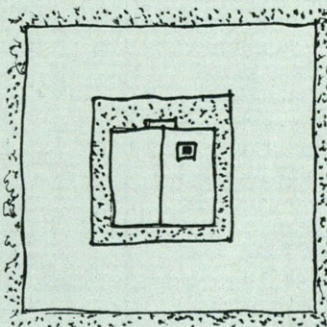
EZETZ ASMA

Bola arinagoaren bila

Itxuraz berdinak diren altzairuzko zortzi bola dauzkagu, baina batek besteek baino 10 gramo gutxiago pisatzen du. Bi plater dituen balantza bat erabiliz eta bi pisaldi ba- karrik emanek, nola aurkituko zenuke bola arin hori?

Bi oholez nola konpondu?

Irudian ikus daitekeen bezala, etxetxo bat daukagu 3 metrotako foso batetaz inguratutik. Normalean etxerako erabiltzen zen zubia suntsituta dago eta putzua pasatzeko bi ohol dauzkagu, hauek ere 3 metrotakoak. Nola erabili- ko ditugu etxera lehor irits gaitzen?

OSASUNAREN ARDURAZ

Biziaren mugak

AEBetako multzo medikoan ez-adostasunak sortu dira gizakienak ez diren bihotzak erabiliz egindako azken ope- razioen ondoren, eta guztien ahotan dabilen galdera da ea non dagoen biziaren mantentzearen eta esperimentazioaren arteko muga.

Plastiko eta metalezko bihotzak dituzten gaixoak poli- ki-poliki leheneratzen diren bitartean, oraindik ez da ahaztu «Baby Fae» haurtxoaren zorigaitzoko historia, hiru astetan mandril baten bihotzarekin bizi zena. Eta arazo medikoak gutxi bait ziren, Amerikako Medikoen Elkargoa prozedura kirurgiko hauek sortzen dituzten problema eti- koak eztabaidatzen hasi da.

David Olech doktoreak, AME-ko partaide ezagunak, bi- hotz artifizialaren azken ezarrera gaitzetsi egin zuen, «testuinguru oker baten barneko arazo oker» bezala defi- nituz, eta ea benetan helburu zientifikorik ba ote duen galdegiten zuen. Elkargo honen lehendakari den Joseph Bo1le-k, bere aldetik, dei bat zabaldu zion komunitate mediko osoari, prozesu hauek arautuko dituzten lerro gi- dariak marka ditzan. Boyle-k zalantzan jarri zituen ikerketa hauen ondorio zientifikoak, gaixoarengan eta baita bere familiartekoetan ere sortzen dituzten sufrimenduak kon- tutan harturik.

Xabier AGIRRE

LUZETARA: 1.— Liburuak (gauregun kasik erabiltzen ez den neologismoa). Kristalak. 2.— Bizkaieraz, noa. Aparailu tzar. 3.— Euskal Herriko herrialde batetakoak. Zenbaki bat. Bigarren letra. 4.— Uranioa. Sarrera. Saskiak. 5.— Ekialdeko eta hizkuntza latinoak den erresuna baten jatorrizko izena. Jarria. 6.— Bizkaieraz, izen. Baxenafarreraz eta zubereaz, naiz. Kontsonante bat. Aurka adierazten duen aurrizki latinoak, euskaraz ere erabilia. 7.— Ahalmena adierazten duen atzizkia. Hari nahiz ile buldurak. Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundea. 8.— Ahai-de batzu. Ipar eta ekialdeko euskalkietan, musu. Sos. 9.— Jainko egiptiarra. Berrogeitamaika. Asko jaten duena. Oxigenoa. 10.— lodoa. Herbestea. Meatzeak. 11.— Landes-etako hiriburuan (frantsesez. Dax). Torona. Ekialdeko euskalkietan, bultza. 12.— Bekokiak. Iparaldeko euskalkietan, alai. Sufrea. 13.— Musika nota. Kontinentea. Bokalea. Errepikatua. Ezak (afesia). 14.— Bizkaieraz, duguna. Gauero ohi dugu. Laburra. 15.— Ekarri aditzaren infinitiboa. Suari dariona. Zehatu aditzaren infinitiboa. Kontsonantea. 16.— Nafarroako Erronkari Ibarreko herria. Kontsonantea. Sorburu, iturburu. 17.— Bokalea. Rutenioa. Animalien esku nahiz oin harmatu. Kontsonante errepikatua. 18.— Ez lehorrez, ez itsasoz edo urez. Deitorea, auhenea. Lehen letra. 19.— Kafea (neologismo garbizalea). Erbioa. Kabarrak. 20.— Musika nota. Bokalea. Kapazitate neurria. Oinarritzko likido. 21.— Modukoak, gisakoak, Bokale bat. Alegera. pozduna.

GOITIK BEHERA: 1.— Inguruak, zoko-mokoak. Gipuzkeraz, dugu. Gehiagotze partikula. 2.— Oza, juxtu. Soinuduna. Finkatu ezean. Ahuntzaren ar. 3.— Aipua. Aipatzea merezi duena. Bo-

GURUTZEGRAMA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1									•						
2					•										
3									•				•		•
4		•					•								
5								•							
6					•			•		•					
7				•								•			
8							•			•					
9			•			•							•		•
10		•								•					
11							•			•					
12								•						•	
13	•			•					•			•			
14							•			•					
15					•				•					•	
16						•		•							
17		•			•								•		
18	•						•							•	
19							•	•			•				
20			•		•							•			•
21								•		•					

kal bat. 4.— Gauregungo lapurteraz, zidan. Objektuak finkatzeko erabiltzen den burdin-ziri. Egonezinak. 5.— Kontsonantea. Bizkaieraz, oreka, egonkortasun. Sarritan. Bokale bat. Interjekzioa. Bokale bat. 6.— Idizainak. Gipuzkeraz, lanbasak, zikinak. Mamia gordetzen duena. 7.— «...nun diran», Iparragirreraren kanta ezaguna. Lehen Internazionalaren

siglak. Jota Erre. Atzizki modalak. Erdi, hitz konposatuetan. Iparretarrak. 8.— Gako, giltza. Leher. Edo. Azken eta lehenengoa. Kontsonantea. 9.— Mila. Infusio bat. Arnasetena. Bokale bat. Igandero. 10.— Galgatua. moteldua. Hizki grekoa. Gipuzkeraz, zahiz egindako txerri eta etxeko hegaztientzako bazka. 11.— Txori mota bat. Potasioa. Nitrogenoa. Txantxe-

tan. Bokale errepikatua. 12.— Seinua (neologismoa). Dolua. Ondra. Berrogeitamar. 13.— Rutenioa. Erne, bizkor. Elizaren partaide. Emakumearen sexua. 14.— Animalien sendagileak. Lehen eta azkenekoa. Radona. Ihardun. 15.— Errepikatuz, txori bat. Txoriburu. Donostiarrei hala deitu izan zaie. Bokale bat.

Jabier Etxebarren, Txantreako «brujoa»

«Gorputzeko edozein gaitz antzeman daiteke begitan»

Jabier Etxebarren dugu. Iridiologoa begitako iris-a begiratzuz ikusten duelako edozein gaitz gorputzekoa. Txantreako «brujoa» deitzen diote. Hemen iridiologiaz, medikuntza ofizialaz, sendabelarretaz eta beste zenbait gauzetaz hitzeging dugu. Azkenean zenbait errezeta ere eman dizkigu.

ARGIA.— Hitz gutxitan Jabier, zer da iridiologia?

JABIER ETXEBARREN.— Pertsonen duten eta edukitzeko zorian dauden gaixotasunak alde aurretik ikusteko baliagarria den zientzia bat.

A.— Orain arte zenbat begitara zuzendu dituzu zure linterna eta lupa?

J.E.— Dagoeneko 60 mila begi izango dira ondo miatu ditudanak. Honek e maten dizkizun esperientzia eta aberastasunak izugarriak dira. Beste aldetik ordu pila bat sartu dut estudiatzen. Iridiologiaz idatzita dagoen guztia irakurria daukat. Gaur egun baieztatu dezaket liburuetan dagoenaren ezta laurden bat ere ez dela egia iridiologiari dagokionez. Gogoratzen naiz nola askotan esaten nion nire emazteari, Estherri, liburuetan idatzitako zegoena eta irisetan ikusten zuena bat ez zetoze. Orduan hasi nintzen moskeatzen gaur egun ondorio erabat berrietara heldu naizelarik.

A.— Zergatik eta noiz hasi zinen irisa begiratzen?

J.E.— Nere bi semeek, Jabierrek eta Aitorrek, urtean hamaika aldiz harraipatzen zituztelako izugarriko katarroak. Bestalde ni neu ere ez nebilen oso ondo eta gure etxea farmazia bat bihurtuta zegoen. Medikuntza alopatikaren hatzaparretan itotzen ari gine-la ikusi eta hor izan nituen naturismoarekiko lehendabiziko kontaktoak. Iridiologia nere gustokoa zen eta ez bakarrik nere familiaren oinazeak kentzeko baizik eta jende guztienak

arintzeko eta hola gizarteari nere aportazio txikia egiteko.

A.— Nork sortu zuen hain entzuna bezain ezezaguna den zientzia hau?

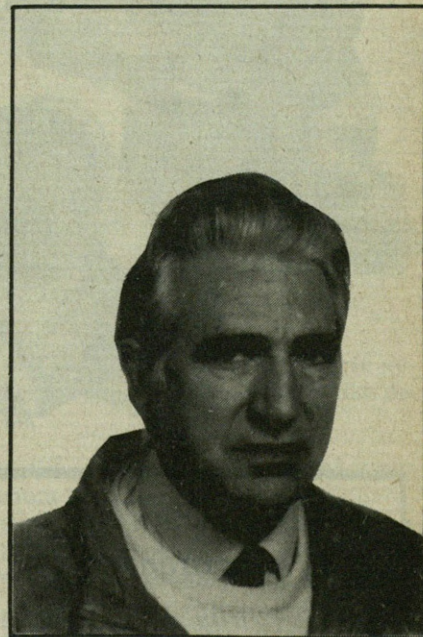
J.E.— 1836.ean Inmar Bonpeten hungariarra izan zen sortzaileetarikoa bat. Historiak dioenez eskuetan zuen gau hontzak berarengandik alde egiteko keinuak egin zituen Inmarrek heldu eta estutu egin zuen, hanka batetako behatz batzuk nahi gabe hautsi egin zizkiolarik. Gertakizun hau pasa bezain laister txoriaren begiei so geratu zen penaturik, nolabaiteko barkamenak eskatu nahiz edo. Une zehatz honetan hontzaren begi bati lehen ez zegoen puntu berri bat azaldu zitzaio-la ikusi zuen. Zalantza izpirik eduki gabe hanka hautsiarekin erlazioanatu zuen begiko puntua. Orduan berare?tzat hain berria ez zen fenomeno hori estudiatzen hasi zen eta irisetako toki desberdin eta zehaztetan puntu batzuk zehaztuz topografia bat asmatu zuen gorputzeko organo bakoitza non isladatzen zen zehaztuz.

A.— Zuk zein teoria jarraitzen duzu?

J.E.— Hasieran, eta lehendabiziko bost mila lagunei, Bonpeten eta Jausas-en metodoak aplikatu nizkien. Horrela egiten ezin nezakeela jarrai konturatu arte. Nere emazteak ezin zuen sinetsi metodo berri bat asmatu nuenik. Iridiologia berri baten presentzia ohartu nintzen.

A.— Inoiz pentsatu al duzu zure topografia berria argitaratzea?

J.E.— Bururatu zait baina momen-

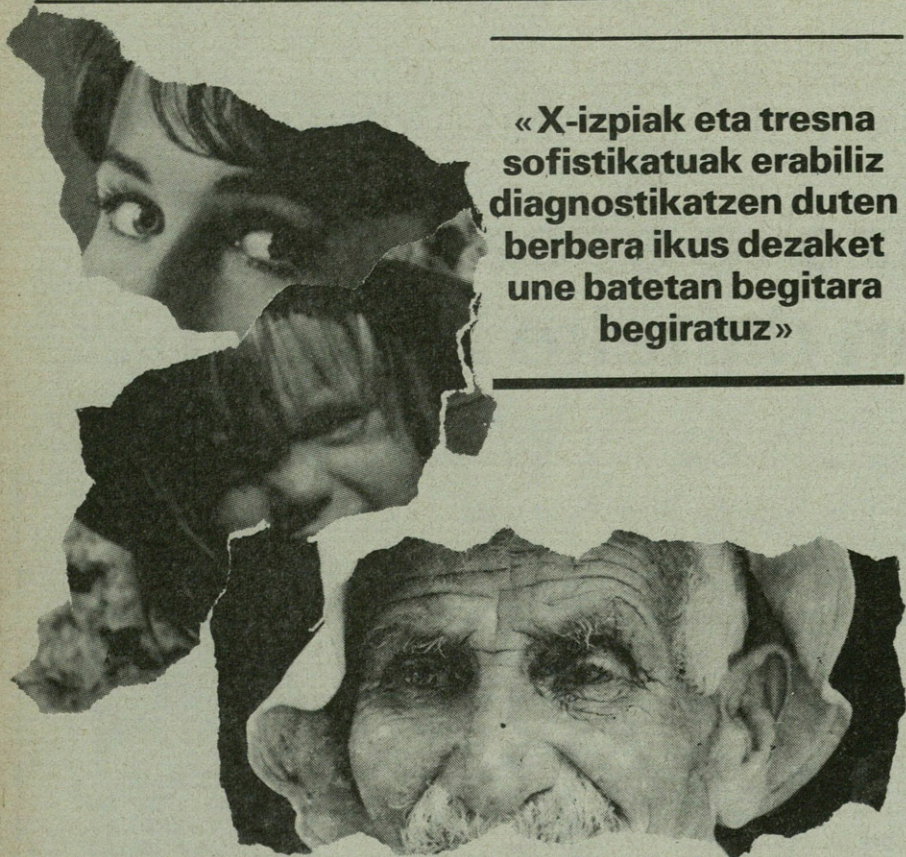

«Sendabelarrekin ez da inor hil nik dakidanez. Medikuek aldiz, zenbat lagun garbitu dituzte?»

tuz ez dut holakorik egingo. Alde batetik nere burua hobeto prestatu nahi dudalako eta bestetik une honetantxe ez litzatekelako zuzena izango neri hainbat kostatutakoaz besteak aprobetxatzea.

A.— Zuk esaten duzu munduari lagundu nahi diozula. Horrela egiten, zure teoriak argitaratzen ez badituzu ez al lit

J.E.— Begira, une honetan bi medi-

**«X-izpiak eta tresna
s sofistikatuak erabiliz
diagnostikatzen duten
berbera ikus dezaket
une batetan begitara
begiratuz»**

kuntza moeta ditugu, alopatika edo ofiziala, eta naturala edo marginala. Gu ez gaude errekonozituta eta nahiz eta gure ezaguerak frogatzen dituzten hainbat titulo eduki ez ikusiarena egiten du medikuntza alopatikak gurekin. Horregatik neri gehien izorratzen nauena zera da, nik ditudan ezaguerak aldarrikatuko banitu beste medikuntzak aprobeztatuko lituzke nere eta beste iridiologoena lana marginalduz. Gezurra badirudi ere haiek gure atzetik dabilta okerreren bat noiz egingo dugun zain tribunaletara eramateko. Orduan nola irakatsiko diet dakidana?

A.— Ikusi dugu nondik nora datorren iridiologia. Joan gaitezen praktikara, eguneroko errealitatera. Hospital batetan X-izpien bidez eta zuk begitara begiratuz ondorio berberetara iristen al zarete? Posible al da hau?

J.E.— Posible bakarrik ez, errealitatea ere ba da. Jende asko txundituta geratzen da medikuek hori esateko ordu eta aparato askotatik pasa erazi ondoren nik esandakoarekin bat datorrelako. Burladako naturistari haia maika mila pertsona hurbiltzen zaio

Zenbait errezeta

Erreumaren kontra

Erreumarentzat, oso hedaturik da goen gaitz honentzat, nik beti aholkatzen dut txerrikirik, gazta zaharrik, enbutidorik, grasik edo latetako jakirik edo kakaueterik ez jateko, azido uriko gehiegi ekoizten baitute. Haragia ez da baztertu behar, eta hau oso garrantzitsua da, ze haragia alde batera utziz gero beste gaixotasun batzuk harrapatzeko arriskuan jartzen bait zara. Haragia jateari ez zaio utzi behar. Ni ez naiz dieten zalea. Inoiz ez diot esan pertsona bati jaki honetatik hainbat gramo eta beste honetatik beste hainbeste jan behar duzu. Jendea ezin diogu bizimodua gehiago konplikatu. Nahiko kora-pilotsua da bestela ere.

Tentsioa jeisteko

Tentsioa jeisteko hartu litro bat ur eta egin nahasketa hau: 150 gr. barat-zuri txikitu eta 20 egunez beratzen eduki ondoren hartu likido horren goilarakadatxo bat goizero eta beste bat gauero. Barat-zuri-ur hau artrosisaren kontra ere erabil daiteke, bai eta ere

buruko mina kentzeko eta katarroak uxatzeko.

Artrosisa eta kolesterolaren kontra

Beste errezeta bat, artrosisa eta kolesterolaren kontra egiteko beste hau: 200 gr. apio, 200 gr. aza, 200 gr. letxuga, 200 gr. tipula. Hiru litro uretan egosi hamabost minutuz eta egunero basokada bat hartu goizean, euerdian edo arratsaldean, eta gauean. Lehendabiziko astean egosketa horri limoi baten zumoa nahastu behar zaio. Bigarren bi limoi eta hirugarrenean hiru.

Besikulako harriak botatzeko

Arratsaldeko ordubitatik zazpirak arte baraurik egon. Zazpiretan hasi eta hamabost minututako tarteak utziaz honako hau hartu: litro bat olio, baina lehendabizi lau goilarakada limoi zumoa duelarik. Zazpirak eta laurdene-

tan berdin egin. Zazpi t'erditan berdin. Horrela olio litroa bukatu arte. Ohera joan eta gau horretan, beheako izugarrien bidez bota egingo dira harri txikiak.

Peritonitis bat gerta ez dakion inori, hori egin aurretik, hilabete lehenago edo, besikula prestatzen joateko sendabelar hepatikoak hartzea gomen datzen dut. Belar horiek hauek dira: Raiz de malvavisco, gardanbera (diente de león), menta piperita eta azeri buztana (cola caballo). Horietatik goilarakada bana hartu eta ur litro erdi batean egosi 3 minutuz. Hiru aldiz hartu behar da. Nahasketa berbera hartu behar da harriak bota eta gero.

Giltzurdinetako harriak botatzeko

Litro erdi bat ur hartu, gayuba goilarakada bat, cola caballo beste bat, malvavisco sustraia, artemisa vulgaris, izusta (verbena) eta bikarbonato gramo bat nahastu. Nahasketa horren ondoren sortzen den likido horretatik nahi adina edan eta harri txikiak aterako zaizkizu.

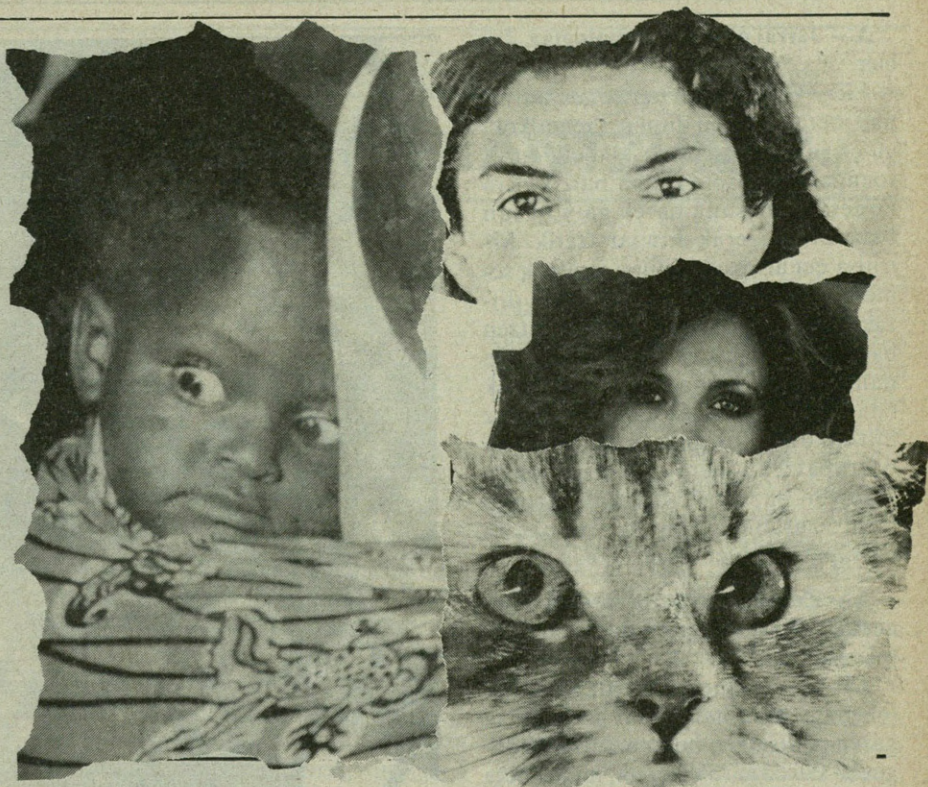
zeren berak egiten dituen diagnostikoak munduan lort daitezkeen perfektiorik haundienaz eginak bati dau-de. Nik dagoeneko itxoegiteko zerrrendan bimila pertsona daukat. Zergatik? Nik ez dut pezeta bat ere gastatu nere burua iragartzen eta hala ere gero eta jende gehiago dago noiz ikusiko ditudan zai. Dena dela nik ez dut jendea engainatu nahi eta iridiologian oraindik ere hutsune haundiak dau-dela eta osasuna medikuntzazko libu-ruek erakusten diguten baino konple-xuago dela aitortu behar dut. Artikulu hau irakurtzen ari denak ez dezala pentsa guk arrazoa dugula medi-kuntzaren alor guztietan eta medi-kuntza alopatika tentel bat denik. Hau esatea ez da bidezkoa. Bi medikuntzek bat egiten dute.

A.— Zuk esan duzu bi mila pertsoana duzula zain. Beste naturisten kontsul-tetan beste horrenbeste gertatzen da. Honek zer esan nahi du, jendea medi-kuengandik alde egiten ari dela?

J.E.— Ez eta hurrik eman ere. Ge-hienak medikuntza alopatikaren hat-zaparretan denbora luze egon ondo-ren etortzen dira guregana azken sen-dabide gisa. Dena den beste medi-kuntzatik pasa ez diren gazte asko ba-ditugu. Hauek zeozer irakurri dute honetaz eta diagnostiko prebentibo bat egin diezaiegun eskatzen digute. Hori da gehien maite duguna. Ederra da gaixorik dagoen elementu bat ia-guntzea, ederragoa gaixorik ez dagoen bati zer eduki dezakeen esatea neurri prebentiboak har ditzan. Hemen dago nere ustez gure eginkizunik haundie-na eta denbora gutxi barru diagnosti-katzeko metodo hau inposatu egingo da.

A.— Zuok naturistok diagnostika-tzen duzuen zientifikoki demostraga-rria baldin bada, zergatik multinazio-nek, gobernuak eta beste medikuek jartzen dizkizute hainbeste traba?

J.E.— Jendeak egia jakingo balu guregana etorriko litzateke eta hospi-talak ez lirateke beteko. Horregatik gauzkate multinazionalak horrenbeste bildur eta gorroto zer gaixotasu-nik asmatuko ez balute gero eta zaila-go litzaike drogak komertzializatzea eta amigo, pertsonengan duten kon-trolak eskuetatik ihes egin lekieke, pertsonak gizakiorragoak izaten hasi-ko ginatekeelarik. Mundu honen ok-er asko medikuntza alopatikak sortzen du. Hau horrela da eta haiek badakite. Mundu honetan kontatzen duena sor-tutako interesak mantentzea da eta ez

denon ona lortzeko bideak markatzea. Hau agerian dago. Hor daude multi-nazionalak beren farmakoekin, uni-bertsitateak beren titulo eta medikue-kin. Nola kudeatuko eta babestuko bada erridikuluan jar dakiekeen zientzia bat, iridiologia, alegia?

A.— Dena dela presionatzen ari za-rete gobernuak eta nolabait ondo orga-nizatzen ari zarete.

J.E.— Gure interesak babesten di-tuen zenbait erakunde sortu dugu bai-na gaur egun unibertsitate batek ema-na ez den edozein titulok ez du ezerta-rako balio. Nik ehundaka sendabelar landatzen dut estudiantzeko eta esperi-mentatzeko, badakit zertarako balio duten denak, noiz bildu behar diren eta hau dena egiaztatzen didaten titu-luak badauzkat baina ofizialki ez naiz inor.

A.— Inkizizio denbora dagoeneko

«Medikuntza ofiziala zain dago ea okerren bat egiten dugun gure kontra etortzeko»

oso pasatua dugunez ez dut uste go-bernuak zuen buruen atzetik ibiliko de-nik.

J.E.— Gaur egun beste inkizizio mota berri batek mehatxatuta gara. Gurekin aurrez aurre ez dira sartzen baina harrapakarien antza zai daude hanka noiz sartuko dugun eta ea gure eskuetan norbait hiltzen zaigun. Me-dikuek hiltzeko duten agiria ez dugu-nez okerreren bat gure tratamenduengatik sortuko balitz kartzelara era-mango gintuzkete zuzen zuzenean.

Medikuen eskuetan eta botiken eragi-nez norbait zentzen bada normaltzat jotzen da. Begietako operazio bat egi-ten badizute eta begia izorratzen ba-dizute normaltzat jotzen da. Familiari edo zuri ipuin bat kontatzen dizute eta denok pozik. Bada ni ez mesedez!! Es-perimenta dezatela heuren buruekin!!

«60 mila begi baino gehiago begiratu ditut dagoeneko»

A.— Jarrai dezagun iridiologiaz, Jaber.

J.E.— Guk irisean pertsonen aurretiko joerak ikusten ditugu. Genetikoki gu ez gara «gu» gure asaba eta gurasoengandik jaso duguna baizik. Era honetan pertsona batek gaixotasun batzuekiko joerak ditu jaiotzatik. Artritisa eta artrosisa dituen jendeak seme-alaba mongolikoak mundura ditzake, batez ere 35 urtetik gora erditzen badituzte. Honek esplikatzeko du nola nahiz eta pertsona batek alkoholik edan ez edo erre ez egin minbiziaz hiltzen den. Zuk genetikoki artrosisa harrapatzeko joera ez baduzu ondo zaintzen bazara 60 urtekin hartuko duzu 50 urterekin kontutuzen ez bazara harrapatuko duzun bezalaxe.

A.— Zehaztasun berberarekin diagnostika ditzakezu gazteak eta 60 urte-takoak?

J.E.— Itaun horri ihardetsi baino lehenago esan nahi dizut gu magoak garen pentsatzen duen hainbat bada-goela. Gu ez gara magoak, majoak eta jatorrak izan arren. Iridiologo on batek faktore asko hartzen du kontutan diagnostikatzerakoan. Gazte bat badatorkit dituen joerak esan diezazkioket baina inflamaziorik edo haunditzerik ez badago zail da esatea zer pasa duen edo zer pasatzen ari den. Askoz ere errazagoa da joeraz hitz egitea. Nik 70 urtetako agure eta atsoekin problema ditut zeren eta gehienak zirkulazio txarra, artrosisa, katarro eta operazio eta abar luze bat pasa ondoren nahaste borraraste haundia daukate irisean eta zail da ondo diagnostikatzea.

A.— Pertsona baten joerak ikusi ondoren zuk aholkatzen diozu sendabelar batzuren egosketa edo infusioa har dezan. Zer esan zenezake belarren eta botiken arteko desberdintasunaz?

J.E.— Botikak sendagai sintetikoak direnez, gure organismoak ez ditu asimilatzen eta egia bada gaixotasun bat arindu edo sendatuko dizutela, beste berri bat sortaraziko dizute dudarik gabe kaso gehienetan. Ez gara extremistak izan behar eta, benetan, garaiz jarritako injekzio bat onuragarria bada ere, ez da abusatu behar. Sendabelarrek, berriz, organismoa garbitzen dute, hobetzen dute, alegia. Iridiologo on bat beti naturista izango da, sekulan ez da pasako medikuntza ofizialera.

A.— Duela gutxi Euskadin oso ezaguna den aldizkari batean, sendabelarrak toxikoak direla baieztatzen zuten mo-

nografiko batean higienistatzat beren buruak hartzen dutenek.

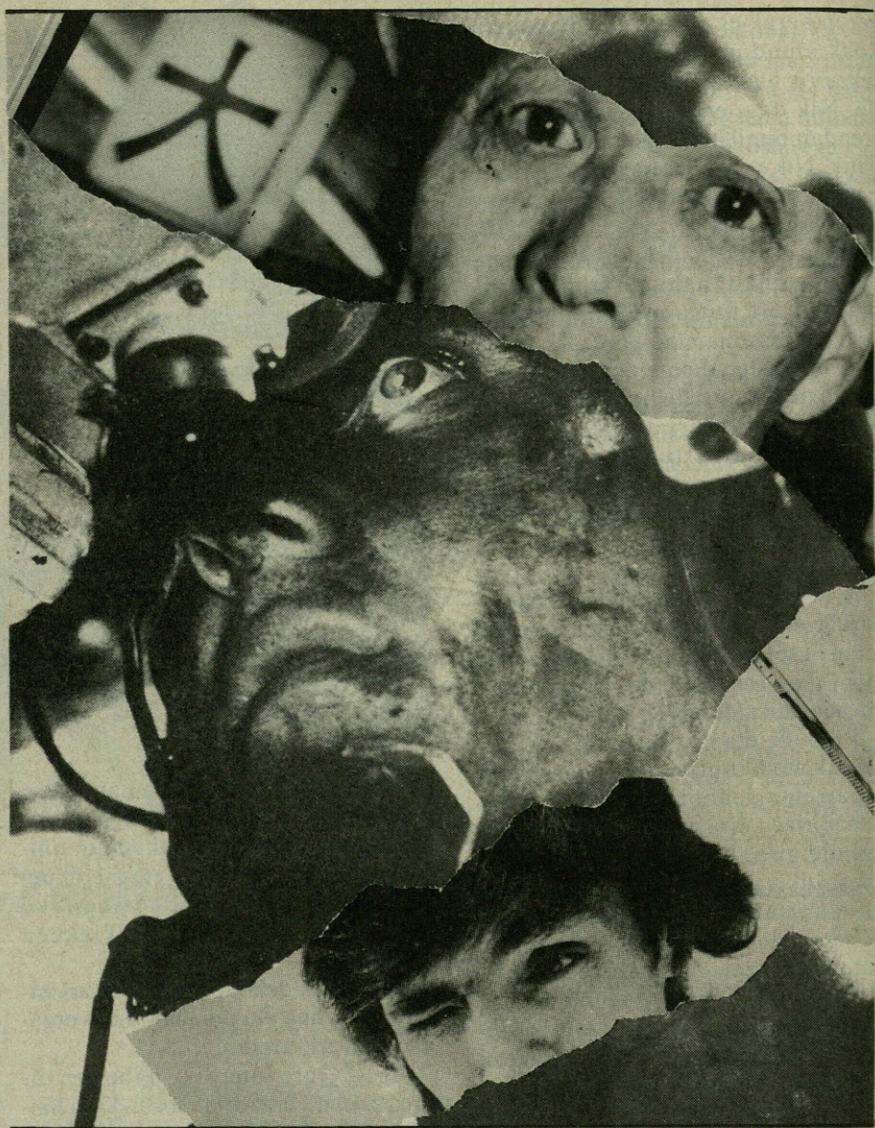
J.E.— Egia da pertsona batzuk sendabelarrak hartu ondoren goranahiak dituztela infusioa hartzeagatik. Salbuespenak dira. Oraindik ez dut irakurri inon zenbat jende hil den sendabelarren eraginez. Honek zeozer esango die higienista horie, ezta? Belarretaz hitz egiten denean sailkapen bat egin behar da, batzuk toxikoak, beste batzuk narkotikoak eta drogak eta beste batzuk gorputza sendatzeko erabiltzen bait dira. Azken multzoa da sendabelarrena. Horregatik kontu haundiz maneiatu behar ditugu belarrak, ze adibidez, «digital» izeneko belarra hartzen baduzu heriotza edo lasaitasuna aurki ditzakezu, kantitatearen arabera. Hiru edo lau gramu hartuz gero bihotzarentzako dagoen tonikorik onena dugu. Gramu horietatik gora oso arriskutsua da. Aspirina

bat hartzenba duzu ongarrria dakizuke, lau kaja aspirina hartu eta ikusi zer gertatuko zaizun! Digital, astaperrexil (zikuta) eta abar luze bat toxikoak dira. Estramonio, cannabis sativa... drogak dira eta guk gaitzesten ditugu. Sendabelar batzuk toxikoa den printzipio bat badute baina intoxikatzeke bi kilo jan behar dituzu.

A.— Nola aukeratzen dituzu sendabelarrak?

J.E.— Nik irisa ikusi bezain laster badakit pertsona horiek zer nolako kostutuzioa, gogorra ala ahula daukaten. Fuertea badin bada belar gogorak ematen dizkiot ahalik eta laisterren senda dadin. Ahula bada berriz beste moeta batetakoak ematen dizkiot. Nerbiotatik ondo ez dabiltzanei ez diet sendabelarrik ematen. Haizea eta eguzkia hartzea gomendatzen diet.

UREDERRA

ANDOLIN EGUZKITZARI ERANTZUNEZ

Oso jende azkarrarentzat idatziko du Andolin Eguzkitzak, edo nik uste baino artaburuago izan behar dut, zeren eta bere artikulua ulertzeko behin eta berriro irakurri behar izan dut.

Txillida eskulturgile famatuari Israelgo gobernuak eman zion sariagatik ARGIA n azaldu zen komentario batengatik oso haserre agertu da Andolin Eguzkitza. Gezurtero petralen antzera idatzitako gauza zela eta modu horretan ari da, Beiruten ehunka palestinar beren kanpoetan hil zituztenak israeldarrak omen zirela komentario batean esan zelako. Geroago esaten du ARGIAk irakurleak umegorriak bagina bezala tratatzen gaituela. Ez daukat nik holako irudipenik. Alderantziz, iruditzen zait israelarren defentsa nahiko eskasa egiten duela Eguzkitzak.

«Agerian dagoelako halaber libanotar kristauak eraman zutela burura sarraski ikaragarri hura Israelgo armadaren zenbait bururen onespenez». Ez zenbait bururen onespenez bakarrik. Ariel Sharon defentsa ministroak berak dimititu egin behar izan zuen azaldu ziren lotsagarrikeria pilaren aurrean. Sabra eta Shatilako triskant-

zak kristau falangistek egin zituzten baina alde zuretik zer gertatzera zihuan bazekiten juduen nagusiek, Israelgo kontrolatzen zituen lurretatik falangistak ez ziren oinez iritsi Beirutaraino, bi minututan bukatu ez zen krimen hura gertatzeko ezer ez zuten egin israeldarrek, oso ondoan zeuden arren...

Zure logikarekin jarraitzen badugu, Gernika erretzearen erantzunkizuna ez zeukaten frankistek, hegazkin alemanak izan zirelako, hori bai, Frankoren onespenez. Eta Ayacucho hainbeste jende hiltzearekin (ez noa orain esatera Sendero Luminosokoak monja batzuk direnik) Limako agintariekin ez daukate zer ikusirik, «inkontrolatuak» dira eta.

Gertuago jotzen badugu, Ipar Euskal Herrian hainbeste errefuxiatu hil zituzten GAL eta BVeren gain ez dake ezer Madrilgo agintariekin. Galdetu iezaiezu Galdeanoren alargunari edo Joxi eta Joxean tolosarren gurasoei, hauek nola «desagertu» ziren ere inork ez daki eta. Denborarekin jakiten da Cherid nork pagatzen zuen baina orduan beranduegi da demokratentzako.

Judu herriaren historia ez da gozoa izan, hori badakigu, eta estatu bat edukitzeko duten gogoa ondo ulertzen dugula uste dut. Baina horrek ez du bestea kentzen. Israelgo estatua nola sortu zen liburuetan idatzia dago, eta orain dela gutxi arte lehendakari eduki duten (demokratikoki aukeratuta gainera) Menahen Beginen gaztetako azainak ere idatziak daude. Prentsak letra txikitan ekarri duen oraingo azio asko bezala: gerrilleroek soldadu juduak hil dituztelako joan eta eskola bateko haur eta gazteak afusilatu, hogeinaka igoal.

Ebidentzia guzti horien aurrean Andolin Eguzkitzak idatzi duena nola idatzi zezakeen bilaka hasi naiz ordea. Eta horrela jakin dut urteak daramazkiela Estatu Batuetan bizitzen. Hurrengoan esplikatuko diguzu gringoek ez dutela zer ikusirik indioen tragedia-rekin. Nicaraguakoarekin ere ez. Allende bota zuen kolpearekin ere ez. Beti beste batzuk dira, «zenbait bururen onespenezarekin».

Koldo Etxezarreta

ASTERO ARGIA ZURE ETXEAN

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herria

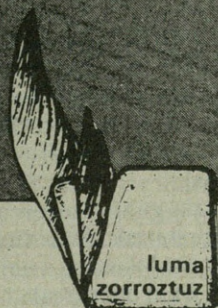
Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Zenbakia

SINADURA

Manex Erdozainzi herriaren erraiaetan

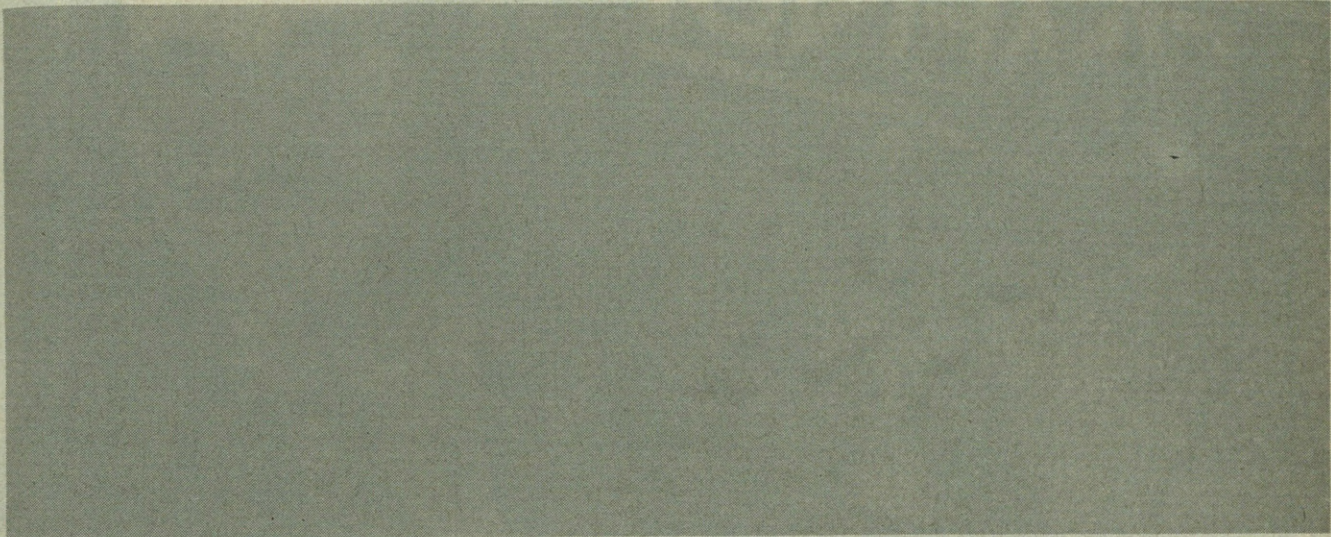
Itxaro BORDA

Duela urte bete betikoz itzali zitzaigun Manex Erdozainzi-Etxart Ibarlan sortu poeta frantxixkanoa. Azken hamabi hilabete hauetan asko aipatu da Manex Erdozainzi, bai gizona eta bai, nolaz ez, bere lana. Guk ere ildo berdinetik segituko dugu, gaurkoan.

Irakurle gosea eta idazle porrokatua zen Manex Erdozainzik bizirik zelarik gutti argitaratzeko aukera ukan zuen. Hona zer zioen «Hinki Hanka poemak» publikatuak ez zirelarik oraino 1977.ean: «nere poesia sortak, naski, ilabeteak iraganen zaizkio inprimeria «olatik» atera aintzin! Holakoa da idaztien zortea, besteen meneko eman behar direlarik asko denbora pasatzen zaie besteen menetik «askatzen» herriari agertzeko!». Eta kontseiluak eskatzen zizkion poeta gazteari pazientzia hartzea, bere gauzak lantzea gomendatzen zion. Esaldi horretan gainera argi ikusten da Manex Erdozainzik norengatik idazten zuen, sekula bere barneko nortasun berezia ukatu gabe bistan dena, hau da herriarentzat, euskaldun arruntentzat.

1978.eko urrian Manex Erdozainziren «Hinki Hanka poemak» liburu hura plazaratu zuen «Elkar»ek. Obraren erakaspenik haundiena zen, poesia ez dela herriko jendeetarik sortzen eta

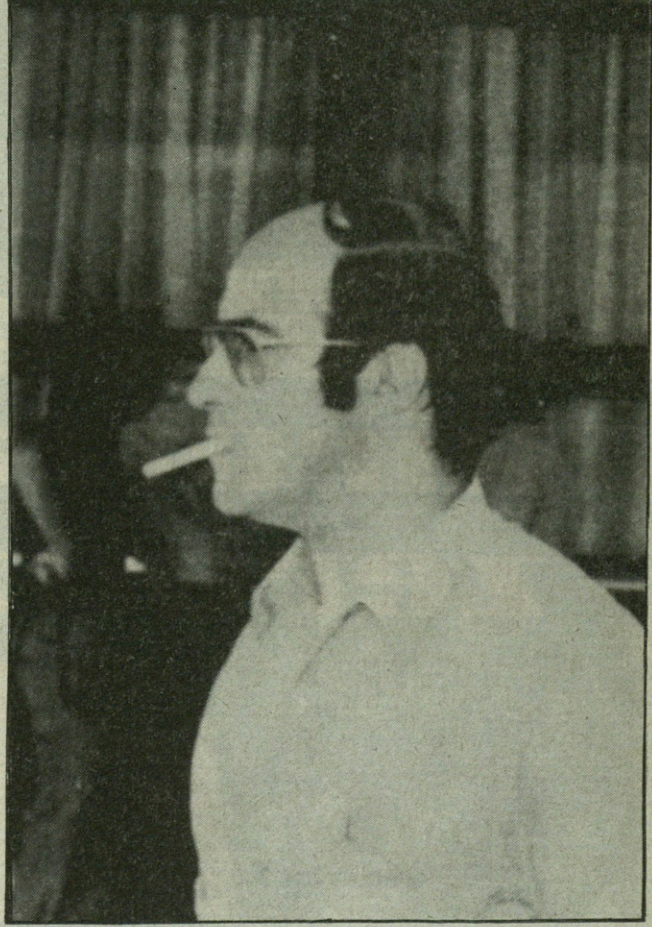
gelditzen. Eta hala gertatzen balitz dena akabo litzatekeela: memoria, maitasuna, borrokatzeko indarra, heriotza ere. Horiek ziren hain zuzen «Hinki Hanka»n agertu gaiak. Orduan, Manex Erdozainziren hitzak elkarri lotzen zituen, irakurlearen buru zokoan saminki zabilan aire minbera eta misteriotsu batek. 1982ko urte hastean, hona zer idazten zuen, behalako poeta gazte presuari: «egia erran, ni ez naiz nor poesiar buruz zerbait aipatzeko: ez dut sekulan ikasi eta jakin poesia aztertzen, rima eta ritmak bereizten, eskasak edo aberatsak direla jupatzeko; ez dut ikasi eta jakin zangoak (oinak) kilikatzen..., laburregiak edo luzeegiak, meharregiak edo lodiegiak direla salatzen... Artegitza librean hobeki sentitzen naiz. Nik ez dakit zer den poesia... bakarrik hitzek elkarrekin moldatu lerrokadak baino urrunago, hor gaindi darabilan bizi-pilpira hori senditzera eta jastatzera saiatzen naiz... Eta bizi-pilpira hori da dena sensibilitate, sendimendu, pentsamendu, intuizio burrusta..., dena umore on eta gaizto..., dena ikuste, hunkitze, entzute eta senditze, eta jastatze, dena da gure sentsuen kalda, orgasmoa eta pausua... Bizi-pilpira hau, norik zer den bere osotasunean jakinen balu, xahu litzateke poesia, xahu ere gizona eta emaztea...». Halere, Manex Erdozainzik ez bazakien bere poesigintza aipatzen, idazle hoberenek ez dute egiten dutena esplikatzeko, bazakien hitzarekin ederki konpontzen, haserrikerik gabe, hitza errespetatuz, borrobilduz, hitza ez

zauritzeko: 1982an «Maiatz» aldizkari beltzaren lehen zenbakian «Herri honen erraietan» kantata agertu zen. Hiru edo lau botzetan oihuka zitekeen (daiteken) 1974ean idatzi pieza hitzub musikala: «Poeta den herri isildu honen ipuia sortzen... Gaur eta gero, gaur eta betirako, gaur eta betirako, utz gaitzazue libre!» solasekin bururatzen zen herriaren erraietan egin ibilaldi xume eta sufritua. Aldizkari beraren bostgarren zenbakian beste hiru poema publikatu ziren 1984ean, zenbait hilabete, Manex Erdozainzi hil baino lehen, eta jadaneko eri zelarikan... Manex Erdozainziaren poesia borroka ixil eta efikazen oihua, karrasia da. Iparraldean gutti izan dira bide hori segitu dutenak.

Manex Erdozainzi etxen bakarrik poeta, nobelagilea ere bai. 1982an «Elkar» etxeak atera zuen aspalditik idatzia zen «Gauaren atzekaldean» gogor eta intimista hura. Parisen gertatu adiskide baten heriotzetik hasten den nobela horrek, euskal herri osoaren eguneroko ahalak eta ezinak erakusten dizkigu. 1970 deitu hamarkadetan zehar. Nobelako kolore nagusia beltza izan arren, dena gauaz iragaiten delakoan, esperantzaz kargatu elaberria da «Gauaren atzekaldean». Urte haietan eramaten zen borroka latzaren bidez uste baitzen egoerak euskal herrietan aldatuko, aurreratuko zirela. Esperantza zama horrek betikotasun mitologiko bat ematen dio nobelari. Idazlearen genioa memento batean idatziz betikoan bere lana kokatzean datza. Manex Erdozainzi liburuan erabiltzen zuen euskarak sentimendu berdina sor arazten du: indartsua, gozoa, zabala, leguan apezek predikuetan duten euskara izan gabe, eta idazle modernoek hizkuntz metalikotik urruti. Bien arteko erdi bide bizigarria aurkitu zuen Manex Erdozainzi euskaraz idazterakoan.

Borrokak eta bere Frantxixkotarren kudeatzeko lanek higiturik eritu zen 1981 urte bukatzean. Bihotz bero handi horrek hona zer idazten zion oxtion aipatu poeta gazte traketsari 1982ko urtarilaren 6an Ales hiritik: «Baina osagarri kolpe bat izan dut hazilaren ondarrean: sudurretik odol ixurtze batzu eta, azkenean, operatu ninduten buruko zain-nagusi bat tinkatzeko, eta pausatu behartu zait. ez naiz oraino arrunt fleitean, baina halere hitz hau zuri,....., bihotz keinu bat bezala, urte berri hastapen honetan, «Kaskezur» bilakatu aintzin (batez ere poema hau biziki politas deritzait, errealista eta berdina... arraileriazkoa)!». Poeta gazteak orduan, bere lan horri erranahi berri bat eman zion, eta zin egin noizbait poema liburu argitatzen baldin bazuen, hitzaurrean Manex Erdozainzi eskatuko ziola. Baina 1984.eko apirilaren 29an Manex Ibarlako poetaren munduko ibilaldia bururatu zen... berrogei eta bederatzi urtetan.

Eta zer gertatu zitzaion delako poeta gazte presatu kontseilu eskale hari? Deus onik ez: bizpahiru liburu eskas eta kaxkar argitaratu zituen, obra nerbioak, urduriak, Manex Erdozainziaren lanen lasaitasunik ez zeukaten hiru liburu makal. Nafarroaren egunkari Manexen hiltzea ikasi zuenean, Baigorriin, poetak erretzen zuen Caporal tabako merke eta azkarraren usaina gogora etorri zitzaion; erran zuen «dios, orain umezurtza naiz!». Gerotzik, egiaz zinez, bere burua hala senditzen du, herri honen erraietan bakarti dabilarik...

SASTRE

AUZMENDI

DONOSTIAKO ESTILOA

MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON

VERGARA, 1-DONOSTIA

kirolzaleen
zerbitzutan

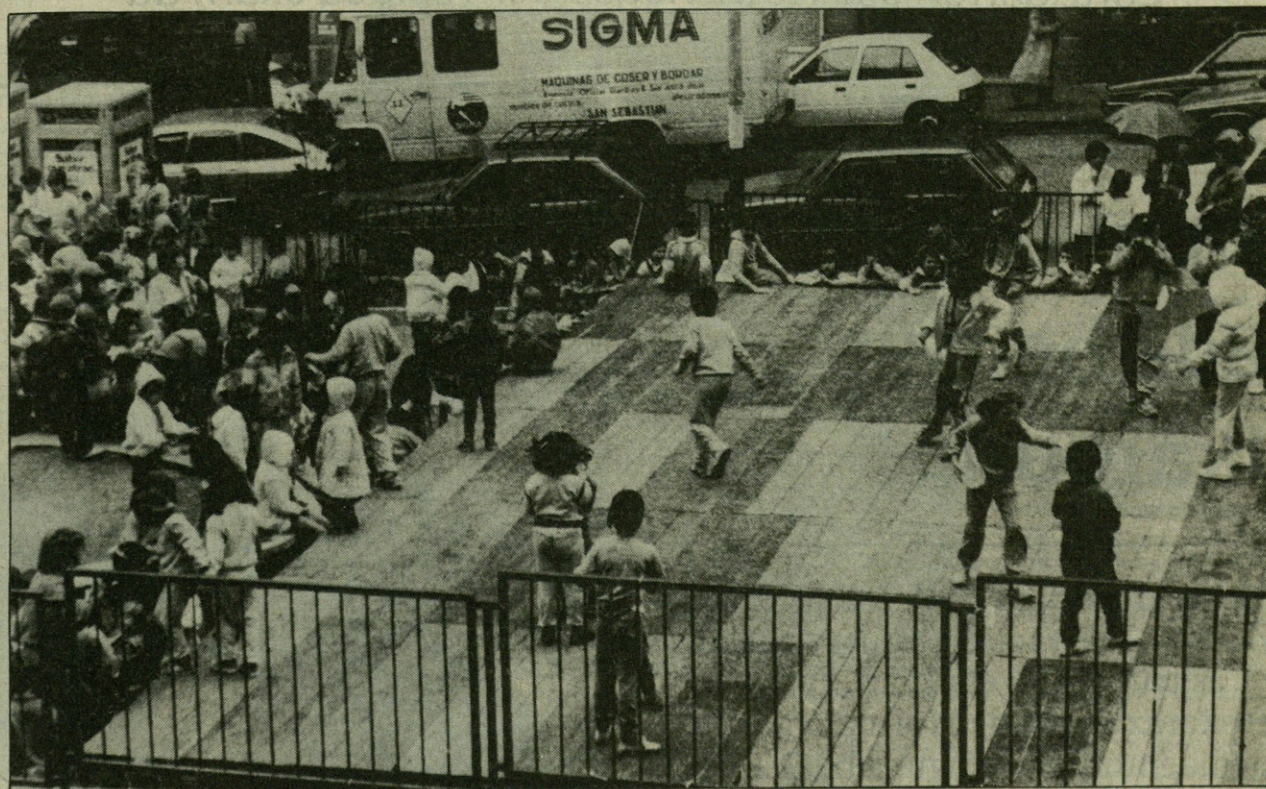

miner

donostia

271050 eta 270447

“Euskararen Eguna” ospatu zen maiatzaren 3an. Festa egun horren inguruan, euskararekin zerikusia duten hainbat mogidetan bezala, erreibindikazioak eduki zuen leku garrantzitsu bat. Euskal Herriko herri, hiri, auzo eta herriska gehienetan prantatu ziren ekintzen bidez instituzioei egiteke daukaten plangintza esijitu zitzairen. Bide batez, eta maiatzaren 12an “Herri Urrats”ekin hasiera emango zaie euskararen inguruko bestelako ospakizun desberdinen abiapuntua izan zen “Euskararen Eguna”; hau da, “Korrika”, “Ibilaldia” eta abar. Argazkian gure erredakzioa kokatua dagoen Egia auzoko haurrek antolatu festa daukazu.

berriak

Sabin

Aurtengo “Nafarroa Oinez” Lizarran.— Nafarroako Ikastolen Federazioak aditzera eman duenez aurtengo “Nafarroa Oinez” Lizarran ospatuko da, bertako “Lizarra” Ikastolaren ardurapean egongo delarik antolaketa lana. Ikastolaren aldeko egun hau ospatzeko finkatu den eguna urriaren 13a da, eta helburua ikastola eraikuntza bakar batetan biltzea da, horretarako 47 milioi behar dituztelarik. 69-70 ikasturtean ekin zion ikastolak funtzionatzeari eta aurtengoa bostehun, ia seirehun ikasle biltzen ditu. Esan beharrik ez da Nafarroako Gobernuaren subentzioak badira ere, galera duela Lizarrako Ikastolak urteoro, eta hori gurasoen bizkar doala.

“Lanaren Antropologia (II)” bi liburukitan eman du Roman Garatek.— Duela zenbait urte argitara emaniko “Lanaren Antropologia” haren segida eskeintzen digu oraingoan Roman Garate marxleri ezagunak, iaz Karl Marx pentsalariaren ehun urteurrena ospatzen zela eta aitzaki horrekin prestatua. Bi liburukitan eskeintzen du Garatek bere bigarren entrega hau, aurreko pentsalariari buruz emandako argibideei beste pentsalari batzuen gehituaz, eta lanaren antropologiari arlo desberdinetatik begiratuaz, beti ere gizakia erdigune edukiz.

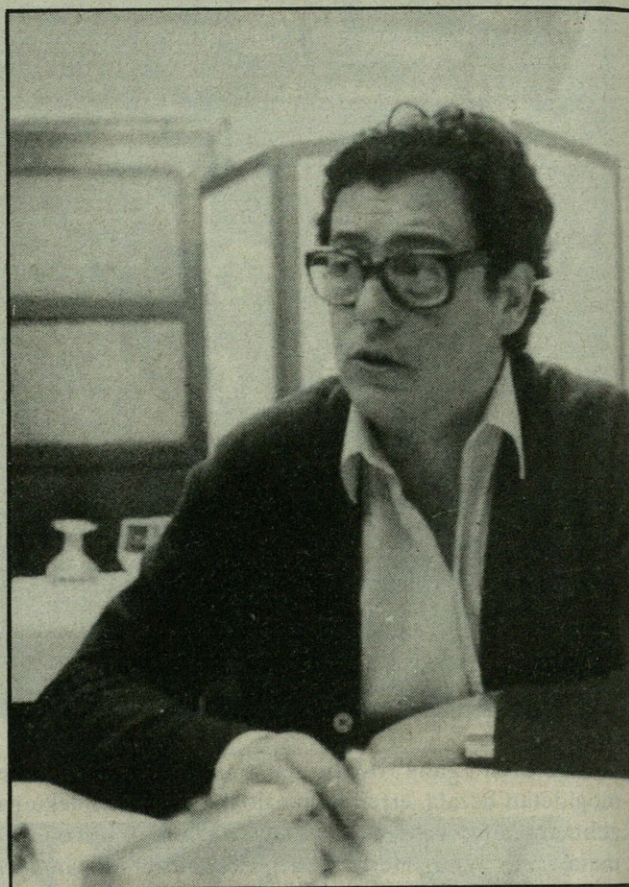
Manex Erdozaintzi-Etxarti omenaldia Ibarlan maiatzaren 5ean.— Duela urtebete, apirilaren 29an zendu zen Manex Erdozaintzi Etxart poeta eta idazleari omenaldi hunkigarria egin zitzaion Ibarlako bere sorterrian. Manexen adiskide ziren kultur munduko zenbait aurpegi ezagun ikusi ahal izan zen ospakizun horietan, bai goizeko mezan, bai bertsolarietan eta bai Pekotxeako sabai ederrean non Oztibarreko taldeak Manexen poemekin egin ikuskizun bat eskeini bait zuen. Urtebeteren buruan Erdozaintzi poetaren itzala ez da galdu, eta asko dira oroitzen dutenak.

“Antzerkia Nafarroan” itzulua amaitu zen.— Apirilaren eta maiatzaren zehar ospatu da hirugarren aldiz Nafarroan Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrean antolatutako antzerki-zirkuitoa. Nafarroako Ikastolen Federazioaren bidez antolatu da delako zirkuito hori, Nafarroako hamar-hamaika herritara iritsiz, bai haur eta bai helduentzako antzerkia eskeiniaz. “Branka”, “Taupada”, “Xirristi Mirristi”, “Kukubiltxo”, “Keinu”, “Taupada” eta “Txotxongilo” taldeak izan dira emanaldi sail honetan beren obrak eskeini dituztenak.

Zortzigarren edizioak zinegile berri saldoa ekarri du

Zestoako Zinema Topaketak xede berrien elkargune

Aurten ere ospatu da Zestoako Euskal Zinema Topaketa. Apirilaren azken astean, 25, 26 eta 27an, Zestoa euskaraz egiten den formato txikiko zinemagintzaren erdigune bilakatu zen beste urte batez. Zestoako Zine-Klubeko partaide eta Topaketa hauen antolatzaile taldekoa den Xabier Unanurekin mintzatu ginen, balantze egin nahiez.

Xabier Unanue, Zestoako Topaketetako bultzatzaileetako bat.

ARGIA.— Topaketa hauetan oso garrantzitsua da abiapuntuan hartutako zenbait erizpide. Historia piska bat egingo zenuke, erizpide horiek zehaztuz?

Xabier Unanue.— Aurten zortzigarrenak egin badira ere, berez Topaketak duela bederatzi urte hasi ziren. Duela bi urte bakarrik egin genuen kale. Topaketak zergatik hasi ziren, eta Super-8a zergatik hautatu zen ikusteko zine-forumak egiten genituen garaietara jo behar da. Duela hogeitahiru urte zine-forumaren inguruan zinea gustatzen zitzaigun jendea bildu ginen. Gure kezka euskaraz ere forumak egin zitezkeela izan zen. Eta horrela hasi ginen forum horiek euskaraz bakarrik egiten. Bestalde guk bagenekien jende batek pelikulak super 8an egiten zituela, familia mailan-eta, etxeko giroan... Or-

duan, jaialdi bat egitea pentsatu genuen, Super-8rako irtenbide bezala planteatuz. Guk uste baino filme gehiago zegoela pentsatzen genuen, bagenekien 16 mm.tan lanean ari zen jendeak Super-8an lan egin zuela, Anjel Lerma, Juanjo Franco, Juan Miguel Gutierrez... Dei zabal bat egin genuen Super-8an zegoen zine hori plazaratu nahi genuela esanez...

A.— Hor azalduko zitzaizuen lehenetariko arazoa euskararena izango zen, noski?

X.U.— Bai, jendeak bazeuzkala esaten zigun, baina zuela hiru urte egindakoak, eta noski, erdaraz zirela. Guk Topaketetako hirugarren arauan jarritako baldintzak garbi-garbi zioen filmaren hitz eta elkarrizketa guztiak euskaraz behar zuela izan. Horren ondorenean eztabaida asko sortu zen. Hamahiru

filme agertu ziren eta guztiak bota genituen, gehienak dokumental-erreportaiak tankera-koak eta euskaratu egin zirenak. Lehen edizio horrek bere maila agertu zuen. Bigarren urtean izan zen eztabaida haundia. Bilboko Cine-Club Universitario eta FASEkoak etorri zitzaizkigun, eta gaur egun zineasta den Rebolledo ere tartean zebilen; hauek Topaketen helburuak zeintzu ziren eztabaidan jarri behar zirela esan ziguten. Guk berriz argi esan genien geure ustez euskal zinemak euskaraz behar zuela hasiera batetik, eta ez genuela ez Topaketak eta ez euskara eztabaidan jartzen; hortik zehar gainera, Irunen, Donostian, Bilbon, bazeuden beste lehia-keta batzu, eta geure bereizgarria euskaraz izatea zela esan genien. Haien ustez berriz hori

ateak istea zen, eta euskal zinema erdaraz ere egin zitezkeela erizten zuten.

A.— Eta urteek emandako distantziak begiratuta nola ikusten da eztabaida hori?

X.U.— Azken batean ikusi dugu bide hori guretzat positiboa izan dela. Orain ez dago eztabaida hori, jakintzat ematen da Zestoan parte hartu nahi izanez gero euskaraz izan behar dela. Guk beti defendatu dugu mahai inguru eta abarretan euskal zinemak euskaraz izan behar duela. Diferentia da, banaketa, produkzioa, pelikula saldu nahi izanez gero gaztelera edo frantsesez jarri behar izatea... Hori izan zen hasierako eztabaida, eta guk bederatzi urte eta gero defendatzen dugu garai hartan esandakoa balidoa dela, euskarak zinema mailan balio duela demostratzea.

A.— Eta Topaketetara aurkeztutako filmei buruz zer esan daiteke?

X.U.— Pelikula mailan prozesu garbi bat eman da. Hasierako pelikula lehen esan bezala, dokumental eta erreportai girokoak ziren. Gero, 77-78an, mugaz bestaldetik etorritako jendearen inguruan, Yeuko ir-lara egindako bidaia haiek... dokumental politiko piloa agertu zen. Zestoakoa momentuko egoera politiko sozialaren giroan egindako zinearen topaleku bihurtu zen. Azken hirulau bat urteotan zine gehiago egin da, gidoi elaboratuagoekin egindako pelikula.

A.— Eta aurtengo edizioaz zer esan daiteke?

X.U.— Itxuraz behintzat maila jeitsi egin da iaiztik. Eta hau arrazoi bategatik, Super-8an aritu izan den jendea 16mm. tara, bideoa eta batzu Euskal Telebistara joan delako. Aurtun aurkeztu diren hamasei pelikuletatik hiru edo lau kenduta beste denak berriak izan dira. Hor prozesu bat dago, eta aurtun nahiz eta pelikula batzu oso onak izan, maila piska bat jeitsi egin da.

A.— Baina positiboa ere bada jende berria agertzea...

X.U.— Bai, nahiko positiboa da. Aurtun hogeitazortzi pelikula aurkeztu dira, eta hautapen batzorde batek hamasei hautatu ditu. Beraz, aurtun gutxienez hogeitazortzi pelikula egin da super-8an.

A.— Hasieratik hartutako beste erizpide bat, eta Zestoakoari aire berezi bat ematen diona, topaketa zentzuarena eta ez lehiaketarena hautatzearena da.

X.U.— Hor guk linea garbi bat markatu genuen. Jaialdi baten antolaketa zeharo desberdina da. Lehiaketarako oinarriak jarri behar dira, oinarri horiei lotu, eta gero horri erantzun dion jendea bilatu, hautatzaileak, epai mahai desberdinak pelikula azaltzen dituen baliotasun desberdinak neurtzeko... Hor ehundoko eztabaida eta errezelua egoten dira. Hori alde batetik. Bestaldetik, euskal zinema eta formato txikian gu inor ez ginela oztopoak jartzeko, guk egin beharreko atak irekitzea zela, egin zen zineari sarrera eman, zinemagintza hori aurrera atem

"Elizondo Zinema"n botatzen dira Zine Klubeko nahiz Zinema Topaketetako filmeak.

ratzeko. Eta horretarako topaketak egin behar ziren.

A.— Zinemagileen aldetik zer eritzi jaso duzue horri buruz?

X.U.— Egileen artean ohartu gara linea hau onartua dela. Lekeitiokoan, gu baino urtebete berandago hasi eta sariak ematen dira. Baina, nahiz eta irabazleek saria jaso, besteek ez dute ezer hartzen. Guk hautapen batzordean onartzen dituen pelikula guztiei sari berdina ematen diegu. Eta horrela ez dira pelikula batzu aurrean eta besteak atzean geratzen.

A.— Hor zer dago konpetitibitate baten aurka joateko asmoa?

X.U.— Bai, garbi. Hor arrisku bat dago, zine giroa konpetitibo jarri edo ez jartzearena. Eta gu ez gara kultur giroan lehia sortzearen aldeko; guretzat irtenbide hobeagoa da zinearentzat giro honetako topaketak egitea.

A.— Diru aldetik nola moldatzen da Zestoako Topaketa?

X.U.— Orain arte ez dugu batere problemarik izan, baina aurtun Eliz-ondo zinemako alokairua dextente igo zaigu eta galera izan dugu. Hasieran aurreki kutxen laguntza genuen, eta gero Diputazioa eta udaletxearen laguntzarekin osatu egin genuen kostoa ez bait zen

ikaragarri handia. Azken hiru urte hauetan Eusko jaurlaritza sartu da, eta Diputazioa ere oso fuerte. Aurtengo presupuestoa milioia eta piko izan da. Dirulaguntzekin bete egin dugu, ez dugu diru aldetik arazorik.

A.— Duela hiru urte martxan hasi den beste zinemagintza haundi horrek, ez al dio itzalik egin Super-8ko pelikuletz hornitzen den jaialdi honi?

X.U.— Asko eztabaidatzen den Super-8aren etorkizuna da. Guk orain dela hiru urte bideo-ko azalpen bat egin genuen, baina hezkuntzaren munduarekin loturik. Ez zuen arrakasta haundirik lortu egitarau arazoengatik. Lehengo urtetik planteiatu genuen bideoari sarrera ematea, beste pelikulen maila berean. Ez ginen ausartu, baina aurtun ere horretaz hitzeging dugu eta datorren urterako sarrera emango diogu bideoari. Bideoak beste erraztasun tekniko batzu ditu, eta horri ez dago atzera ematerik.

A.— Super-8a bultzatzearena nola ikusten duzue, zine nagusiara igarotzeko bide bezala?

X.U.— Super-8aren inguruan jende bat mugitzen da. Jende hori, gehiago edo gutxiago, beste formatotara mugitua da, lehen esan bezala. Super-8a ikasleku bat da, nahiz eta for-

mato txikia eta zine komertziala guztiz desberdina izan. Kamara erabiltzen ikasi daiteke, baina gero jendeari mediorik ematen ez bazaio ezin da zine profesionalerako pausua eman. Zine ikasteko leku bat da Super-8a, baina orain bideoak ematen dituen erraztasunekin askoz errazagoa da bideoa egitea Super-8a baino. Askoz gastu gutxiago du, eta egindakoa segituan ikus daiteke. Orain, zinea egiten eta montatzen eta Super-8an egin behar da. Guk bide hau ez dugu moztuko, egiten den bitartean guk segi egingo dugu, baina aurrerapen teknikoek Super-8aren egoera gaingaitzen badu... teknikaren arabera ibili behar.

A.— Zabalkundearen arazoa da aurtun planteiatu duzun gai bat.

X.U.— Hori da urtetako gure amets bat. Zestoako topaketetara ehun pelikulatik gora azaldu dira, guztiak euskaraz. Pelikula horiek hor gelditzen dira, kajoiean, Zestoan, Lekeition, Balmasedan, Gernikan eta kitto, ez dira ez ikastoletan eta ez beste inon eskeintzen. Horri irteera bilatu behar zaio. Aurtun dei bat egin dugu eta arazoa plazaratu dugu, interes batzu sortu dira Ikastolen Federakuntzatik eta Hezkuntza Sailetik. Bideoa pasatzea da soluzio bat. Baina guk bi instituzio lotu nahi genituen Eusko jaurlaritza eta Diputazioa, gu ez garelako nor kate horren arduradun izateko. Guk proposatu egin dugu. Orain konpetentzien arazoarekin gauza asko ez dago argi, noren esku egon behar diren zenbait jaialdi eta abar. Lotu gabe dagoen gauza bat da, baina dena dela segi egingo dugu.

A.— Zuek nola planteiatzen duzue sare hori?

X.U.— Guretzat garbi dago. Aurkeztutako filmeekin egin dugun klasifikazioa hartu eta loteak egin, ordu erdiko iraupenekoak. Instituzioek horren kostoa hartu, depositoa hartu eta eskeini, ikastola, kultur aretoei eta abarrei. Herriz herri kantariak, dantzariak eta besteak banatu dituzten bezala zinearekin egin. Problema da Kultur sailak ez duela zineari erantzuteko egiturarik, ze kostoa beste gauza baino askoz txikiagoa da.

**M. ANTZA
J. LANDA**

«Doinuzahar» taldea: musika polifonikoaren erreka gardenena

Isuri asko dituen ibaia da musika; badira burrunba sendoko ibaiadar emaritsuak, eta badira, hauen estalpean maiz, etorri arineko erreka txikiak, ur kantari gardenen xarma gordetzen dutenak. Azken hauek bezala da musika polifonikoa, Durangoko «Doinuzahar» taldeak egiten duena.

Duela bost mende sortu zen musika mota honen emaria, abots desberdinen armonia melodiotsuan oinarritua. Ondoren, XVI. mendean eta Parisen ezagutu zuen garapena, kantu arinagoak, ironiatsuak, eta onomatopeiez hornituak sortu baitziren. Mende berean hedatu ziren lehen eskola propioak Italian eta Espainian, modu berriak landuz: «madrigala» lehenengoan, «villancico» deitua bigarren, gehienetan gai profanoak erabiliz. Musika erlijiosoa molde tradizionalan mantentzen zen bitartean, profanoa berriztu egiten zen horrela. Errenazimendua deitu dugun garaian.

Errenazimendu garaiko musika erlijiosoa zein profanoa kantatzen du «Doinuzahar» taldeak; 12 partaideko ganbara-koru hau duela hiru urte bildu zen, Antonio Salcedo irakaslearen gidaritzapean, eta honen ezagumenduetaz baliatuz, artxibo aberatsa bildu eta kanturako moldatu dute.

«Modu oso bitxi batez hasi zen gure esperientzia hau —kantatzen didate beraiek—. *Duela hiru urte, San Faustoko jaien bezperatan, bururatu zitzaizgun jaietarako kantu batzu entsaiatu eta kantatzea; lagun-kuadrilla ginen, horretan sartu ginen, eta jaietarako heldu zirenean, kantu eta dantza batzu ere interpretatu genituen. Baina joan ziren jaiak, eta guregan, aldez, musika horren gustoa iraun egin zuen, eta hasi ginen kantu berriak ezagutzen, eta entsaioak egiten. Garai hartan Institutuan*

irakasle zen Antonio Salcedo hartu genuen zuzendari modura. Errenazimenduko musika oso ondo ezagutzen zuen, eta artxibo ederra ere bazeukan: honen eskutik ezagutu genituen madrigalak (madrigalista italiarrak, Palestrina edo Monteverdi bezala; edo madrigalista ingelesak), «villancico»ak, Kantutegiak (Upsala-koa, etab), Mateo Flecha eta honen «entsalada»k, etabar luzea... Hortik moldatu dugu gure erreperitorioa».

80 kantutako erreperitorioa

Esan bezala, Italian sortutako kantu-mota da «madrigala», eta konpositore nagusien artean, Claudio Monteverdi (Cremona 1567-Venezia 1643), Veneziako Gorteko musikaria, eta Giovanni Pierluigi da Palestrina (Lazio 1525-Roma 1594), Vatikanoko konpositorea izandakoa aurkitzen dira. Mateo Flecha Zaharra, berriz, XVI. mendeko konpositore katalana da (Tarragona 1481-Poblet-eko monastegia, 1553, fraile zisterziensea, eta «entsalada» deitutako konposizioak egin zituen, zeinetan abots desberdinez pertsonaia askok kantatzen duen, hizkuntzak ere nahasiz. Kantutegiak «villancico» bildumak dira, gai profanoak gehienetan.

Iturri hauetatik hartuta, 80 kantu inguru prestatu ditu «Doinuzahar»-ek bere erreperitorioan. Astean bi aldiz biltzen dira Durangoko Alhondigan

Duela hiru urte hasi ziren publiko aurrean kantatzen Durangoko «ahots»-zale hauek.

entsaiatzera, eta larunbatero Maria Folco kantu-irakaslearekin ikasten dute. Bilboko «Sociedad Coral»-ean ere ibili dira ikasten, eta Durangon zabaldu berria den Musika-Kontserbatorioan ere.

«Bizkaian —diote— ez dago halako koruak sortzeko tradizioirik; gure artean joera nagusia koru handiak sortzearena izan da, abots fuertek, eta erreperitorio oso mugatua erabiliz. Gure ganbara-koruak 12 partaide ditu, eta kopuru egokia da egiten dugun musika-motarako; eta gure ahalegina erreperitorioa aberastera bideratzen da».

Musika profanoaren sorpresa eta gustoa

Dela ohitura faltagatik, dela honelako koruen aktuzioak gehienetan elizetan egiten direlako, baina musika hau eliz musikarekin lotzen dugu sarritan:

«Eta alderantziz, guk gehien lantzen dugun musika profanoa da. Bada arazoa ohitura ezarena, ze oso zaila egiten zaigu gure artean aktuzioak lortzea: 1983 urtetik hona egin ditugu, Bizkaian eta Gipuzkoan, eta izan gara Andaluzia aldean ere, baina beti nabaritzen da zera: entzulegoak, aktuziora datorrenak, sorpresaz eta gustoz entzuten duela musika. Agian eliz kantutak espero ditu, eta beste zerbait aurkitzen du».

Hiru urte horietan zehar eta han-hemenka aktuzio ugari izan arren, telebistaren edo irratiaren eskaintzarik ez dute behin ere izan oraindik, eta musika mota honen ezagutza-eza uste dute dela kausa. Kontatzen dute nola, Benalmadena izandako aktuzioetan, eta entzulegoa nagusiki ingelese edo alemana zenez, arreta handiz entzun zuten, batez ere Mateo Flecha-ren «entsalada»k txalotuz.

«Baina maila horretan —diote— esperientzia politenak entzuleak ustekabeen harrapatu ditugunean gertatu zaizkigu: behin, Granada-ko Alhambra geundela, eta hasi ginen bertan kantatzen; edo beste behin, Orense-ko Osera izeneko monastegi zisterziensea egindako bisitan... Egia da ere halako tokiak akustika berezia izaten dutela... Ondo moldatzen dira musika polifonikorako».

Asmo berriak lantzen gelditu dira taldekideak: hauen artean, grabazioen bat egitea, agian orain aztertzen ari diren konpositore euskaldun baten kantuez: Juan de Antxieta; abade eta konpositore hau, 1462.ean Azpeitin jaioa, Errege Katolikoen musikoa izan zen, eta kantu erlijioso zein profanoak egin zituen. Bere herrian hil zen, 1523.ean. Agian laster bere kantutak «Doinuzahar»-en abotsetan entzuteko aukera izango dugu.

Karmelo LANDA

J.L. Davantek irabazi

Xalbador Saria

Urtero bezala aurten ere Iruñako Aurrezki Kutxak (Caja de Ahorros Municipal) banatu ditu bere sari literarioak; Premio Navarra nobelan, Premio Arga poesian eta Xalbador Saria, euskaraz presentaturiko lan guztien artean emateko.

Lehenbiziko bien irabazleak J. Marquez eta sevilla bat izan ziren. Bestalde, Jean Louis Daavnt euskaltzain zuberotarrak jaso zuen Xalbador Saria, aurkeztu zuen olerki bilduma bati esker.

Aurtengo sariketa

Caja de Ahorros delakoaren aretoan egin zen sari banaketa, Iruñeako alkatea den Baldutz jaunak, Nafarroako lehendakaria Urralburu eta Principe de Viana erakundearen partetik Iturbide jaunak bertan egon zirelarik, beste jaun batzuren artean. Azkeneko bi hauen presentziaren zergatia hau zen, aurten Nafarroako Gobernuak diru kopuru bat eskeini du, Sariketarako zegoen dotazioa handituz. Navarra Saria, esate batera, 600.000 pezetarekin hornituta zegoen, Xalbador Saria 300.000 etabar. Beraz, inoiz baino diru gehiago. Izan ere zifra hauekin sari erakargarri bihurtu dira Aurrezki Kutxak banatzen dituen hauek. Hori dela eta inoiz baino lan gehiago aurkeztu dituzte idazleek. Erdera mailan azpimarratu zen hala idazleen parte hartze ugari nola aurkeztutako lanen kalidadea.

Baldutz jaunak, Iruñeako alkateak —eta beraz Caja de Ahorros Municipal delakoaren presidentea— hartu zuen hitza erakunde honen kulturaren aldeko ahalegina goraiatzeko. Modu berean aritu zen Urralburu, Nafarroako Gobernuaren partetik. Biek aipatu zuten

sari honekin euskarari egin nahi zaion mesedea, euskal kulturaren babesle amorratu agertuz.

Gero jakin ahal izan genuen Principe de Viana erakundeak Nafarroako Gobernuaren partetik kulturaz arduratzen den erakunde Aurrezki Kutxari egindako lehenbiziko proposata ekonomikoan ez zuela Xalbador Sariaren diru kopuruaren gehiketa proposatzen. Dirudienez, «Caja de Ahorros» delakoaren konsejoan —zeinetan Iruñeako zinegotziak, udal txean duten errepresentazioaren arauera present bait daude— presioak izan ziren Arga eta Navarra sariei heltzen zitzaizkien hobetze ekonomikoak Xalbador Sariari ere helzekion.

Nahiz ta hau horrela izan, ederki aprobetxatu zuen zenbaitek tanto politikoa irabazteko. Beti bezala.

Xalbador Saria

Hamaika izan ziren presentatu ziren lanak. Epaimahaia Arbelbide, Bujanda eta Loidi jaunek osatu zuten, eta «Petirisantz» izengoitiz firmatutako «Nahigabea» olerki bildumari Saria ematea deliberatu zuten, aho batez. Plika irekita, «Petirisantz» horren izen abizenak jakin ahal izan genituen: Jean Louis Davant zuberotarra, hain zuzen. Arbelbidek, Behenafarroako euskara ederrean, hartu zuen hitza guztien parte hartzea eskertzeko eta zergatik aukeratu zuten Davant irabazle azalt-

zeko. Azkenean elebidun izateak ematen duen unibertsaltasuna azpimarratu zuen. Bujandak hitz hauek itzuli eta gero Davant altxatu zen saria jasotzeko eta eskerrak emateko, erdera batua kaxkarrean egin zuena. Honela justifikatzen zuen gero jarrera hau: «Beste guztia euskaraz egin dut, obra osoa euskaraz dago. Beharbada euskaraz zerbait erran beharko nuen baina badakizu, kasu hauetan emozioa badago eta erreflejoak joaten zaizkitzu. Hor baziren jaun batzu inpresionagarriak eta hauek euskararik ez dakite. Beharbada gaizki egin dut». Saridun gertatu zen obraz honela zioen egileak: «Luze joan zait egitea, urte t'ardi edo, ez baitut dana segidan egin. Nahiko olerki esistentzialista dira. Hiru zatitan dago banaturik obra: «Nahigabe ukana», «Nahigabez bete» eta «Nahigabe utziko». Bizitza ez da beti goxoa eta horretaz aritu nahi izan dut. Denetarik badago poemaren artean; bertsolaritzaren teknikaren erara apainduak, sonetoak, libreak etabar». Eskerrak emateko botatako diskurtsu horrela esplikatu zuen: «Eskerrak bihurtu ditut lehenbiziko egin didaten ohoreagatik eta bigarrenik ene lana publikatzeagatik ezen oso nekea da euskal idazle batentzat bere lanaren publikatzea eta pena ukanen nuen holako lana egin ondoan zoko batean gelditu bazen irakurleak gabe. Hirugarrenik erran dut dirua ere estimatzen nuela, ezen morroi estimagarria zaut».

Mikel Bujanda, epaimahaian aritua aurten, horrela ikusi zuen sariketa: «Oso kalitate handiko obrak aurkeztu dira. Seik edo saria merezi zuten. Dударik gabe «Nahigabea» ateratzen da besteekin gainerik, baduelako

holako osotasun bat, aldi berean da sakona, esannahi handikoa, zorrozatasuna eta arintasuna ere galdu gabe. Metrika aldetik bardedade handia du. Honetaz aparte ba ziren olerkiak, narrazio laburrak eta nobelak obra hau ez balego saria mereziko zuketanak».

Hori da gure ustez Sariketa honi lepora dakioken akatsik handiena: Xalbador Sariaren zakuan mota guztietako lanak sartzen dira, eta epaimahaioek ez dute bakarrik kalidadea epaitu behar, literatura jeneroa saritzen dute ere nolabait. Ea planteamendu oker hau aldatzerik ote zegoen galdetu genion Bujandari: «Mota guztietako lanak agertu dira eta zaila da juzgatzen. Dena den planteamendua errealitatean oinarritzen den zerbait da. Nik momentuz aldatuko nukeena zera da; luzera dela eta orriak eskatu beharrean, olerkietarako honenbeste bertsio eskatuko nuke eta ez honenbeste orrialde, orain nahiz prosarako nahiz olerkietarako eskatzen den bezala. Hori kenduta nik ez dakit momentuz beste zer edo zer aldatuko nukeen».

Epaimahaikide honen eritzia errespetatzen badugu ere salatu behar da berriz planteamendu folkloriko hau. Egin dezaten ipui lehiaketa, nobela lehiaketa edo olerki lehiaketa baina ez nahiko lotsagarri gertatzen den «nahaspila sariketa» hau.

Giroan ikusten zen, dena den, Davant-en obrak utzitako inpresio ona irakurri dutenengan. Zuk ere dastatu ahalko duzu, irakurle horrek, aurten behintzat eta Nafarroako Gobernuaren injekzio ekonomiko dela eta, argitaratuko omen dituztelako lan irabazleak.

JA

J.L. Davantek saria jaso ondoren, bertan bildutako olerkiak.

«Gizon handi bat da Artze, eta mundu txiki bat Josean»

Gu, ohituak gara, beste era batetako ikusgarrietan, kronenburgak eskuan, Airbonako pilotaleku zabal horretan, errefuxiatuen komiteek antolatu kantaldietan, «madre misericordia» oihukatzen.

Baina, gauza normala da, ez gara beti ingurumen musikalki berdinarekin mugitzen ahal. Eta oasis bat aurkitzean, hango bakea, hango ura, hango hondarrepeko borroka gordeak dastatzera goaz. Emeki emeki, mundu txiki bat eta gizon handi bat deskubritzen dugu...

«Gizon handi bat da mundua, eta mundu txiki bat gizona» poemaldiak, hitzez, hotzez eta irudiz, hain gureak eta hain besterenak diren temak aipatzen ditu. Haurtzarora, maitasuna, askatasuna, tekniken garapena, kantatzeko beharra eta azkenean heriotza. Gai horiek denak bikoizki ikusten dituzke Josean Artzek, eta bortizki, biluzirik, ederki erakusten duela bizitza baten dialektika oinarritzakoa.

Ikusgarri hau Artzeren azken urte hauetako eboluzioaren lekukotasuna da. Zenbat ur ez da Oria ibaian pasatu «bide bazterrean hi eta ni kantari» haserre-tu eta zauritutik gaur arte? Oria, itsasoa ixurtzen den maneran, Artzeren poesigintzak, bakar-tasun iduriz hautatuan, lasaitasun eta zabaltasun handiago bat ardietsi du, garai berean betikotasun gustu fresko bat. Poeta, bizitza hitz urri, bakan eta landuetan bizitza kartzelatzen saiatzen da. Munduaren haragia (erranahi orokorrean) hitz bilaka arazi du. Mortuan predikatzen duen profeta dirudi. Aspalditik ezagun dugu Artzeren poesien hiruko ritma: lehen... orain... gero... edo: pro-

posizio bat... baina... eta...; eternitate aire batez apainduak diren poesia psikologistak idazten ditu Usurbilgo neurtizlariak.

Espektakulua ibilaldi iniziatiko bat bezala pentsatua da. Beltzetik xurira eramaten gaitu, gorrian zehar. Sortzetik hiltzera doan bidaia, gizonen ingurumen sozial eta ekonomikotik naturaren elementuen kontsideratzera luzatzen den bide nekea, heriotzaren onartze osotik loratzen den bizitzaren betetasun oparora irekitzen den xendera da Josean Artzeren ikusgarri hau.

Hiru zatitan banatzen da poemaldia: antzezleak soinean daukan atorraren koloreak gidatzen gaitu. Lehenik, beltza: haurtzarora, burasoen beharra, kantuak bizian dakarren alaitasun zama, maitasunaren hersturak eta zorionak. Gero, gorria: gizarteak bizidunen inguruan ehaintzen duen infernua gorria da, bere libereztate sozialari buruz engainatzen da XX. mendeko gizona, zangoetan katerik ez ukan arren lanaren eta makinaren esklabo umil dagoelakoan. Gorria da ere, euskararen alorra: zapaltzaileen pizua baino kaltegarriago da euskaldunek euskarari jasan arazten dioten egoera axolagabea. Azkenean, xuria: naturaren elementuek (izarrek, haizeek, euriek, lurrak, zuhaitzek) gerizatzen dute, egia-aren bila dabilen gizon bakartia. Ingurumen horretan heriotza ez da et-

saia: «ezin diezaioket heriotzari arrotz bati bezala begira» dio poetak. Heriotza, bizitza konziente eta trajikoaren bururapen esperatua da, edo behintzat gogoz onartua. Hotsek ere gidatzen gaituzte bihotzeko bakanantz poetak segitzen duen bidean: itsasoa, haizea, artzai txakur txapelketetako azantzek, Mozarten Requiemetik hartu «dies irae, dies illa» zatia, «lana» eta «kina» krexendoz txixtu batez hautsi arte errepikatzen duten koroek, eta txalapartak hondarrean. Bestalde hormetan iragaiten diren diapositibek beti iratzarri- egotera bortatzen gaituzte. «Zaudeten atzarrik ez baitakidue noiz etorriko naizen», zioen Jesussek bere dizipuluei. Badi-rudi Josean Artzek, maila desberdin batean, bizitza bakuna eta sorpresa onez edo txarrez betea delakoan, gauza bera erraten digula! Itotzen, higatzen, zikintzen gaituen gizarte honetan gogoaz bizirik (minberaki) atxiki behar dugula... Horregatik ikusgarria, taulada biluzian dagoen poetarena baldin

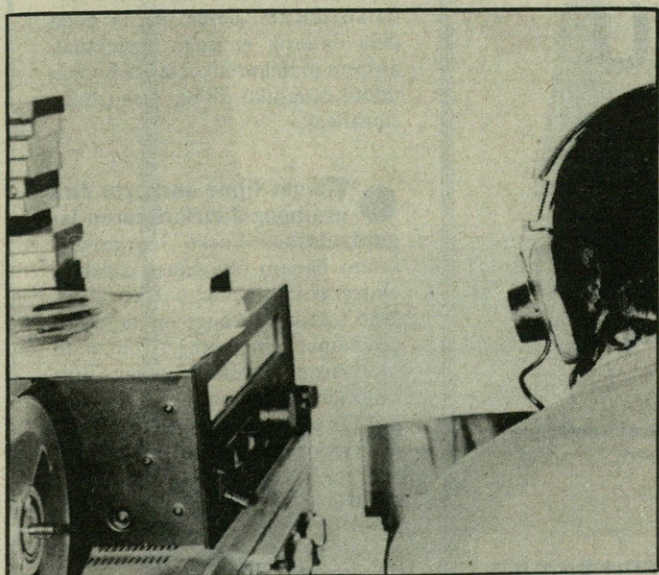
bada ere, publikoan dauden guziena da: eszenan jarri- rik den hizlariak begiraleen miraila, is- pilua da, bakoitzak bere baitan, ibilaldi berdina egiteko, Artzek zedarriak ematen ditu bakarrik. Ordea, beltzetik xurira doan xendrea horietan topatu zailta- sunek, kontradio garraituek hazten dituzten paradoxe ber- riek, bizitza bizi- arazten duten oztopoek az- tarnak uzten dituzte arpegian; hiru koloretako marrek begitartean formatzen duten txori (arrano?) irudia. Gizakumeak txori izan behar du, askatasunik osoenaz gozat- zeko. Ideia horren arabera, bide luze eta neke horretako espe- rientziek aberasten baizik ez gaituzte. Hau- xe daiteke «Gizon handi bat da mundua, eta mun- du txiki bat gizona» poemaldi honen morala. Ez da deusik edo ezer debaldetan bizitzen.

Haseran genioen eran «Gi- zon handi bat da mundua, eta mundu txiki bat gizona» pal- matzeen itzalean, ibiltariari freskotasan apur bat ematen dion oasisa da.

Itxaro BORDA

Hersketa prolemak, legedi berriak eta laguntza teknikoa izan
ziren gai nagusiak

Gasteizen bildu zen Irrati Libreen Koordinadora

Irrati libreen arteko laguntza teknikoa da Koordinadoraren helburu nagusienetakoa.

Larunbatez, hilaren 4ean, Euskadiko Irrati Libreen Koordinadora bildu zen Gasteizen, Araban dagoen Hala Bedi irrati libre bakarrak antolatuta. Zalantzarik gabe, halere, jaialdia izan zen arrakasta haundiena jaso zuena.

Jaialdira, arestian esan bezala, jendetza haundia joan bazen ere, ez zen irrati askorik azaldu koordinadora nazional honetara, agertu ziren gehienak hersketa arazoak dituztenak izan zirelarik, hots, Bilboko Iluna Irratia, Altsasuko Zaborra Irratia eta Oretetako Zintzilik Irratia eta orain ireki berri duten Hala Bedi Irrati. Lege aldetik eragozpenik jasan ez duten batzu ere azaldu ziren: Azpeitiko Kaka Flash, Bilboko Ortzadar

eta azkenik Bergaran irekitzeko doan Txapa Irratia.

Hersketen aurrean zer egin

Hasiera hasieratik Koordinadora horren helburua zein zen aztertu zen, segidan hersketa baten aurrean koordinazio faltaren arazo nagusienetakoa ikusi zelarik. Hersketak direla medio, beharrezkoa ikusi zen irrati koordinatzaile bat izen-

datzea, hersketa baten kasuan berehala beste irrati guztiei informazioa pasatzeko eta era berean irrati bakoitzak bere herrian mugidak eratzeko. Koordinazio hau derrigorrezkotzat jo zen, Iluna Irratiak eta Zintzilik Irratiak jasandako egoera aztertu ondoren eta batasuna lehen urrats bezala ikusirik.

Argi eta garbi ikusi zen ere nolako jokabidea hartu, hersketarik balego. Desprezintatzea, kalean mugidak antolatzea, eta komunikabideetan zalaparta ateratzea, hauexek izango lirake hartu beharreko urratsik garrantzitsuenak.

Lege berriak Madrilén eta Gasteizen

Madriden garatzen ari diren irratiekiko lege horren berri haundirik ez zen eman koordinadoran; dena den Estatu mailan egindako koordinadoran lege honi buruz esandakoa gogorarazi zen. Halere Euskal Herriko irratien ardura Gobernu autonomoan eta Nafarroako Gobernuan legokeela esan zen, irratiei dagokien legea elaboratzea beraien kompetentzia bait da eta ez Madrilgo Gobernuarena. Nahiz eta Madriden lantzen ari diren legearen berri batzu izan (hau da, lege horren bidez lizentzi kopuru bat jarri nahi dela eta legezatzeko irrati libreek arlo kultural eta pedagogikoa bete beharko dutela), Gobernu autonomia lantzen ari den legearen berririk ez zegoen.

Koordinadora honetan irrati libre gehienak lege hau dela eta jadanik erabakia hartuta bazuten ere, hurrengo koordinadora nazionalerako utzi zen azken erabakia. Dena den, nahiz li-

zentzia municipalak, nahiz Gobernuak egindako lizentziak onartzearen arriskua irrati gehienek argi ikusi zuten. Alde batetik, libre izatearen oinarria inolako legerik ez onartzean zetzala eta bestaldetik lizentzi kopuru baten aurrean batzu legezatzeko beste batzu baztertzeko suposatuko zuela azpimarratu zen.

Kalitatea eta laguntza teknikoa

Koordinadora honen bigarren funtzio nagusia betidanik, laguntza teknikoa izan da, eta oraingoan ikastaro teknikoa eratzea pentsatu da horrela irrati bakoitzean sortzen diren desajuste guztiak irrati bakoitzak konpontzeko ahalmena izango duelarik. Eta kalitatea beste irratia komertzialak bezain onza izan dadin. Azkenik, eta hau ere beste koordinadorarako laga zen, nazio mailan emisio eta adierazpen askatasunari zuzenduriko aste bat montatzea aipatu zen, irrati bakoitzak bere herrian aste bat montatuz eta aste bukaera nazio mailan antolatuz. Aste hau irailaren amaierarako utzi zen legea ordurako eginga izango delakoan.

Koordinadora honen xedeak, batasuna eta laguntza dira eta oraingoan ere horiexek izan dira nazio guztiko irrati libreek batzera bultzatu dituen arrazoirik nagusiak. Halere, askoz ere arinagoa eta errezagoa ikusi zen irrati bakoitza bere herrialdean biltzea, orain Gipuzkoan egiten den bezala, horrek maizago elkar ikustea suposatzen duelako noski.

Gema LASARTE

antzerkia

● “Xirristi Mirristi”k obra erabaki gabe.-- Iparaldeko antzerkigintzan punta-puntan dabilen taldea dugu “Xirristi Mirristi” Daniel Landartek zuzentzen duen Baionako taldea. Maiatzaren 19an egingo dute “Nola jin, hala joan” obraren azken emanaldia Larrañen. Duela denbora dexente ari dira obra berria erabaki edota moldatzekotan, baina beren bigarren lana den hori uztekoan direlarik, ez dute deliberatu ondoren zeri heldu.

liburuak

● Gerraurreko olerkigintza-ren lekuko, “Hordago”k eskainia.-- Gerraurreko “Euskaltzaleak” elkarteak, Aitzoilen gidaritzapean 1931tik 1936. ra bitartean urtero antolatu zituzten “Olerki Egunak” direlakoak, baita urteroko saioekin liburu bana argitaratu ere. Gisa horretan lau bat liburu argitaratu ziren, hainbat olerkariren emaitzak kaleratuz. Oraingoan, “Hordago” argitaletxea lau liburu horien birredizioaz arduratzeko asmotan omen dabil, modu horretan garai haietako poeta guztien lan sarritan ezezagunak irakurri ahal izango ditugularik.

● “Ni ez naiz hemengoa” liburuaren aurkezpena.-- Joseba Sarrionandiak argitaratu berria duen “Ni ez naiz hemengoa” liburuaren aurkezpena egitearren, lau ekitaldi antolatu dira apirilaren 2etik hasita Hego Euskal Herriko lau hiriburuetan. 5ean Gasteizen izango da, 8an Donostian, 9an Bilbon, eta 10ean Iruñean. Berauetan parte hartuko dutenak ondorengo hauek izango dira: Mikel Lasa, Joxemari Iturralde, Txomin Peillen, Jon Cazenave, Bernardo Atxaga, Ruper Ordorika, Txema Larrea eta Mikel Laboa. Primerako plantila, primerako liburu bat aurkezteko.

● Ho Chi Min-ek gartzelatik idatzitako poemak, euskaraz.-- “Susa” taldearen eskutik datorren hilabetean Ho Chi Min buruzagi vietnamdarraren poema-bilduma bat argitaratu da, “Gartzela-

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

ko poemak” izenez, antza denez. Itzulpena Herrera de la Manchán preso ere dagoen beste borrokalarik batekin egin du, Iñaki Aramaio hain zuzen ere.

musika

● Lizarrako Gaiteroak, grabaketari ekin diote.-- Lizarrako usadioetan eta festetan hain derrigorrezkoa izan ohi den gaitak hemendik aurrera grabapen duin batekin kontatu ahal izango du, IZ diskoetxeak produzituko duen iniziatiba bati esker. Lizarrako Gaiteroen disko hori dagoeneko zeharo martxan ei dago, grabaketak hasita eta ideiak goitik behera argi. Euskal Herriko folklora eta tradizioa eza-gutzeko beste urrats berri bat.

zinema

● ETBrako hiru euskal nobelen proiektua, problemekin.-- “Hamaseigarrenean aidanez”, “Ehun metro” eta “Zergatik

Panpox” nobelak zinema eramateko proiektua, hasiera batetan pentsatzekoak ziren baino prolema gehiagorekin topatu da, itxura denez. Hasteko, Anjel Amigo produkzio-tik baztertuta geratu da, gisa desberdinetako problemak direla eta. Ondotik, Imanol Uribe eta Montxo Armendariz ere ez dira inongo filmeren zuzendaritzaz arduratuko. Horien ordezkari izenak bilatu behar harko dituzte, beraz, baina dena dela dudarik ez dago proiektuak aurrera jo behar lukeela eta horren ildotik saiaturiko direla beren bultzatzaileak.

● Hamar filme aurkeztu dira oraingoz Jaurilaritzaren laguntzetara.-- Eusko Jaurilaritzak urtero banatu ohi dituen zinemagintzarakoa diru-laguntzak jasotzeko asmoz, aurtengoan eta oraingoz hamar filme aurkeztu omen dira, nahiz eta oraindik gehiago aurkezteko litekeen gauza izan. Proiektu guztiak erdera hutsez eginko liratekeen proiektuak dagozkie, eta nolabait nahiko argi ikusten da aurreko urteetan ‘konsakratu’ diren zuzendarietako inork ez duela aurtengo filmik egiteko asmorik.

● Datorren urtean, Zestoako Zinemaldia bideora hedatuko da.-- Aurtengo Zestoako Zinemaldia pasa dela eta, bertako antolatzaileek asmo berriei ekiteko irrika agertu berri dute, hurrengo edizioko berrikuntza haundienetako bat bideora hedatzeko erabakia delarik. Ehundik ehuneko segurtasuna daukan erabakia ez bada ere, kasik halakoxetza eman daiteke. Zinemaldi honek lehiaketa izan gabe lortu ohi duen arrakasta aragotua izan daiteke erabaki honekin.

euskalgintza

● “Erein” argitaletxeak zabalkunde-sarea eraiki berri du.-- Euskal kulturaren alorrean “Hordago” zabaltzaile bezala desagertu zenetik “Zabaltzen” distribuidora bakarra bazen ere, oraingoan bazirudi eksklusibitate hori berriz ezabatu egingo delan. “Erein” argitaletxe haundiak ere zabalkundea antolatzea erabaki berri bait du.

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

34. zenbakia
honez gero kalean dago

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudana erantzungo dut urteko ordainketa (2.000 pta.)

☐ txeki bidez ☐ renbortsoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete behetako zatia hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Heltzailea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

IA IA EGUNERO

Zaharren etxeko agure bat herriko neska batekin ezkondu da. Berak baiditu hirurogei urte gainean eta neskak berriz, hogeitau urte egin berriak. Egin ohi den bidaia itzultzerakoan zaharren etxera doa bisita egitera lagunei, eta hantxe aurkitzen ditu denak, abenturaren berri jakin nahirik.

- Zer moduz joan zaizue bidaia?
- Espezial! Haiek ditut parajeak, haiek. Eguzkia egunero, euririk ez.
- Eta bestela, zer?
- Bestela? Egunero jatetxetara bazkaltzera eta afaltzera. Zinemara, ikuskizunetara, etab.
- Baina zer moduz joan zaik. Bestela...?
- Bestean? Fenomeno, gizona. Fenomeno. Ia-ia egunero.
- Hire edadearekin eta ia-ia egunero?
- Bai, gizoan! Ia-ia astelehenean, ia-ia asteartean, ia-ia asteazkenean...

IGERRI BEHAR

Autobus geltokian gizon gizen bat zegoen itxoi. Inguratzen zaio harro antzeko bestea eta esaten dio:

- Aizu, potxolo! Zein ordutan pasatzen da hurrengo autobusa?
- Eta nola dakizu zuk niri potxolo deitzen didatela?
- Asmatu egin diat.
- Asma ezak ba, zein ordutan pasatzen den ere.

KONFESIOAN

Joan da mutil gaztea konfesatzera.

- Ave Maria Purisima!
- Sin pecado concebida, Maria Santisima.
- Zenbat denbora orain urruna konfesatzen ez zinela?
- Ni? Lau urte!.
- Lau urte? Mutil gaztea lau urte konfesatu gabe? Eta zu, bien bitartean hiltzea tokatu balitz, nora joan behar zenuen?
- Ni? Ezta mugitu ere!

PATXI ETA «PEZERA»

Gure herrian bazegoen motz xamarra zen mutiko bat, Patxi Motza izen goitiaz ezagutzen genuena.

Egun batetan, animaliak saltzen dituzten denda batetara sartu zen eta han ikusi zuen emakume bat pezera baten aurrean arrai bati begira. Emakumeak burua altxa eta arraia gora zihuan. Burua jetxi, eta arraia, behera. Burua ezkerretara eraman eta arraia ezkerretara, gure Patxi seko harrituta zegoen eta galdetu zion emakumeari:

— Nola lortzen duzu arraia zuk nahi duzun lekura joatea?

— Buru indartsuak buru txikia menderatzen du.

Atera da emakumea dendatik eta Patxi Motza pezerari begira gelditzen da.

INDIOARENA EGITEN

Handik bost minututara sartu da dendako jabea eta hantxe ikusi zuen Patxi pezeraren aurrean arraiari begira, ahoa itxi, ahoa ireki, ahoa itxi, ahoa ireki, ahoa itxi, ahoa ireki...

Bilbon ba omen zegoen gizon bat indioz jantzita ibiltzen zena. Indiotarra zela sinisterazi nahi izaten zuen, eta indioen sekretu guztiak ezagutzen zituela.

Egun batetan, kaletik zihoazela koadrila batek kale erdian makurtuta aurkitu zuen, belarria lurrari pega-pega eginda.

— Zer kotxe da?

— Lau gurgildun kotxea, Seat Panda, gorria eta BI-4238-F matrikuladuna.

— Beno, beno, nahikoa diagu, kotxea datorrela jakitea ez duk gutxi, baina kolorea, marka eta matrikula jakitea gehiegixko duk, hi!

— Bai, zera! Harrapatu nauen kotxea duk eta!

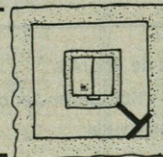
«Koxka»n proposatutako denborapasen soluzioa

BOLA ARINAGOAREN BILA:

Lehendabizi, plater bakoitzean hiruna bola jarriko ditugu. Orduan bi gauza gerta daitezke:

Bi platerak berdin pisatzea; horrek, guk bilatu nahi dugun bola hori pisatu gabe geratu diren bi horien artean dagoela esan nahiko du. Hurrengo pisaldian, bakoitza bere platerarean jarri eta horrela asmatuko genuke.

Gerta daiteke, baita ere, bi platerak desorekatua geratzea; badakigu beraz, gure bola zein plateretan dagoen. Zalantza 3 bolen artean egongo da; bi pisatu eta platerak berdin geratzen badira, hirugarrena da. Eta desorekatuta geratuz gero berriz, berehala igerriko dugu.

GURUTZEGRAMA:

LUZETARA: 1.— Idaztiak. Beirak. 2.— Noia. Tramankulu. 3.— Giputzak. Lau. B. 4.— U. Atea. Otarreak. 5.— Romania. Ezarria. 6.— Uzen. Niz. T. Anti. 7.— Men. Matazak. Aek. 8.— Anaiak. Pot. Diru. 9.— Ra. Li. Jatuna. O. 10.— I. Atzerria. Meak. 11.— Akizen. Tn. Bulka. 12.— Kopetak. Arrai. S. 13.— La. Asia. Oo. Zak. 14.— Doguna. Lo. Motza. 15.— Ekar. Kea. Zeha. R. 16.— Garde. R. Jatorri. 17.— U. Ru. Atzapar. Nn. 18.— Airez. Aia. Aienea. A. 19.— Akaita. Er. Alak. 20.— Re. A. Litroa. Ur. 21.— Erakoak. O. Alaia.

GOITIK BEHERA: 1.— Ingurumariak. Degu. Are. 2.— Doi. Ozena. Koloka. Aker. 3.— Aipamena. Aipagarria. A. 4.— Zautan. Iltze. Urduriak. 5.— T. Ten. Maizetan. E. Et. O. 6.— Itzainak. Enasak. Azala. 7.— Ara. Ait. Jr. I. Ert. Ik. 8.— Kako. Zapart. Ala. Za. T. 9.— M. Te. Zotina. O. Jaiero. 10.— Balaztatua. Ro. Zaperu. 11.— Enara. K. N. Brometan. Aa. 12.— Ikur^{ra}. Damua. Ohorea. L. 13.— Ru. Ernai. Eliztar. Alua. 14.— Albaiteroak. Az. Rn. Ari. 15.— Ku. Kaiku. Kaskarinak. A.

HERRIAREN ARNASA

Doinua: «Euskal Herritik aparte», Amuritzarena.

BETI AURRERA
(Andoni ZELAIA)

Espaini eta Frantzia
gure azken igurtzia.
Batek aizkora burutik gora
besteak trontzia.
Egin duten zientzia
Euskadi izorratzia.
Galoiak jantzi gure etxean
berak agintzia.

Euskadi hankaperatu
esku ta zangoak lotu.
Demokrazia badagola ta
lepoa ezin moztu.
Ideial da espiritu
politikoen talentu.
Herri bakoitzak bere hitza du
ta ezin aditu.

Muga bat hiru nazio.
Historiak hala dio.
Ur gazi eta gezak nahastuz
Bidason adio.
Horra bi konstituzio.
Putreak odol karraio.
Zazpi seniden irrintziari
entzun behar zaio.

Herri urrats arnas berri
lekuko degun Aberri
gure ideiaz eta izatez
jauntxoek egarri
gure kontu mila zerri
arrazoietan elbarri
Europa oson entzun dezaten
hau da Euskal Herri.

Politikaren zentzua
faltsoa eta antzua
hitz politakin egin nahi dute
gure arrantzua.
Paris Madriden mezua
fiskalak dauka mazua
misterioak hamabost ditun
azken errezua.

Estradizion mundura
norbaitek badu ardura
Euskal Herria terrorista da
Madriden kontura.
Errekak daraman ura
badoa bere lekura
gizatasunez ezin dute da
guretzat tortura.

Euskadi Askatasuna
eta Herri Batasuna
Euska Ezkerra ta Jaurlaritzak
dute ondasuna
beste talden oihartzuna
txiki baina indar duna
talde gehiegi dago Euskadin
hau da ezaguna.

Bortxakerizko kemenak
sozialistak onenak
Euskal Herria lurperatzeko
etorri direnak
bainan atzetik daudenak
harmaz jolasten dutuenak
txoko batean jarrita hobe
militar gehienak.

«THE SILENT SCREAM»

A. ORMAETXEA

PASA den astean «Epoca» aste-kari sortuberri eta eskuindarrean «The silent scream» izeneko bideo baten berri ematen zuten, zeina abortuari dedikatua bait zegoen. Artikuluaren egileak zioenez, iparramerikar bideo horrek sekulako buruhaustea eta gorabeherak sortarazi omen ditu emititu izan den herrialdeetako eritzi publikoan eta bide batez Estatu espainolean lehenbailehen bota dezaten eskatzen zuen.

Zertan datza, bada, bideo hori, hain «estonagarri» gertatzeko? Oso erraza: balizko aborto baten ekografia jasotzen du, erradiografia moduko bat, eta horren bitartez aborto baten prozesua erakusten du, argi aski utziz barruan dagoen hori ume bat dela, «ihes egiten saiatzen dela», edota «bere ahotxo garrasi isil batez estutzen dela»...

EGIA esan, jendea ikaratzeko odol asko agertaraztea eta jendeari higuinagari zaizkion elementuak argitaraztea abortuaren kasuan eskuinak betidanik erabili ohi duen metodoa da, eta oraingoan bere ñabardura puntakoenetara iristen ari dela dirudi. Dударik ez dago zirujia estetiko opeazio baten filmazioa behin eta birritan erakutsiko balute, kasik inork ere ez lukeela horrelarik egingo, halaber ezein ziutatekumek ere txerrikirik jango egunero bere aurrean txerri bat hilgo balute. Ñabardurak ñabardura, egia hauxe da: kontserbado-reak arrazoin moralen balio ezaz jabetu dira eta oraingoan bestelako argudioekin etorriko zaizkigu, gero eta gogorrago, gero eta gordinkiago... nahiz eta oraindik ere haiek haien alabak Londresa abortatzera bidaltzen jarraituko diren.

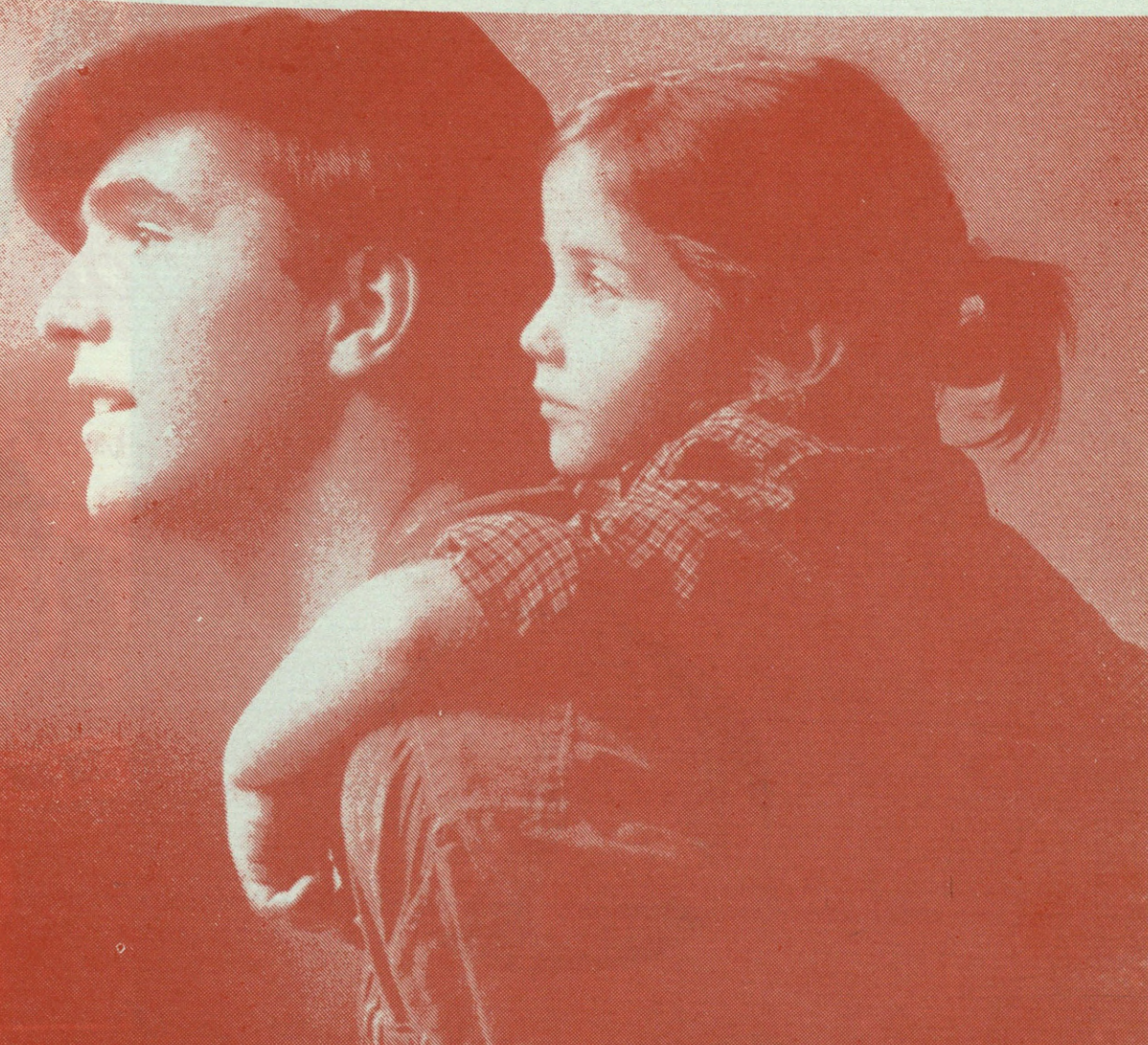
Badator kontraerasoa eta komeniko liguke apur bat horretarako prestatzeak.

ORAIN arte esandakoak gure herrian eta Estatu mailan zein eragin izan dezakeen ikustea ere ez da soberako lanik izango. Izan ere, bideo hori aurki Estatu espainolean gora eta behera erabiliko bait dute eskuineko indar guztiek, eta guztiz litekeena da TVEtik ere emititzea. Horren inguruan ikusi beharko ditugunak hamaikaren hurrenak izango direla susmotan nago.

EUSKADIN ere eskuinak bere armak erakutsi beharko ditu, eta pentsatzekoa gero eta gogorragoak izango direla PNVri gagozkiolarik bederen. Izan ere, ez da oso gauza jakina baina PNVk bere barne ponentzietan duela hiru urtez gero onartua dauka abortoa «terapeutikoa» delako zenbait kasutan. Orduko urte hartan ez zen, beraz, prolema haundirik egon PNVren barruan hori onartu ahal izateko. PSOEek bere legea Parlamentura eramanez, baina, PNV ez zen hain argi azaldu eta lege horretan

ikusten ziren aborto-kasu posibleak PNVk alde aurretik barne-ponentzian onartutakoak baziren ere, ez zuen baiezko botorik eman, bere parlamentari boto-libertatea eman zielarik (parlamentari gehienak kontrako botoa eman zuten). Azken garai honetan, Tribunal Konstituzionalak bere sententzia eman zuenean, PNV oraindik askoz ambiguoagoa agertu zen, legeari buruz nahiz sententziari buruz eritzirik eman gabe, «bizitzaren mugak eta hasiera noiz gertatzen den jakitearren ikerketak egin daitezzen» deia zabaldu zuelarik. PNVtik kanpo jakin zen gauza izan zen, partiduko sektore liberalenak egonezin haundiz ibili zirela erreakzio hori zela eta.

PENTSATZEKO da, beraz, PNVk ere gero eta atzerago joko duela abortuaren gai honetan, eta kontutan hartzen badugu Eliza zein jarrera gogorak erakusten ari den azken urteotan, jelkideen abortuari buruzko erabaki zahar haieten amore emango dutela litekeena da. Agian abortuaren prolematikaren barruan horrek ez luke egoeraren aldaketa haundirik ekarriko baina horretaz ohartzeak pena mereziko digulakoan nago. Agian «The silent scream» edo «Garrasi isila» bideoa ikusten dutenean, PNVkoei ideiak apur bat argituko zaizkie eta konprenituko dute bizitzaren hastapenak fekundazioaren garaian kokatu behar direla. Xabier Arzallusek berriki jakinerazi du bere Reaganekiko mirespena eta abortuaren gaian ere beharbada Reaganek egin duen horixe egiteari ekingo dio: presidente amerikarrak kongresista guztiei «The silent scream» bideoaren kopia bana igorri zien lez, Arzallusek apika bidaliko du batzoki guztietara kopia bana bere jarraitzaileak abortuaren «krimenaz» jabe daitezzen.

GAZTEA. BIZIA. ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

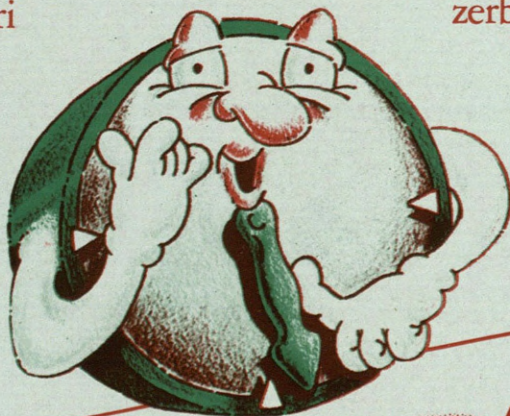
CAJA LABORAL

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharririk gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA